Zágorec-Csuka Judit

A SZÍV AKKUMULÁTORA

Zágorec-Csuka Judit

Könyvtáros, könyvtörténész, költő, író, műfordító, kisebbségkutató. 1967-ben született a szlovéniai Muraszombatban, Göntérházán nevelkedett. 1991-ben szerzett magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári és könyvtáros oklevelet Budapesten, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, 2006-ban ugyanott doktorált könyvtártudományokból. Jelenleg könyvtárostanár Lendván. 2012-től a Maribori Egyetem Fordítástudományi Tanszékének magyar lektora, óraadó tanára. Mint költő, író és műfordító a múlt század 80-as éveitől publikál, eddig nyolc önálló verseskötete jelent meg és egy levélregénye. 2011-ben Jókai-díjban részesült. Első novelláskötetét tartja kezében az olvasó.

Zágorec-Csuka Judit
A szív akkumulátora

© Zágorec-Csuka Judit, 2017

Zágorec-Csuka Judit

A szív akkumulátora

novellák

Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület
Pilisvörösvár, 2017

Előszó

Azt mondják, minden könyv valamilyen szándékkal készül, és azt is mondják, hogy akik a könyveket írják, javítani akarnak a világon, ezer éve, vagy ötezer éve és még régebb óta, a történetek arról példálóznak a kezdetek kezdetétől, hogy legyünk jók, becsületesek, ne ártsunk másoknak, segítsünk a bajba jutottakon, ne éljünk vissza a hatalmunkkal – erre tanítanak a könyvek. (Szilvási Lajos)

Hiszem, hogy Zágorec-Csuka Judit legújabb kötete is a fent említett nemes küldetéssel indul diadalútjára.

A szív akkumulátora – a kötetcím, amely a harmadik elbeszélés címe is egyben. Benne az írónő keringési rendszerünk központi szervét, az izmos falú tömlőt helyezi novelláskötete középpontjába, amely nem csupán *„egy bolondos kedvű húsdarab”*, hanem az az izompumpa, amely percenként hatvanszor-nyolcvanszor összehúzódva tartja fenn a vérkeringést, és szakadatlan működése biztosítja a test különböző részeinek vérellátását.

S mi van akkor, ha ez az érzékeny műszer hirtelen leáll? – eszmél fel Mariann a Kaposvári Egyetem parkolójában:

„Csak úgy, mindenféle ok-okozat nélkül, s már nem hívhatná fel azokat, akiket szeret. S kiket kellene felhívnia? Kik azok, akikkel érdemes volt találkoznia az életében, kik azok, akik valamit is jelenthettek számára?”

Amíg szívünk akkumulátora működik, addig minden rendjén van. Addig semmi sincs elveszve, addig még minden lehetséges, még minden jóvátehető. Addig újrakezdhetünk minden kapcsolatot, minden ölelést, csókot, barátságot, szerelmet…

Kérjük a Teremtőt, hogy ezen érzékeny műszer hibátlanul működjön testünkben még nagyon sokáig! Bízzuk

rá életünket és sorsunkat a mennyei Gondviselésre, akárcsak Meta, az USA-ban élő harminckét éves lány, aki a hit, remény és szeretet erején felbátorodva indul el az alpokaljai klarisszák kolostorába, hogy Jézus menyasszonya, szeretetének hírvivője legyen.

Derűs szívvel induljunk el mi is az Általa javasolt boldogságok útján, s megtapasztaljuk, hogy *„Az élet fontos dolgai nem azok, amiket általában fontosaknak tartunk – ahogy Wass Albert írja. – Pénz, pálya, haladás, siker, munka: ha arról van szó, hogy megtaláljuk magunkat ebben a világban, s érdemesnek ítéljük a benne létezést, akkor ezek mind nagyon aprócska dolgok. Az érzések és a hangulatok fontosak, melyek lelkünket színezik s a lelkünkön keresztül a világot is, melyben élünk."*

Igyekezzünk tehát úgy színezni lelkünket és életünket, hogy értelmet kapjon benne minden, ami igazán fontos nekünk: az anyaság, a család, a munka és a szeretet, az otthon és a haza, az anyanyelv és szülőföld egyaránt.

S milyen érzések és hangulatok színezik Zágorec-Csuka Judit hőseinek lelkét?

Megtudhatjuk, ha az írónő jóvoltából kezünkbe bocsátott jelképes látcsőn át figyelemmel kísérjük valamennyi hőse életét. Azokat az élethelyzeteket, színtereket és ok-okozati viszonyokat, amelyekben e hősök mozognak, s amelyek bennünket, olvasókat is készek a közöny és teljes érdektelenség mocsaras vidékéről a cselekvő ember tisztására repíteni.

Biljana, Mariann, Patrícia, Meta, Júlia, Péter, István, Zsolt, Lajos, Miklós és sokan mások mind-mind hétköznapi hősök, a szeretet emberei, akik kisebb-nagyobb sikerrel vívják szélmalomharcukat globalizált, elaljasodott 21. századi világunk minden szennyével: a hatalomvággyal, a pénzhajszával, a korrupcióval, a kiszolgáltatottsággal, a munkanélküliséggel stb.

Az írónő, mint valami jóságos őrangyal, szeretettel hajol föléjük, és a tiszta erkölcs, a szép és nemes dolgok iránti elkötelezettségre buzdítja őket. Majd hősein át bennünket is: tegyünk meg mindent, hogy a nekünk szánt életösvény a gyom helyett szellemi kincsekben bővelkedjen!

Talán ebben a zűrzavaros világunkban akaratlanul is ilyen kincseket, kapaszkodókat, biztos értékeket keresünk, amelyekhez vissza-vissza lehet térni, amelyek eligazítanak bennünket.

Hiszem, hogy a magával ragadó, sodró lendületű prózai írások is ilyen értékekkel halmozzák el az olvasót.

Íme, néhány ízelítő:

A jóért küzdeni kell. Nem adják könnyen, ezért fontos a hit. Ne éljünk hit, remény, célok nélkül...(...) Isten tudta a megoldást, visszaküldte Lajost az életébe, vissza oda, Budapest szennyezett utcáira, hogy keresse a megoldást, küzdjön meg azzal, amit eddig elutasított. Teremtse meg a saját békéjét, otthonát, családját. (...) Tegyen valamit a szeretetért, még akkor is, ha úgy érzi, hogy nem szeretik, és senkije sincsen. Kapott még egy esélyt. (A kukás fiú)

Ne feledkezz meg a végtelen lehetőségekről, amelyek a hitből születnek benned és másokban! Használd azt, amit adnak neked, és add tovább a szeretetet, amelyet kapsz! (...) Hagyd ezt a tudást beépülni a csontjaidba, és add meg a lelkednek az éneklés, a tánc, az ima és a szeretet szabadságát! (Az út)

Hinni kell a munkád erejében, s akkor a vörös rózsa akár a hó alól is kibújik, és bimbót bont. (Péter Édenkertje)

Nem gazdasági válság van a világban, hanem szellemi válság. Amíg éheznek az emberek, addig hogy lehetnek a gazdagok boldogok? Csak úgy, hogy nem veszik észre a szegények éhezését. (A gazdag szegények, a szegény gazdagok)

Vagy mindhárman maradunk, vagy senki. Mi csak együtt lehetünk boldogok, bárhol is élünk, bármilyen körülmények között. (Menni vagy maradni)

...az élet a lehetőségek halmaza. (...) Figyelmesnek kell lenni mindenre, ami lehetőségként tárul elénk. Ha nem vagy elég figyelmes, elmulasztasz sok szép percet. Figyelj magadra és másokra is! (Az öreg halász és a lány)

A vesztességei is megerősítették, és tisztában volt vele, hogy élni nehéz, de csodálatos és gyönyörűséges. Még csodálatosabb, hogy el tudja fogadni a halált is. (Száz év boldogság)

A bizalom nagy szó. Ha nem tudsz megbízni valakiben, talán boldog sem lehetsz. Amanda felismerte, hogy a bizalomhoz még mindig két ember kell. (Ki fog megvédeni?)

Zágorec-Csuka Judit muravidéki magyar költő, író, műfordító, a könyvtártudományok doktora legújabb, immár tizedik szépirodalmi kötetét veheti kezébe a nyájas olvasó. A kerek jubileumot ünneplő szerzőnek a kötet sikere, s a jó egészség mellé Böjte Csaba, ferences rendi szerzetes soraival kívánjuk:

„Alkoss! Magadból adj csodát! Hegyeket mozgató őserő van benned. Merd megtenni azt, amiért világra születtél! Add át ajándékaidat, s így a világot tovább teremtő Istennek társa leszel!"

Zadravec Szekeres Ilona

A bóra és Biljana

Az angyal rám tekintett és megsajnált. Látta, hogy segítségre van szükségem. Most és ebben a pillanatban. Három óra reménytelen vergődés után átjutottunk a Sveti Rok-alagúton, amely előzőleg legalább öt órát le volt zárva a bóra szélvihar erőssége miatt. De előtte lekanyarodtunk egy mellékútra, mert már nagyon idegesek lettünk, nem bírtuk a gyűrődést. Aztán a pénztárnál a pénztáros említette, hogy végre kinyitották az alagutat. Visszakanyarodtunk az autópályára, majd lassan megpillantottuk az Adriai-tengerpartot. Célba vettük Trogirt. Így van az ember életében is, néha letérünk a fővágányról, s a mellékvágányokra sodródunk, hogy könnyebb legyen a teherviselés. Idővel összeszedjük magunkat, és visszatérünk a fővágányra. Néha úgy érzem, hogy nincsenek is vágányok, semmilyen térkép, amihez igazodni kellene. Szabadon játszadozik el velünk az enyhe bóra, majd megerősödik, és viharrá válik. Sajnos, útközben ezt is meg kellett tapasztalnom. Amikor a sztráda szélén megálltunk, nem tudtam kiszállni a kocsiból, a bóra becsapta az orrom előtt a kocsi ajtaját. Majdnem megütöttem magamat. Nagy erőfeszítéssel tudtam csak kijutni végre a kocsiból. Olyan ítéletidő volt. Vihar közepette érkeztünk meg a tengerpartra. Erős és kiszámíthatatlan volt a bóra. Az angyal megsúgta a pénztárosnak, hogy segítse feloldani bennünk az útlezárás feszültségét.

Az angyal széttárt fehér szárnyaival rám tekintett Trogir főterén, és megsajnált. Látta, hogy egyedül sétálgatok a főtéren. Nem kérdezte, hogy miért vagyok egyedül. Mindenki csodálattal nézte az angyalt, aki kb. egy méterrel lebegett a járda köve felett. Nemigen dobáltak a turisták aprópénzt a kalapjába, de csodálták őt. Az angyal magabiztos és boldog volt. A fiatalság elixírjét sugározta a járókelőkre, amely gyorsan

elmúlik, megfoghatatlanná válik és elvész. Ez a performansz-angyal a fiatalságomra emlékeztetett. Nem tettem fel kérdéseket önmagamnak. Végül is kinek kell beszámolnom az életemről? Az Istennek? Az erkölcsnek? Egyiknek sincsen megszemélyesített formája. A válaszom később mégis kialakult: talán mindkettőnek. Az élet megismételhetetlen. Még ki sem javíthatjuk az elkövetett hibáinkat. És mi marad utánad? Amit a halálod pillanatáig megtettél. Tettekben, művekben, emlékekben stb. Az angyal megsúgta ezt nekem Trogir főterén.

Az angyal rám tekintett és megsajnált, amikor látta, hogy Biljana szomorú. Engemet küldött hozzá, hogy segítsek rajta. Amikor megérkeztünk a Medena Szálloda halljába, azonnal feltűnt nekem az a butik, amelyben Biljana árulta az exkluzív női ruhákat. Első nap nem akartam még belépni hozzá, hiszen először a tengert akartam látni. De estefelé, amikor a vacsora után a szobám felé vettem az irányt, mégis megálltam a butik előtt, majd beléptem. Biljana már magyarul fordult hozzám, hiszen hallotta, hogy előzőleg a fiammal magyarul beszéltem. Végre egy magyar a turisták közül. Az egymásra találás a magyar nyelv miatt jólesett. Jó kiindulópont: bármire, hiszen közös a nyelvünk. Meg hát, az angyal akarata... Másnap újra bementem a butikba, vásároltam egy nyári fehér blúzt. Biljana elmondta, hogy Budapestről jött Trogirba, és három hónapig a butikban fog dolgozni. Turisztikát tanul, de jól jön neki egy kis pénz. Elmondta, hogy rossz napja van, mert közben elhagyta a szereleme, aki nem tudja kivárni, tolerálni ezt a három hónapos távollétet. Megsajnáltam, mert ilyenkor mit is tehettem volna... Láttam, hogy egy kicsit megkönnyebbült. Majd meghívtam este egy koktélra, a tengerpartra, hogy enyhítsem egy kicsit a bánatát. Egyébként én is

egyedül voltam. Ez a fiatal lány lassan bizalommal fordult hozzám. Végre valahára ebben a nagy szállodában fordulhatott valakihez krízishelyzete közepette. Végre valahára én is társaloghattam valakivel ebben a nagy szállodában. Az angyal besegített, összehozott minket. Egyébként nehéz tanácsot adni, hogy mi a jó kapcsolat lényege. Ha valamilyen különös vonzalom miatt ragaszkodunk egy meghatározott típusú férfihoz / nőhöz, tudnunk kell, hogy a párkapcsolatok nem az egónkat akarják kielégíteni vagy boldoggá tenni. Az ego szintjén a partner csak egy árucikk. Amelie *Fried* egyszer a következőket mondta, ez jutott hirtelen az eszembe: *„Ideális kapcsolatról akkor beszélhetünk, ha saját neurózisaink illenek partnerünk neurózisaihoz."* Ez azonban csak az ego szintjén érvényes. Ha csak ezen a szinten keresünk hasonlóságokat, szem elől tévesztjük a kapcsolatok valódi értelmét: ha fellelkesülünk a köztünk lévő hasonlóságok láttán, csalódottak leszünk a különbözőségek miatt. Az egónk annyira elvakít minket, hogy elszalasztjuk megkövetelni a kapcsolatunktól a közös spirituális fejlődést és a feltétel nélküli szeretetet. Mindezt elmondtam Biljanának is koktélozás közben a tengerparti vendéglő teraszán.

Az angyal rám tekintett és megsajnált. Az angyal én voltam. Álltam a tengerparton, lent a mélyben morajlott a naplementében a kék tenger. Széttártam a karjaimat, és az ég felé emeltem. István fiam ült Boglárkával a kősziklán. Beszélgettek. Üdvözöltem, majd megáldottam őket. Minden tökéletes volt, minden olyan megismételhetetlen. Az anya, aki szertartásszerűen átadja szeretetét és áldását a fiatal párra. Annyi minden volt ebben az áldásban: valami, ami megszűnt bennem, valami, amit már átvettek tőlem, valami, amit anyaságomból adtam át a fiatal lánynak. Va-

lami, ami megoldódott, feloldódott, ami átváltozott bennem. Megtörtént, mint egy színházi jelenetben. István nem értette az első pillanatban, később elfogadta a neki szánt jelenetet. Meg kellett hogy történjen. Valami, amit meg kellett értenem a világmindenségből. Nekem kellett megértenem. Én voltam az őrzőangyaluk abban a pillanatban. Aztán már nem volt rám szükségük. Megértettem. Ez egy kicsit fájdalmas mozzanat volt. Továbbléptem, s folytattam a sétámat a csendes tengerparton.

A csók

Dávid kifejezetten menekült a nők elől. Enyhe melankóliájából már régóta nem mozdította ki senki és semmi. Miért kell minden jót elrontanunk, ugyanakkor miért tüntessük fel jó színben, ami nem az? Ő általában elrontotta a nőknél azt, ami elrontható. Ezzel is tisztában volt. Az utóbbi időben ritkán nyitott ajtót, még a szomszédokat sem engedte be a lakásába. Kialakult napi rutinjában élt. Egy egyedülálló férfi, aki számos balul sikerült kapcsolatán volt túl, sőt el is vált, szinte senkiben sem bízott meg. Édesanyját is elveszítette. Reggel egyedül itta meg a kávéját, napközben élte a jelentéktelen hivatalnokok szürke életét. Ismerősei néha megjegyezték, hogy szomorú, elkeseredett, levert, de nem foglalkoztak vele. Majdcsak valahogy megtalálja a helyét a világban. Az elvált férfiakkal nem szoktak különösképpen foglalkozni. Eleget tett a feletteseinek, akikre egyébként sosem nézett fel, mert nem volt karrierista. Hetente eljárt futni is, és hétvégeken még az uszodát is meglátogatta. Egészen berendezkedett a magányos ötvenévesek életvitelére. A csinos nőket észre sem vette. Néha, a háta mögött a kollégái megjegyezték, hogy úgy él, mint szerzetesek a kolostorban, akik fogadalmat tettek, hogy csak Istent szolgálják. Nem volt vallásos. Néha, alkalomadtán megivott egy fröccsöt az ismerőseivel, ha nagyon beszélhetnékje volt. Barátait nem látogatta, ezért lekoptak idővel. Nem volt szokványos elvált férfi, nem futott kétségbeesetten a nők után. Becsapottnak és sikertelennek érezte magát. A fájdalmát sem beszélte meg senkivel, mert minek fárasszon ezzel is valakit. El tudta viselni. Idővel pedig már nem is volt olyan nehéz. Megtanult magányosan élni.

Aztán karácsonykor elutazott a szlovén tengerpartra, Piranba, hogy egy kicsit kipihenje magát. Már az első nap hiányérzete támadt, amikor kinézett a szál-

lodai szobájának az ablakán. Rágyújtott egy cigarettára, és eljátszott annak a füstjével. Majd elmélyült a gondolataiban. Hirtelen bevillant az emlékezetébe Heléna szőke hajával, amely szétziláltan hullámzott a vállán. Olyan volt, mint Botticelli Vénusza a világhírű festményen, amelyet az egész világ megcsodált. Vénusz isteni meztelenségben jelenik meg aranyszínű hajzuhatagával a képen. Heléna is ilyen volt, isteni. Nem tudott szabadulni az emlékezetétől. Lassan mindennapjainak is része lett a lány. Másnap, sőt harmadnap is felsejlett az emlékezetében. Nem tudott menekülni tőle. Kezdtek kínosak lenni már az ünnepnapjai is. Szégyellte is magát, de nem tudta eltitkolni a belső vonzalmát a fiatal lány iránt. Esténként már nem tudott elaludni, csak hánykolódott az ágyában. Néha bevett egy altatót. Félt, hogy lassan színt kell vallania, ha véget ér a hosszú hétvégi kirándulása. Hánykolódott, mint a háborgó tenger, ha szélvihar gyötri. Ha nem néz szembe ezzel a hirtelenül jött vonzalommal, esetleg kihátrál belőle, az is csak a gyávaságát erősítené – gondolta. Hiába, ha elbukik, hát elbukik, de talán lesz még egy esélye – gondolta magában. Ismeri már a padlót, a veszteséget, de most egészen másról van szó. Egészen másról, egy csodáról, amelyet sem elfogadni, sem eltaszítani nem tudott magától.

És mi is járna ki neki ebből a csodálatos és egyszerre kínos vonzalomból? Valami aprócska dolog, ami kimaradt az öt hosszú évtizedéből. Egy igazi csók. Semmi más. S ez nem is olyan nagy dolog. Nem akar nagy kalandot, amely sorsfordító volna az életében. Évtizedek óta vár erre a szelíd csókra. Valami belső gondolat figyelmeztette.

– Ezt akarod?

– Igazán ezt?

Elhatározta, hogy nekirugaszkodik és beleugrik, mint a fürdőzők a szálloda úszómedencéjébe. Nagyot loccsan, és belemerül majd ebbe a szelíd ölelkezésbe. Átadja magát ennek az ábrándozásnak, mint egy kamasz. Aztán kinyitotta szemét, és látta, hogy közben leégett a cigarettája, amelynek a hamuja lehullott az ablak párkányára. Felriadt, hiszen egyedül állt az ablak előtt. Még mindig érezte a lány selymes bőrének illatát.

Másnap estefelé felhívta Helénát mobiltelefonon, s váltott vele néhány szót. Kedves volt hozzá, mint ahogy a szerelmesek esetében szokás. Utolsó nap pedig kirándulásra indult Piranban, a gyönyörű, jó hangulatú, gondozott, szlovén tengerparti városban, amely teli volt turistával. A tengerparti kikötőben pedig még újévi hangulatban csillogtak a klubok, a kávézók és az éttermek. Az olaszos hangulatú mediterrán város szűk utcáit bejárva eljutott a város védőszentjéről elnevezett Szent György-templomba és a domb tetején található várba, amelyet a szűk, romantikus utcácskákon keresztül érhetett el. Ott fent, a vár teraszáról csodálatos kilátás nyílt Piranra és a tengerre. Megszólalt benne egy hang:

– Mi történik veled? Szerelmes vagy?

– Kíváncsi vagy erre az érzésre?

– Akkor miért is félsz tőle?

– Kényelemből, gyávaságból, tehetetlenségből nem mersz vele szembenézni?

– Belefér-e ez is még az életedbe? Vagy nem?

– Talán ez a lány nem vár tőled sokat. Elfogad olyannak, amilyen vagy. Reménykedjél benne!

– Meddig fog tartani?

– Miért akadt végül is az utadba ez a lány?

– És ha csak délibáb az egész?

– Játék, kacérkodás egy elvált férfival?

– Ha sokáig mérlegelsz, még belesülhetsz. Vigyázz!

Amikor hazatért szolgálati lakásába, még tépelődött egy kicsit, hogy felhívja-e Helénát. Aztán kimosta a szennyes ruháit, vásárolt valami ennivalót is a következő hétre, majd megfontoltan a mobiljához nyúlt, és bepötyögte a lány telefonszámát. Megcsörrent a telefon, de Heléna nem vette fel. Elmúlt az egész délután, majd estefelé visszahívta a lány. Dávidnak akadozott a hangja, de meghívta hétvégére, vacsorára. Heléna elfogadta a meghívást. Mintha örült volna neki. Ez jó érzéssel töltötte el. Örömmel várta a következő hétvégét.

Heléna időben érkezett. Elegáns volt, mosolyával lenyűgözte Dávidot, és feloldotta a benne megbúvó feszültséget. Kék blúzt viselt mély dekoltázzsal, sztreccses, csípőhöz idomuló fekete szoknyával, magas sarkú cipővel. Nyakában vékony aranylánc volt apró szívecskével, amely diszkréten csillogott. Az este is ígéretes volt. A könnyű vacsorához vörösbort ittak, a háttérből halk zene szólt, Vivaldi Négy évszakának kezdő akkordjai.

Dávid úgy érezte, hogy eljött az a pillanat, amikor meg kell hogy érintse Heléna kezét. Bizonytalan volt és feszült, de megtette a kezdő mozdulatokat. Az asztalon megérintette, majd gyengéden megfogta Heléna kezét. A lány megrezzent, de nem húzta ki kezei közül az ujjait. Aztán Dávid felállt az asztaltól, és felkérte egy lassú táncra. Heléna hozzásimult a testéhez, alkalmazkodó volt, és élvezte Vivaldi zenéjének a ritmusát. Összeért a testük. Dávidban oldódott a feszültség, közben lassan kezdte átérezni Heléna puha idomait. Mintha megérzett volna valamit a lelkéből is, egy apró rezzenését, egy enyhe sugarat. Ekkor szenvedélyesen magához ölelte, mélyen a kék szemébe nézett, és Vivaldi lassú akkordjainak lüktetésével szelíden megcsókolta.

A szív akkumulátora

Ahogy Mariann beült a Renault Megan kocsijába, nem sejtette, hogy valami életre szóló felismeréssel kell szembesülnie. Gondtalanul be szerette volna gyújtani a motort, de csak hörgött, kalapált az akkumulátora, szikra nem lobbant benne. Többször próbálkozott, többször ledöglött a kocsi. Nem indult be. Nem ment. Megijedt, hiszen sötétedett már, szombat délután volt, és üresnek tűnt a Kaposvári Egyetem parkolója.

– Istenem, magamra maradtam! Mi lesz velem? – futottak át a gondolatok az agyán.

– Egyedül maradtam. Kit is hívjak fel? Kikhez forduljak? – gondolkozott.

Aztán lassan beballagott az egyetem főbejáratához, a tájékoztatópulthoz, és megkérte a portársokat, hogy hívjanak egy autószerelőt, mert nem tud elindulni a kocsijával. A portársok felhívták a szerelőt, aki közölte, hogy csak egy óra elteltével tud jönni, mert munkája van.

Mariann az akkumulátor szívére gondolt, hogy van -e annak szíve egyáltalán. És a saját szívére is, amely hirtelen, akár ebben a percben is leállhat. Csak úgy, mindenféle ok-okozat nélkül, s már nem hívhatná fel azokat, akiket szeret. S kiket kellene felhívnia? Kik azok, akikkel érdemes volt találkoznia az életében, kik azok, akik valamit is jelenthettek számára?

Ilyen lesz az elmenetel? Leáll a szívem akkumulátora? Mit is keres itt Kaposváron? És miért éppen itt? – töprengett.

Megcsörrent a telefonja…

Az ajtócsapódás

A vasárnap délután csendesnek bizonyult Patrícia számára. Az ebéd elfogyasztása után szokásaihoz híven a számítógépe elé ült, és lassan belemélyedt a tanulmányába, amelyet hamarosan le kellett adnia egy konferenciára. A szerkesztőbizottság is sürgette a leadást. Patrícia az íróasztalára egy gyertyát helyezett el, amelyet meggyújtott, hogy hangulatot teremtsen az íráshoz. Aztán belemerült a tanulmányírásba, és szinte megállt körülötte az idő, hovatovább semmi másra nem tudott figyelni. Hirtelen, rettenetesen csattant a fürdőszoba ajtaja. Felugrott az íróasztala mögül, és ijedségében a fürdőszobához sietett. Az ajtó csukva volt, sem huzat, sem egyéb dolog nem tudta volna ilyen erősen bevágni. Szíve félelmetesen dobogott, lélegzete szakadozott, kirohant a házból a kertbe, ahol látszólag megmenekült a veszélytől.

Aztán bekattant neki valami, vagy csak sejtette, hogy mi történhetett. István volt, István volt, odaátról! Az ő szelleme, az ő szelleme lehetett! István nemrég halt meg, hirtelen szívinfarktusban, fent a szőlőhegyen. Itt volt, hogy elbúcsúzzon tőlem, hiszen nem tudott előzőleg elbúcsúzni igazán. Ilyen a halál, hirtelen és mindent elvesz. Gondolta. Az iskolában István a szomszéd irodában dolgozott, és naponta találkoztak. És hirtelen megszakadt a kapcsolatuk. Most érezte át igazán a hiányát, hónapokig tartott, míg elfogadta azt a tényt, hogy már nem létezik, semmilyen formában. Vagy mégis? Majd bement a házba, és egy kicsit megnyugodva, kevésbé zaklatott állapotában folytatta a tanulmányírást, mert el kellett készülnie. Az ismeretlen látogatója már nem volt jelen, eltávozott, és nem tudta, hogy mit is akart neki mondani, csak sejtette. Hiányoztak egymásnak.

Március 15.

A mai nap nem indult valahogy fényesen Júliának, inkább átlagosan, ahogy a hétköznapjai indulni szoktak, de mégis fél hét után kelt fel, így gyorsan elindult az iskolába, mert hétkor már be kellett írnia a nevét az érkezést nyilvántartó füzetbe. Csak ő érkezett pontosan, hiszen felgyorsította a lépteit. A kávéautomatánál már várta az igazgatónő és, szokásához híven általában ott osztotta ki a napi feladatokat. Mindig emlékeztette a megbeszéltekre, most arra, hogy jönnek a zalakomári Általános Iskolából a Határtalanítás program résztvevői, és készítse elő a PowerPointot, és mutassa be nekik az iskolát, mert ő nem ér rá, el kell mennie az ünnepélyre, amely 11-kor lesz, s különben is megbízott benne, ezt ő jól csinálja. Állandóan átpasszolja ezt neki, pedig tudja, hogy nem szereti ezt a szerepet, különben is nem ő az igazgatónő. De ugye a magyarországi magyarokkal mégiscsak ő tudna a legjobban társalogni, magyarul beszélni.

Ő ezzel bízta meg és kész, várta a magyarországi vendégeket. Meglepetésére egy nagyon kedves, szívét és lelkét beleadó igazgató hozta el a csapatát, s Júlia is beleadta, amit kellett, a szíves vendéglátást. Szívből beszélt a kétnyelvű iskola léthelyzetéről és a légissé vált határokról. Egyedül állt ott a tanári szoba közepén, vele szemben ült ötven tanuló és tíz tanár. Március 15-e van, a magyarok nemzeti ünnepe, szokásos sürgés-forgás közepette, készülődve az iskolai ünnepi fellépésre, és ő egyedül társalgott a zalakomári iskolásokkal.

Aztán a tanulók illusztrációkat adtak át ajándékként, amelyeket a verseihez készítettek, de közben ki kellett találnia, hogy melyik verséről van szó. Egészen ledöbbent, hogy ennyire kedvesek voltak, egész biztos, hogy a könyvtáros tanáruk kérte fel őket erre a feladatra. A Pipacsok című verse illusztrációját be fog-

ja kereteztetni, és emlékül felteszi a könyvtára falára, oda, ahol dolgozik, mert annyira művészien sikerült alkotás volt. Júlia verse inspirálta a kislányt. Fantasztikus. Majd viszonzásul megígérte, hogy a tanév során meglátogatja őket, és tart egy irodalomórát, vagy a versmondókkal műsort, és visz a könyveiből ajándékba, ha érdeklődnek. Aztán egy interjút is készítettek vele a szokásos kérdésekkel. Mikor kezdett el írni és milyen témákban?

Majd elbúcsúztak, és elmentek egy másik iskolába is látogatóba. Magányosan teltek az órái, közben leírt néhány gondolatot a szakdolgozatához, már a vége felé járt, de valahogy be kellett volna fejeznie az összegzést. Valahogy összeállt a dolog. Kezdett neki örülni.

Majd felhívta telefonon egy nyugalmazott szlovéntanárnőjét, mert régen beszélgetett el vele, kicsit hiányérzete volt emiatt. Mint mindig, a nyelvészprofesszor asszony most is elbeszélgetett vele a tegnap esti ünnepi beszédekről, amelyeket a politikusok tartottak, meg hát az elit. És ki tartja annak magát? És különben is, nem a pódiumokon kell hőbörögni, hanem ott, ahol a probléma forrása van. A tettek fontosabbak. Az elitnek felelőssége van, nemcsak szerepe.

– „Gyáva népnek nincs hazája" – mondotta magában.

S ezzel semmivel sem lett okosabb. Nem ment el az ünnepélyre, hiszen Mariborban órát tartott, s csak hazafelé hallgatta a Muravidéki Magyar Rádiót, s egykét beszéd meghallgatása után zenére váltott át.

– Sajnos nem érdekelnek a politikusok és a nemzetiségi politika sem. A csalódásaimból elég volt. A muravidéki magyarság be fog olvadni a többségbe, főleg a kicsinysége és a létszáma miatt, habár ez még húzódik egy ideig. Semmi sem öröktől való állapot, a ki-

sebbségi lét sem. Minden elmúlik, az én életem is, és nem akarok többé emiatt krízisbe kerülni, sem önmagam, sem mások miatt. A krízis külső és belső események hatására kialakult kritikus állapot, amelyben a lelki egyensúly felborul. Minek? Nem vagyok politikus – mondogatta magában, amikor vezetett az autósztrádán hazafelé.

Aztán hazaért, és várta a vacsora, amit a férje készített el neki. Aztán elolvasta Mario Kelmenčič szlovén irodalomtörténész e-mailjét, aki azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy keresse meg az interneten, hogy mikor adta ki Jókai Mór a Melyiket a kilenc közül című elbeszélését, és ez miben jelent meg először önálló gyűjteményes kötetben vagy valamilyen újságban stb. Az adatot megtalálta a Magyar Elektronikus Könyvtár honlapján. Aztán felhívta Klemenčičt, beszélgetett vele, de majd még utánanéz a bibliográfiai adatoknak, csak ezt ne ma kérje tőle, majd holnap átgondolja még. Megértette. Mára ennyi. Aztán eszébe jutott még valami a nemzeti ünnep alkalmával, végül is felállt az asztaltól, és kiegyenesedve, hangosan mondta önmagának, megszólalt benne egy belső hang:

– Varga Júlia vagyok, könyvtáros, a saját lábamon állok, és nem félek. Kiknek kell félniük? Azoknak, akik drága öltönyeikben, a közpénzzel kitömött zsebeikkel együtt bezárják magukat az önkormányzatok irodáiba, akiknek bármennyi pénzük lehet még… A hatalom a népé. Ahogy Petőfi Sándor írta a versében: *Habár fölűl a gálya, / S alúl a víznek árja, / Azért a víz az úr!* (Pest, 1848. március 27–30.). És eszébe jutott egy régi verse, amelyet március 15-i ünnepi hangulat ihletére írt tíz évvel ezelőtt.

– Egyszer én is meghitt állapotba kerültem ezen a napon! – lapozta fel egyik verseskötetét, és felolvasta a keresett versét.

– *Márciusi szélben, / arculcsapott fényben, / megtépetten, de törve nem / Petőfi szellemében leng / a zászlód…* – és örült, hogy ennek a napnak is vége volt. Mégsem volt egy sima hétköznap.

Jézus menyasszonya

Meta Jézust imádta. Ezt senki sem kényszerítette rá, és egyetlen törvény, kormány sem követelheti jogosan tőle, hogy tagadja meg a hitét, amely számára a békét, az örömet és a szeretet ígéretét jelentette. A klarisszák kolostorában élt már tíz éve, valahol az Alpokalján egy kis faluban, Brezje, az ismert Mária kegyhely mellett, Szlovéniában. Valamikor az Egyesült Államokban született, ott élt szüleivel Seattle környékén, egy kis városban. Szülei szlovén származásúak voltak. Amikor Meta úgy döntött, hogy bevonul a kolostorba, ők is követték, és visszatelepültek Szlovéniába. A kolostori élet zártkörű. Meta édesanyja mégis minden nap elmegy a kolostorba, meglátogatni lányát. Egy kicsit elbeszélget vele a rácsos ablakon át, aztán visszamegy otthonába. Ezt teszi már tíz éve. Még nem fáradt bele, mert mégiscsak az édesanyja, akiknek a szíve nyitott a szeretetre. Ő mondta egy alkalommal, hogy Meta Jézus menyasszonya, és ő ezt el is tudja fogadni. Mindnyájan keressük életünk során Jézust, de az ő Metája meg is találta, és hűséges hozzá, mint a feleségek, akik hűségesek a férjükhöz. Meta teljes szívvel végezi a szeretetszolgálatát, és ez közelebb viszi Jézushoz is. Nincsen saját családja, nincsenek gyermekei. A kolostor közössége a boldog otthona. Az apácák egymással összefogva sokkal teljesebben juttatják érvényre Jézus szeretetét, mintha egyedül volnának, vagy csak egy férfihoz tartoznának. Édesanyja ezt is el tudta fogadni, valahogy megértette harminckét éves leánya életvitelét. De egy napon mégis kételyei támadtak, ezért kérdéseket tett fel önmagának a kolostor csendes udvarán, amikor leült egy padra. Őszidő volt, szeptember vége, még nyíltak az őszirózsák a ligetben.

– A nő az otthon szíve. Meta megtalálta-e otthonát ebben a kolostorban több ezer km-re Seattle-től? Nőnek érzi-e magát mint apáca? – kérdezte önmagától.

Nem kapott rá választ, de nem erőltette a belső hangját. Folytatta a kérdezősködést.

– Miért teremtett Isten egyeseket férfinak, másokat nőnek? Mindkettő szeretetre lett teremtve, de mindkettő másféleképpen. A nő és a férfi kiegészítik egymást, és ketten sokkal teljesebben juttatják érvényre Isten szeretetét, mint egyedül – gondolt erre is.

– De hát az ő Metája férfiak nélkül él ebben a külvilágtól elzárt kolostorban, amely rendkívül jól fel van szerelve szinte mindennel. Boldog-e ezen a helyen?

Erre a feltett belső kérdésére újra nem jött válasz. Az ő Metája egészséges, tanulékony, józan eszű és derűs jellemű. Már gyermekkorában is ilyen volt. Sőt csinos kinézetű is. – Így bontakoztatta ki a gondolatfoszlányait.

– Miért kötelezte el magát a szerzetesi életre? Miért akart kivonulni a valós világból? Mi volt a célja ezzel?

– A buzgalom, a szorgalom és az elkötelezettség a szeretet próbája. Nem szükséges érzelmileg kötődni egy adott helyhez, bárhol szolgálhatjuk az emberiséget, akár egy eldugott szlovén kolostorban is, valahol az Alpokalján. Miért ne? A szolgálat a fontos, hogy Meta Jézus szeretetének a hírvivője legyen, az imádság és a lemondás pedig megtanítja őt alázatosságra és emberszeretetre – gondolta, majd folytatta az elmélkedést: – Mert a valós világban kevesen becsülik meg önmagukat? Mert nem megfelelő a stílusuk? Ez vagy az nem tetszik másoknak? Nem megfelelő családból származnak? Mert nem fontos beosztásban dolgoznak, nincsen presztízsük? A tekintélyt mindig magadnak kell megteremtened! Manapság csak győzelem van és veresség, sajnos. Nincsen köztes állapot. Nincsen átmenet és semleges léthelyzet. A személyiség fejlődése iránt senki sem érdeklődik, magánügy. Az ember szellemi fejlődésének nincsen kidolgozott

menedzsmentje. Egyéni út. Nincsenek szabályai, jól bevált receptjei. De mégis. Ha valaki dolgozik, a munkáját meg kellene becsülni. A munkájából kellene kiindulni. Ez volna a mérvadó. Vannak, akik *a priori* semmiképpen sem akarnak tisztelni valakit, csak magukat. Tőlük ne várd a tiszteletet.

– Meta a megfeszített Jézus menyasszonya?

A válasz egyszerű volt.

– Igen, az. Jézusra tud mosolyogni, mert ő sokat követel tőle. Szíve ide láncolta ehhez a kolostorhoz. Isten adott neki erőt és időt, hogy véghezvigye terveit. Jézust akarja szolgálni. Isten menyasszonya lett, aki meghallgatta a hangját, és felemelte az arcát – felelte a felvetett kérdéseire, és megnyugodott.

Lassan kinyílt a kolostor ajtaja, és be lehetett menni látogatóba. Meta szokás szerint várta az édesanyját, és elkezdett vele a rácsos ablakon át beszélgetni.

– Tudod, én sosem veszítem el azt a lehetőséget, hogy olyanná váljak, mint Jézus. Engedelmesnek kell lennem, be kell tartanom a kolostorban kialakult szabályokat, alkalmazkodnom kell a többi apácához. Ha engedetlen leszek, akkor kárt is okozhatok a lelkemnek. Ez olyan, mint egy seb, amelyen keresztül cseppenként elfolyhat az ember vére, és lassan legyengül. Ezt a döntést önállóan hoztam, elkötelezett vagyok. Hidd el, hogy jól vagyok, de megvannak a napi gondjaim és kételyeim is, mint minden embernek. Ezeket le kell győznöm. Szűz Mária is Jézust szolgálta. A mi munkánk nem egy foglalkozás, hanem egy hivatás, és nem kérdezzük meg, hogy ez mibe kerül. Azt is tudtom, hogy minden családnak megvan a maga keresztje, a maga szenvedése. Ezt a családon belül közösen kell elviselni. Véleményem szerint a szülőknek a gyermekeik szívébe kell elültetniük az otthon szeretetét. El kell ültetni bennük a vágyat, hogy együtt akarjanak

lenni a családdal. A békétlenségek elsősorban a családban kezdődnek. A szülőknek is nagyon kevés idejük van a gyermekeikre és egymásra. Az emberek úgy is szegények tudnak lenni, ha nem kapnak elég törődést, társaságot, megbecsülést és gyengédséget. Véleményem szerint, ha nem tudod szolgálni a családodat, akkor másokat sem fogsz tudni szolgálni. A mi családunk ilyen volt, s azért is jössz el naponta meglátogatni engemet, és a rácsos ablakon át beszélgetünk, de ez nem korlát – kezdte el a beszélgetést Meta.

– Tehát Jézust szereted? A nők szeretik férjüket, te Jézust szereted. Érthető. A házastársaknak is kötelességük, életük végéig hűségesnek maradniuk egymáshoz a keresztény hit szerint, de egyébként is. A hűség nagy dolog. Miért ne vonatkozhatna egy apácára is? – felelte az édesanyja.

– De erre a hűségre Jézus hívott engemet, hogy szeretetének hírnöke legyek. Kérlek, nyugodjál meg, édesanyám, Seattle-ben sem lettem volna boldogabb. Szabad szerettem volna lenni, de Istennek más tervei voltak velem. Életemben minden Istentől eredt, és mindent annak a szolgálatában végzek el. Hiszek benne, hogy Istennek célja van velem. Valószínű, hogy ez segítette kibírni mindazt, amivel szembesülnöm kellett itt az alpokaljai kolostorban. Sohasem a sokaságot, hanem mindig az egyéneket tartottam szem előtt. Csak az egyén számított, az ember és az ember közti kapcsolatokban hiszek. Én valódi tettekre váltottam a szeretetet. Tudom, hogy ha igazán szeretsz valakit, akkor áldozatot kell hoznod érte. Áldozatot Jézusért, a kolostorért és az egész emberiségért. S ezt az imával teszem és a cselekedeteimmel. Szerintem az Isten számára az a fontos, amit tényleg megteszel, megtettél. És sose féljél! – folytatta az elmélkedést Meta. – Tudod, imádkozom minden nap mind-

azokért a fiatalokért, akik diplomát szereztek, hogy ne csak egy darab papírt szerezzenek, hogy ne csak egy darab papírt vigyenek magukkal, hanem szeretetet, békét és örömöt is. Hogy képesek legyenek átadni azt, amit kaptak, és hogy megosszák, ne pedig maguknak tartsák meg mindazt, amit kaptak. Hiszek a fiatalokban is, akik alaposabban felkészültek, és áldozatra készek az emberiség szolgálata érdekében. Ők a családi élet jövője. De féltem is a fiatalokat, hogy haszontalan dolgokra fecsérelik el az energiájukat. Én is még fiatal vagyok.

– Mi a lényege az imádnak? – kérdezte az édesanyja Metát.

– Számomra az ima Jézus szeretete. Az imádságon keresztül kellene kötődnünk Istenhez. Ezáltal lehet az ő erejére támaszkodni, ha képtelen vagy a saját erődre támaszkodni. Az imádság éppoly nélkülözhetetlen, mint a levegő, mint a vér a testünkben, vagy bármi más, ami életben tart minket. Életben tart minket, hogy Isten kegyelme működhessen. Szerintem az imádság nem a kérésről szól. Általa Isten kezébe helyezzük magunkat, hogy meghallhassuk az ő hangját. Egymásért is szükséges imádkozni. Az imádság által fejlődik a mások iránti könyörületességünk is. Az imádság megnyitja a szíveket is. Az imáink által ismerjük meg Jézust, hogy később a szegények megtört testében is felismerhessük őt. Amikor imádkozol, a szeretet él benned. Az imát összekötöttem az elhivatottsággal. Ha elmarad az ima, veszélybe kerül az elhivatottság is. Igazi fegyverem az imakönyvem. A szeretet és a hit elválaszthatatlan számomra. Kiegészítik egymást. Hit nélkül nem létezik számomra az élet. Bármelyik országban élnék, mindenhol segíthetnék az imáim által az embereken. Seattle-ben is, de itt is. Az ima univerzális, hidd el nekem – mondta Meta.

– A hitet szerintem nem lehet elvenni, de a szolgálat a tettekben nyilvánul meg. Te is így gondolod? – érdeklődött Meta véleménye iránt az édesanyja.

– A hitet szerintem sem lehet elvenni, és a szolgálat valóban a tettekben nyilvánul meg. Isten nem azt kívánta tőlem, hogy sikeres, hanem azt, hogy hűséges legyek. Isten szemében nem az eredmény számít, hanem az odaadás a fontos. Fontosnak tartom a jóindulatot is, mert ahol jóindulat van, ott egyre növekszik a szentség. Ha hűek vagyunk az apró dolgokban, az Krisztus felé visz. Ha nem vagyunk hűek az apró dolgokban, az bűnbe visz. Ott kell szentnek lenni, ahol éppen vagy, akárhová is helyezett az Isten. A szentség nem valamiféle kivételes dolog, nem olyasmi, amit csak néhány okos ember birtokolhat, akiknek intellektuális adottságaik vannak, akik jól érvelnek és vitatkoznak, akik hosszan értekeznek, és rendkívüli könyveket olvasnak. A szentség mindenki számára elérhető lehet, ha befogadja Istent, mindenütt s mindenkor. Nem kevesek kiváltsága, egyszerű feladat számodra. Ebből kifolyólag bárki lehet szent – válaszolta Meta.

– Mit vársz cserébe az imáidért és a munkádért? – folytatta a beszélgetés az édesanyja.

– Ha alázatos vagy, semmi sem mozdít ki, sem dicséret, sem gyalázkodás, mert tisztában vagy vele, hogy ki vagy. Semmit sem várok a munkámért cserébe. Azt gondolom, hogy csak egy aprócska apáca vagyok Isten kezében, aki rendelkezésre áll. Tudom, hogy az alázatos embert, mint engem, semmi sem mozdítja ki, sem a dicséret, sem a gyalázkodás, mert tisztában vagyok vele, hogy ki is vagyok. Így nem fogok elbátortalanodni, ha vádolnak, s nem emelem magamat piedesztálra, ha valaki apácának nevez. Szűz Mária cselekedeteit is szelídnek és alázatosnak

nevezem. Az alázatosságból kell erényt kovácsolnom. Úgy sajátíthatjuk el az alázatosságot, hogy derűsen viseljük a megaláztatásokat. Milyen könnyű is kevélynek, gorombának, nyűgösnek és önzőnek lenni! De mi nagyobb dolgokra lettünk teremtve. Miért alacsonyodnánk le olyan dolgokhoz, amelyek foltot ejtenek szívünk szépségén? – nézett édesanyja szemébe Meta, amikor elmondta ezeket a mély gondolatait, mintha meg akarta volna őt valamiről győzni.

– Szóval tisztasággal és örömmel akarod szolgálni az Istent? – tette fel a következő kérdést az édesanyja.

– A tisztaság magáról Istenről szól, ez az egyedüli, Isten iránt érzett, kizárólagos szerelem. A tisztaság eredetét is Istentől származtatom. Senki és semmi sem szakíthatja el ezt a kapcsolatot. A szüzesség is a tisztaság egyik jele. Szűz Mária is tiszta, szemérmes és szűzies volt, s ez keltette fel Isten figyelmét, megmutatta határtalan szeretetét a világ iránt, amikor neki adta Jézust. A szűziesség fogadalmával minden külső és belső cselekedetemet, minden szenvedélyemet Istennek szenteltem. Ezentúl senki máshoz nem vonzódom, csak hozzá. Örömmel kell szolgálni Istent. Ne legyen szomorúság az életedben: az egyetlen igazi szomorúság a bűn. Amikor nekilátunk a feladatainknak, áradjon belőlünk az öröm, hogy Istenhez tartozunk, Istennel élünk, Istené vagyunk. Az öröm legyen életünk egyik támpillére, és adjuk tovább másoknak is. Állj ellen mindannak, ami rosszkedvet hoz. Az örömért áldozatot kell hozni – mondotta Meta.

– Szerinted az élet mégiscsak szenvedés és halál, de felfoghatjuk úgy is, hogy ajándék? – kérdezte az édesanyja Metát.

– Azért vagyunk a világon, hogy bizonyosságot tegyünk a szeretetről, s ünnepeljük az életet. Élni annyi, mint szeretni s szeretve lenni. Szerintem Isten szere-

tete által vagyunk e világon, s a szüleink szeretete által, akik elfogadtak minket, és fontosnak érezték, hogy világra hozzanak bennünket. Ezért olyan fájdalmas látni, hogy mit tesznek szerte a világon, az életet szántszándékkal elpusztítják háborúkkal, erőszakkal és abortusszal. Oly sok fájdalom van a világon: testi, anyagi és szellemi. Az emberek szenvednek az éhségtől, az otthontalanságtól és mindenféle betegségektől. Szerintem a legnagyobb szenvedés, ha magányosak vagyunk, és nem kellünk senkinek. Minden egyes nap felkészülés a halálra. A szenvedést mindig követi a feltámadás. Egy napon bizonyára találkozunk majd a világegyetem Urával. Mit mondunk majd neki? Az embereket általában hirtelen éri a halál. A tegnap már a múlté, a holnap pedig még nem jött el. Minden napunkat úgy kell élnünk, mintha az utolsó lenne, hogy felkészültek legyünk, hogy tiszta szívvel halhassunk meg, amikor majd minket szólít Isten – mondotta Meta.

– Mitevő legyél a bűnnel és a megbocsátással kapcsolatosan? Ez sem könnyű dolog? – kérdezte az édesanyja.

– Bocsáss meg, majd kérj bocsánatot, ne légy haragtartó. Szerintem, ha mindannyian ráébredünk arra, hogy bűnösök vagyunk, akik megbocsátásra vágyunk, akkor sokkal könnyebben bocsátunk meg másoknak. Először nekünk kell elnyernünk a megbocsátást, hogy mi magunk is képessé váljunk megbocsátani. Ha igazán szeretni akarunk, akkor a megbocsátás képességét kell elsajátítanunk. Amikor valaki megbánt valamivel, akkor ne magadba tekints, hanem arra az emberre. Önmagát bántja. Legyen bátorságunk elfogadni a többi embert olyannak, amilyen. Ne a hibákat, hanem a jót keressük és lássuk meg egymásban! – válaszolta Meta alázatosan.

– És a pénz?

– Semmi sem képes annyira megrontani a jézusi szeretet örömét, mint a pénz. Nem aggódom a pénz miatt, mivel minden munkámról azt gondolom, hogy az Úrnak végeztem, s hiszek abban is, hogy az Úr majd gondomat viseli. Véleményem szerint, ha Isten nem adja meg a megfelelő eszközöket, az annak a jele, hogy nem szeretné, hogy elvégezzük azt a munkát. Akkor azzal nem kell foglalkozni. Ha egy nap felébred bennünk a pénz iránti vágy, és vágyakozunk mindenre, amit pénzzel meg tudunk venni – felesleges dolgokra, luxusételekre, luxusruhákra –, akkor az igények csak növekednek, mert az egyik egy másikat szül. Az eredmény a fékezhetetlen elégedetlenség lesz. A pénz képes megrontani a jézusi szeretet örömét. Tudod, ez az ördög egyik kulcsa, amely minden emberi szívet megnyit. A pénz az oka minden nagy gonoszságnak. Az emberek azt hiszik, hogy csak az anyagi javak birtoklása számít, ezért olyan nehéz számukra ezt hátrahagyni, amikor elindulnak a másvilágra. A szegények ilyen problémával nem küszködnek, mert ők ettől nem szenvednek – fejezte be gondolatait Meta.

Aztán az apácáknak néhány perc múlva kezdődött a délutáni ájtatosságuk, a litániára gyülekeztek a kolostor hangversenytermében, ahol csendes imádság mellett egyházi himnuszokat is szoktak énekelni. Meta is indult az imádságra. Felállt, és lassan távolodott el édesanyjától, aki meghatottan nézte lánya távozását. Látta, hogy apáca lánya mennyire nagylelkűen elmélkedett, és vidáman beszélt az elkötelezettségéről. Halvány arcán is megfigyelhető volt ennek a jele. Meta tényleg boldog volt ebben a kolostorban, ahova a hite vezette, és egyben meg is védte a kinti világ minden szennyétől és emberi gyarlóságától. Itt nem

érezte a pénz szagát sem. Ilyen gyönyörűen sugárzó arcot még nem látott az életében. S ez az arc Meta boldog arca volt. Amikor az édesanyja kilépett az ajtón, a kolostor ajtaja lassan bezárult. Átlépett egy másik világba.

A kukás fiú

Fagy volt odakint, de odabent a lelkekben is a Péterfy Sándor utcai Kórház Pszichiátriai Osztályán, amikor belépett Lajos a főorvos szobájába. Álmosnak és bambának tűnt, hiszen két napja mesterséges altatásban tartották a klinikán, mivel öngyilkossági kísérletet tett, de megmentették. Nem tudni, hogy tisztában volt-e azzal, hogy most először kerül olyan helyzetbe, hogy megkérdezzék, miért is tette ezt. A főorvos diszkréten elmondta, hogy öt biblioterapeuta-jelöltet hívott meg a beszélgetésre, és szeretné, ha jelen lennének, amikor folyik a kommunikáció. Lajosnak nem volt kifogása. Ez bizalmat adott a jelenlevőknek is.

– Hogy érzi most magát? – kérdezte a pszichiáter professzor, aki az ovális asztál elején ült, és meleg tekintettel figyelte a túlélő beteget.

– Jól, de mondhatnám azt is, hogy jobban vagyok, mint két nappal ezelőtt. Álmosságot érzek, semmi egyebet – válaszolta Lajos lehajtott fejjel.

– Van-e családja? – folytatta az érdeklődést a professzor, és a biblioterapeuta-jelöltekre nézett, tekintetével jelezte, hogy ők is kérdezhetnek, csak bátran.

– Igen, volt, csak elhagyott a feleségem a három gyermekkel, mert sokat ittam és drogoztam is hozzá – felelte némi lelkiismeret-furdalással.

– Eljöttek-e látogatóba a pszichiátriára? – érdeklődött az egyik biblioterapeuta.

– Nem, nem tartom velük a kapcsolatot, semmit sem tudok róluk – válaszolt halkan.

– Tartja-e a kapcsolatot a szüleivel? – kérdezett rá egy másik gyakornok is.

– Nem, nem tartom – felelte közömbösen Lajos, majd tekintetét felemelte, és a kérdező hölgyre irányította a figyelmét.

– Kik azok, akik egyáltalán szeretik Önt, akikkel valamilyen kapcsolatban van, akik aggódnak Önért? – kérdezte a harmadik terapeuta jelölt.

– Talán a munkahelyemen, ahol dolgozom, talán visszavesznek a kommunális vállalathoz szeméthordásra. Talán, azt ígérték – válaszolta újra Lajos.

– Jól érzi-e magát itt a pszichiátrián? – kérdezte a következő jelölt.

– Nem, nem, nem. Ki szeretnék jutni a zárt osztályról a kórházi részlegbe, de nem engednek, hiába is vitatkozom a pszichiáternővel, nem engednek ki – felelte.

– És mit csinálna egyébként odakint? – kérdezte tőle a főorvos.

– Újrakezdeném az egészet, talán. De most is csak munkásszállón lakhatnék, az utca volna a munkahelyem, és a szabadidőmben maradnának barátoknak újra az utca szedett-vedett emberei. A családom nem fogad be – panaszkodott Lajos, de kedélye nem volt sem szomorú, sem agresszív. Mintha mindennel tisztában lett volna, az egész sorsával. Majd folytatta:

– Hogyan kezdjem újra? Van-e egyáltalán újrakezdés? Minden a régi. A kórház ablakain túl széles az utca, amely elvezet akár a Keleti pályaudvarig is. A kirakatok teli áruval, az ismeretlen emberek sokasága, akik gondtalanul sétálgatnak az utcán, pedig cudar hideg van. És itt ez egy barátságtalan, lerobbant klinika, a végső menedék hajléktalanoknak, koldusoknak, drogosoknak, alkoholistáknak, öngyilkosoknak, de akár jó embereknek is, akik eljutottak az életükben addig a pontig, hogy nincsen tovább, vagy nem érdemes továbblépni, mert mindig csak ugyanaz a mókuskerék ismétlődik meg az életünkben – mondta el hangosan és kihangsúlyozva a gondolatait, de nem nézett az asztal körül ülők szemébe, mintha önmagának mondta volna végeredményben. Kinek is tartozik ő?

Minden ember elveheti önszántából az életét, hiszen csak a sajátját veszi el, nem másét.

– De hát, Ön nem volt beteg ember, volt családja is! Ön most visszaléphetne közéjük, gondolja meg! – ajánlotta neki a főorvos.

– Én csak egy kukás fiú vagyok, senkim sincsen, túl sok volt ez egészből és az életemből is. Ennyi. Nincsen hova visszalépni. Újra a régi kerékvágásba, vagy a semmibe – felelte Lajos, aki már nem hitt a családjában.

– És ha mégis megváltoztatná a helyzetet és a viszonyokat? – kérdezte a főorvos.

Nem volt rá felelet. Közben lejárt a beszélgetés ideje. A főorvos megköszönte Lajosnak a beszélgetést, és megkérte az ápolókat, hogy vezessék vissza a szobájába. Lajos felállt, elköszönt úgy, ahogy normális helyzetekben szokás:

– Kezét csókolom, viszontlátásra – s távozott.

A biblioterapeuta-jelöltek feloldódtak a feszültségből, amely nem is volt olyan vészes, hiszen nem tűnt veszélyesnek a páciens, pedig attól tartottak. Megtört a jég. Volt, aki sajnálta őt, volt, aki csak mérlegelte, hogy mi lesz vele, ha elhagyja a pszichiátriát. A főorvos még megjegyezte:

– Nem lesz neki könnyű, mert ugyanaz a léthelyzet várja, mint amiből kilépett.

A jelenlevők nem válaszoltak semmit, és ők is kiléptek a pszichiátria udvarára, amely épp olyan elhanyagolt volt, mint Lajos összetört lelke. És hol volna a megoldás, a kiút? Hol van és mi volna számára a harmónia?

– A jóért küzdeni kell. Nem adják könnyen, ezért fontos a hit. Ne éljünk hit, remény, célok nélkül – szólalt meg az egyik bilbiloteraputa-jelölt, aki hittantanár is volt, de nem folytatta a mondanivalóját, mert

sietett a Keleti pályaudvarra, indult a vonata Dombóvár felé.

A többiek szétszéledtek, nem volt idejük elmondani a véleményüket. De útközben hazafelé mindenki még egyszer átgondolta, hogy valójában mi baja volt ennek a szerencsétlen öngyilkosnak. Volt felesége, gyermekei, munkahelye. És mégis... És mi lesz, ha kilép majd tényleg az utcára? Meg tud-e küzdeni az életével? A hó csak hullott, fagyott a szombat esti utca. A Péterfy Sándor utcai Kórház Budapest szívében pedig egyre jobban eltűnt a végtelen fehérségben. Isten tudta a megoldást, visszaküldte Lajost az életébe, vissza oda, Budapest szennyezett utcáira, hogy keresse a megoldást, küzdjön meg azzal, amit eddig elutasított. Teremtse meg a saját békéjét, otthonát, családját. És ne magyarázkodjon, hogy miért történt mindez vele. Tegyen valamit a szeretetért, még akkor is, ha úgy érzi, hogy nem szeretik, és senkije sincsen. Kapott még egy esélyt.

Az út

A muraszombati kórház szülészetének bejáratánál kinyílt az ajtó. Először kilépett egy fiatal nő, karjában csecsemőjével, aki csipkés, fehér ünnepi ruhába volt öltöztetve, és be volt helyezve még egy fehér, szivacsos paplanba is. Az édesanyát újszülött fiával együtt várta egy magas termetű, elegáns férfi, aki halványkék öltönyt viselt, és kezében egy gyönyörű, rózsaszín orchideacsokrot szorongatott. Átölelte az édesanyát, majd kezébe vette a pólyába helyezett csecsemőt, és elindult az új Mercedes kocsija felé, hogy betegye a csecsemőt a kocsiba, aki mellé azt követően az édesanyja is beült. A házaspárról lerítt, hogy gazdagok, jómódúak, és hogy ennek a csecsemőnek már születése pillanatától kezdve szinte minden meg lesz adva, amit csak kíván az életében. Legalábbis az indulásnál, hiszen Mercedesszel viszik haza e csendes, szeptemberi délelőtt, mintha esküvőjére vinnék díszpompában. Ha felnő, több mint valószínű, hogy menedzser lesz édesapja vállalkozásában.

Aztán újra kinyílt a szülészet kijáratának az ajtaja. Egy huszonhét éves édesanya lépett ki az udvarra, ölében barna hajú, mosolygós arcú csecsemőjével, aki egy kicsit nyöszörgött, ahogy általában a csecsemők gőgicsélve és nyöszörögve hírt adnak magukról. A kék szemű édesanyát egy magas, szőke férfi várta, aki egy használt kocsival robogott be a szülészet bejáratához, megállította az autót, kiszállt. Megfogta gyermekét, és egy csecsemőkosárba helyezte, majd betette a kocsiba. A felesége mellé ült, átölelték egymást. Aztán elindult a Zastava. Mintha valaki a lombokon át, messze az égbolt felől megkérdezte volna:

– Ki tudja, ennek a gyermeknek milyen lesz a sorsa, milyen iskolába járatják? Munkanélküli lesz-e az édesapja? Milyen lesz az élete? Futja-e mindenre, amire vágyakozik? Részt vehet-e nyaralásokon család-

ja körében? Elutazhat-e Brazíliába az ifjúsági labdarúgó-világbajnokságra a focicsapatával, amikor középiskolás lesz?

Nem volt válasz. Az édesanya még nem sejthette, hogy merész kisfiút visz haza a karjaiban, aki majd a sportolásnak szenteli az életét. Valamit azért mégis megsejtett az egészből, hiszen, amikor pelenkázta a csecsemőt, olyan érzése volt, hogy nagyon izgága, mozgékony kised, aki semmiképpen sem tudja nyugodt helyzetből szemlélni a világot.

Aztán újra kinyílt a szülészet kijáratának az ajtaja. Kilépett egy roma asszony, karjában az újszülött csecsemőjével. Őt nem várta senki. Ettől nem volt szomorú, már megszokta, hogy egyedül is megoldja a problémáit. A csecsemőjét, bepólyázva egy kis pokrócba, feltette a kerékpárja ülésére, s egyik kezével tartotta, míg a másikkal a kormányt fogta, és így indult el gyalog a kórház kijárata felé. Közben a kórházból kivezető úton elhaladt mellettük néhány autó, de a sofőrök közül senki sem állt meg, hogy felvegye őket az autójába.

– Így lesz-e a csecsemő további életében is? Valahol az út szélén, gyalog fogja járni a világot?

Senki sem válaszolt rá. Talán kerékpárra majd futja neki, de hát azzal is célba lehet jutni. Szeptember volt, a muraszombati kórház ablakából betegek tekintettek ki, akik már nem tudták követni a három csecsemő útját, hiszen azok lassan eltűntek az útkereszteződésben. Az egyik beteg megjegyezte:

– Vajon merre visz az útjuk? Harminc év múlva volna jó újra elbeszélgetni velük, és összehasonlítani az életüket és a sorsukat. Ki tudja, mire köteleződnek el. Az emberek szolgálatára vagy a pénzszerzésre? Érzelmileg kötődnek egy helyhez, vagy bejárják az egész világot? Lesznek-e támogatóik, barátaik, akik szeretik

és segítik őket? Engedelmesek lesznek-e? Képesek lesznek-e önálló döntésekre? És az élet tüskéivel hogyan birkóznak meg? Lesznek-e különleges képességeik?

– De ez még messze van. És ki tudja, hogyan küzdenek meg az életükkel. Ha egyáltalán megküzdenek – jegyezte meg egy másik beteg, aki élete vége felé járt, hiszen rákbetegségben szenvedett. Már csak néhány hónapja volt az életéből hátra. Gyönyörködött a rozsdaszínű, lassan hulló, tarka levelekben, és a nyitott ablakon keresztül tiszta levegőt szívott be tüdejébe. Jól esett ez neki. Majd így folytatta:

– Legyen belső békéd! Bízz abban, hogy pontosan ott vagy, ahol lenned kell! Ne feledkezz meg a végtelen lehetőségekről, amelyek a hitből születnek benned és másokban! Használd azt, amit adnak neked, és add tovább a szeretetet, amelyet kapsz! Légy elégedett önmagaddal, amilyen vagy! Hagyd ezt a tudást beépülni a csontjaidba, és add meg a lelkednek az éneklés, a tánc, az ima és a szeretet szabadságát! Ez mindannyiunk számára létezik.

Lassan és elővigyázatosan becsukta az ablakot. Visszafeküdt a betegágyára, és mély álomba merült. Ki tudja, hogy felébred-e?

Csilla csillámló szeme

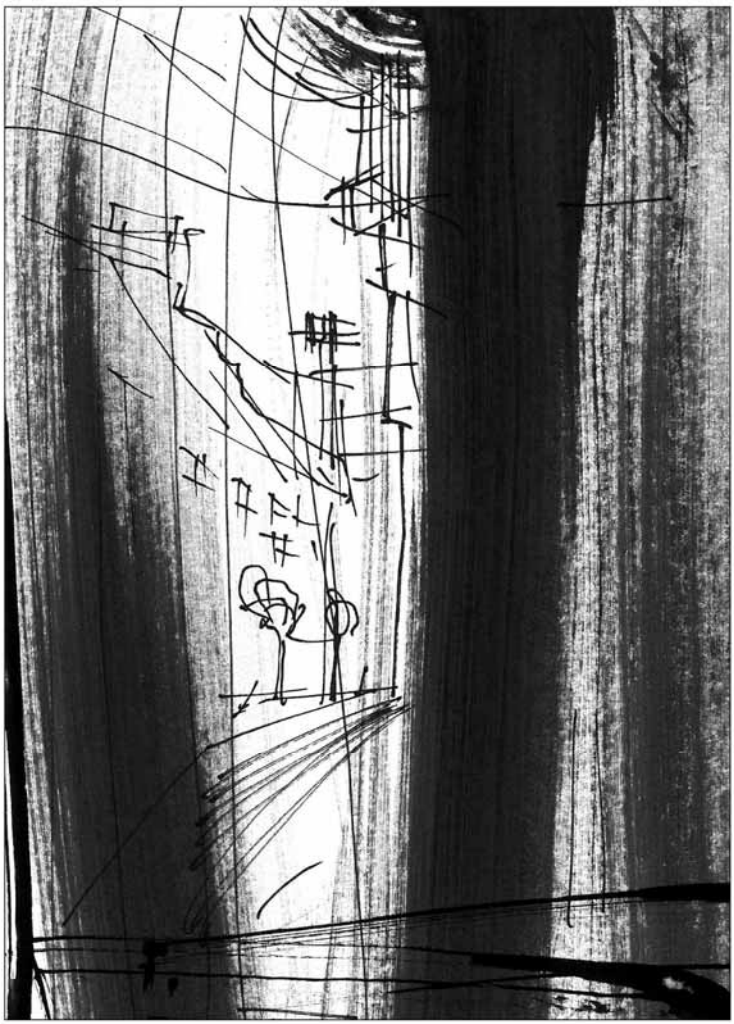

Máriának két fia született, pedig annyira szerette volna, hogy a második gyermeke kislány legyen. Mégsem teljesült a vágya. Egész életében hiányérzete volt ezen a téren. Néhányszor feltette önmagának a kérdést:

– Miért nem adta meg nekem az Isten azt a lehetőséget, hogy lányom születhessen?

Nem kapott rá megfelelő választ. Aztán idővel valahogy elfogadta, hogy így kellett történnie. Isten mindent lát és mindent hall. Lehetséges, hogy nem jutott el hozzá az ő kérése. Majd a tudattalanjába zárta le az egészet, hogy elfelejtse. De nem így történt. Csillát ott pillantotta meg az iskola halljában, amikor belépett mint elsős kisdiák a bejárati ajtón az iskolába. Mária kifelé tartott. Nagy volt a nyüzsgés, a tömeg. Megpillantotta Csillát, aki rámosolygott, mint ismeretlenre, és erősen a szemébe nézett. Mária is viszonozta a mosolyát.

– Megtörtént a csoda! – sóhajtotta. Megörült a találkozásnak. Hirtelen azt érezte, hogy Csilla mosolyában megtalálta azt, amire évekkel ezelőtt vágyott.

Később Csilla elkezdett a könyvtárba járni. Barna szemeivel figyelte Mária tekintetét. Mosolya megnyugtató volt. Más volt, mint a többi gyermeké. Minden találkozásukkor kialakult egy különös helyzet. Mária szeretett vele találkozni, hiszen úgy érezte, mintha a lányával találkozna. Ilyenkor eszébe jutott, hogy Isten mégiscsak erre a kapcsolatra irányította a figyelmét. Mintha azt üzente volna neki:

– Figyelj rá, ez a te fogadott lányod. Éreztesd vele, hogy számodra kiválasztott, más, mint a többi lány. Ha úgy érzi, hogy szeretve és elfogadva van, már jó úton vagy. Az sem szükséges, hogy tudja, hogy te plátói szinten lányodnak fogadtad.

Mária érezte, hogy valóra vált egy álma, ami biológiai szinten lehetetlen lett volna, hiszen mégsem

szülte meg ezt a kislányt. De ez szellemi szinten megtörtént.

– Mégis, mi az az erős kapocs, ami összeköt bennünket? – tette fel a kérdést Mária önmagának. A válasz egyszerű volt:

– Az a lehetőség, hogy szerethessük egymást.

– És mi van azon túl? – tette fel a következő kérdést.

– Még több szeretet, ami összeköt a mindenséggel.

– És mi van azon túl?

– Isten szeretete, amely mindenkié.

Amikor Mária találkozik Csilla mosolyával, mindig érez valamit ebből az erőből. Lehetséges, hogy ez az öröme egyedülálló, de megnyugtató. Titokzatos. Csilla is érzi Mária szeretetét.

A munkanélküli álma

Nagyon magányosan élt Zsolt, aki már négy éve a munkanélküliek listájára került. Nem rúgták ki a felettesei, csak megszűnt a munkahelye a magyar–szlovén határsávban, ahol speditőr volt. Ő sosem gondolt arra, hogy egy napon már nem kell korán kelnie, és sietnie kora reggel a munkahelyére. De megtörtént, s egy perc alatt feleslegessé vált. Már nem ült be senki az irodájába az íróasztalához, nem kapcsolta be a számítógépét, és nem fogadta a kamionsofőröket, hogy felvegye a szállítmányukról szóló hivatalos adatokat. Zsolt a munkanélküliek, állástalanok listájára került. Háta mögött úgy nevezték el, hogy ő az a személy, aki egy adott időpontban képes és akar is dolgozni, mégsem talál munkát.

– A munkanélküliség az egész gazdaság és a társadalom szempontjából súlyos probléma, ami ellen küzdeni kell, piaci és állami eszközökkel egyaránt – mondogatták azok, akiknek volt munkájuk, de Zsolt nem tudott igazán belemélyedni a társadalomban kialakult furcsa helyzetbe, nem tudta elfogadni mindazt, amit a munkanélküliek helyzetéről mondtak neki.

Ezzel a megállapítással nemcsak a környezetében kellett szembesülnie, hanem az újságok hasábjain is, de a tv-híradókban is állandóan szembekerült ezekkel a tényekkel.

– Végül is mit vétettem? – kérdezte önmagától.

– Ki tehet róla? Kit érdekel az én sorsom? – Nem volt rá válasz.

Kitől is várhatott volna választ? A volt főnökeitől? Ők magáncégeket alapítottak, és újdonsült kapitalistákká váltak. Nem érdekelte őket, hogy ötszáz kamionvezető és ötven speditőr az utcára került. Közülük sokan meg is siratták a munkahelyüket, mert már máshol nem tudtak elhelyezkedni. A tévé sugározta is

az esti híradóban az eseményeket. Gyorsan kiderült, hogy abban a régióban a munkát keresők száma nagyobb, mint a munkahelyek száma. Zsolt kitörési lehetősége nagyon csekély volt, hiszen nem teremtődtek munkahelyek. Segélyt is csak kilenc hónapig kapott, és két évig várt a közmunkaprogramra. Sokszor volt szomorú, mert a munkanélküliségéből eredően nem rendelkezett jövedelemmel. Gyakran megélhetési gondjai is voltak. Majd évekig beszüntette a bankszámláját, mert nem jött rá semmilyen jövedelem. Mivel nemzetiségileg vegyes területen élt, kisebbségi munkanélkülinek számított. Hiába volt kettős, szlovén–magyar állampolgársága, egyik országban sem talált munkát. Szerencsétlennek érezte magát, s újra feltette önmagának a kérdést:

– Mit vétettem én ennek a társadalomnak? Miért döntötték el ismeretlen európai uniós politikusok ott Brüsszelben, hogy szűnjön meg a határ? Miért? Miért változik meg akaratom ellenére ez a világ?

Zsolt reggelente nehezen kelt fel az ágyból. Üresnek érezte a napjait, nehezen alkalmazkodott családja napi rutinjához. Egyre csendesebb és zárkózottabb lett. A több száz kérvény megírása lehangolta, mert sikertelenül végződött szinte mindegyik. Ötvenhárom éves volt. Úgy érezte, hogy rá nincs szüksége a világnak. A rosszakarói is elítélték, hogy úgysem akar dolgozni. Zsolt tudta, hogy a munka célirányos tevékenység, valaminek a létrehozására, átalakítására, megváltoztatására szolgál azért, hogy a keletkező javakat az ember vagy más haszonélvező használni, hasznosítani, elfogyasztani tudja. Neki nem jutott belőle, hiszen még gyári munkásnak sem alkalmazták, tekintettel arra, hogy túl öreg.

– Kiestem a világ vérkeringéséből. Ennyi, és nem tudok visszacseppenni, mint a méz a vajas kenyérre.

Ennyire egyszerű és bonyolult az életem – ezeket a gondolatokat nem merte kimondani, de megfogalmazódtak benne.

Tudta, hogy az ő sorsát már régen elbaltázták a távoli neoliberális kapitalisták, akik úgyis ismeretlenül változtatják meg a világot. Nem kell velük szembesülnie, mert akkor még nehezebb volna a sorsa. Biztos, hogy valaki felelős azért, hogy ő utcára került. Belenézett néhány online lexikonba, és megtudta, hogy a munka antropológiai fogalom is. Egy este hangosan felolvasta feleségének a következő gondolatokat, amikor összegyűlt a családja:

– A munka eredetileg az ember szabad tevékenységét jelenti, amely által személyisége fejlődik. A teremtő, alkotó munka nélkül elképzelhetetlen az ember élete. Az alapszükségletek maslow-i hierarchiájában az önkiteljesedés áll a csúcson, amelynek elérése csak munkával lehetséges. A munkának ezenkívül van közösségi dimenziója is. A munka olyan dologra irányul, ami másnak is jó. Az életünk az emberek munkája által lesz szebb, jobb. Korunkban a munka fogalma mást is takar. Az ember munkája áruvá vált, aminek értékét a kereslet-kínálat határozza meg. E munka ráadásul sokszor nem az önkiteljesedés érdekében végzett munka, hanem a megélhetés szükségéből végzett munka. Ez a fajta munka ezen elképzelés szerint igazságtalan, mert az embert nem segíti a fejlődésben, az emberré válásban.

A felolvasást követően nagy csend támadt, és a felesége csak annyit tett hozzá:

– Hagyjuk ezt az okoskodást, hiszen tételszerűen azokra vonatkozik, akik munkaviszonyban vannak, de akik munkanélküliek, azokra más törvények érvényesek. Különben sem foglalkoznak a munkanélküliekkel úgy, ahogy kellene. Hiába írják a közgazdászok a ta-

nulmányaikat a munkanélküliség problematikájáról, ezt csak azok tudják megérteni, akik ilyen helyzetben voltak.

Zsolt kudarcát nagymértékben úgy élte meg, hogy korlátozottnak vélte a lehetőségeit, hiszen mint álláskereső olyan falakba ütközött, amelyeket korábban nem tapasztalt. A munkaerőpiacon huzamosabb ideig élt meg önértékelési zavarokat, hiszen tehetetlennek érezte magát. A folyamatos, önhibáján kívüli kudarcokból fakadóan úgy érezte, hogy erőfeszítései feleslegesek.

– Valóban ez vagyok én? – merült fel benne a kérdés, amikor áttekintette az életét.

– Ötven felett járok. Egyáltalán az álmaim felé vezető úton járok-e még? – vetődtek fel benne a kérdések.

– Hol tartok vágyaim megvalósításában? Ebben az időszakban dől el, hogy a további életem során stagnálok-e, vagy inkább a megújulás irányába fejlődök. Mitevő legyek?

Zsolt nagy lélegzetet vett, és elindult elszívni egy cigarettát a teraszon. Csillagos volt az éjszaka, lehetséges, hogy szépet fog még álmodni.

Endre távozása

Az egész nem úgy indult, hogy el kellett volna búcsúzkodni, de inkább az ellenkezője történt. Mária türelmesen üldögélt a muraszombati kórház intenzív osztályán, ahol órákat kellett várnia, amíg bejuthatott az orvosi rendelőbe. Steril volt a környezet, hiszen kórházban várakozott. Ő sem tudta, hogy mit fognak kimutatni a műszerek. A szívével volt a baj, de előre tudta már, hogy semmi különöset nem fog kimutatni az EKG, de mégis eljött a vizsgálatra, s ez egy napjába került. Hát, várakozott.

S ekkor jelent meg a folyosón Endre, egy régi, gyermekkori ismerőse, akit a húga ágyastól együtt tolt be az intenzív osztályra. Mária már a folyosó elején észrevette, hogy hazai ismerős érkezik, aki tehetetlen, halovány, kifejezetten sovány és rettenetesen kedvetlen. Mivel ismerős arcról volt szó, felállt a helyéről, és elindult feléjük, hogy üdvözölje őket. Nem szerette volna, ha kikerülik egymást. Amikor Endre ágya mellé lépett, egy kicsit visszafogott lett, és gyenge hangon kérdezte meg:

– Mi a baj?

Először nem kapott rá választ, hiszen azok mindketten meglepődtek, hogy érdeklődik Endre iránt. Endre megnémult, semmit sem felelt. Egy kis idő elteltével a húga végül megszólalt:

– Sok minden baja van Endrének.

Aztán hirtelen újra csend lett, és senki sem akarta megzavarni ezt a csendet, az elnémulást. Mária aztán magáról beszélt.

– Én is már hat órája várom a főorvost, de csak nem hívnak be a rendelőbe. Nem is tudom, mi a bajom. A háziorvosom elküldött, hogy vizsgálják meg a szívemet. Egy elhúzódó influenza utáni időszakot élek meg. S néha szúrja valami a szívemet.

Újra csend lett. Mintha senkit sem szólított volna meg Mária. S különben is, szlovén környezetben vol-

tak, ahol csak ők tudtak magyarul. Aztán Mária lassan visszaült a váróteremben elfoglalt székére, és elhallgatott. Türelmesen várt tovább, s közben eszébe jutott valami. Lehetséges, hogy Endrének rákja van. Szabályozatlan a sejtszaporulata, amikor a biológiai szövetekbe is betör a betegség. Kialakul a daganat. Ezt kemikáliák, fizikai hatások okozzák, másoknál öröklődnek vagy éppen spontán jelennek meg a problémák. Azaz genetikus és környezeti tényezők együttesen vezethetnek eltorzult növekedési szabályozáshoz. Jó eséllyel gyógyítható, amennyiben kezelése időben megkezdődik.

– És most mi történik Endrével? – merült el a gondolataiban. Nagyon lefogyott, sovány.

Meg tudják-e menteni? Van-e esélye még az életre? Kezelésre jár? Kemoterápiára, vagy sugárkezelésre? – de nem válaszolt senki sem a kérdéseire, minek is válaszolnának. Segíthet-e egyáltalán valamivel, ha rákérdezne? Inkább elrontaná a kedvüket. Mária felidézte azokat az emlékeket, amikor kamaszok voltak, és Endre a bulikon a figyelem központjába kerülve mindig érdekes történeteket mondott, s ezzel szórakoztatta őket. Mindig pozitív, lelkesítő és segítőkész volt. De most meg sem szólalt, mintha nem ismerné meg őt. Hirtelen kinyílt a sürgősségi osztály ajtaja. Endrét a húga betolta a rendelőbe. Becsukódott az ajtó. Mária újra egyedül maradt, mint egy manysik vadászember a távoli Szibériából, akinek nincsen kivel már manysikul beszélnie. Szomorú volt. Belelapozott egy újságba, valamivel el szerette volna terelni figyelmét Endre betegségéről, de nemigen volt ebben sikeres. Fél óra elteltével újra kinyílt az ajtó, és Endrét kitolta a húga. Máriának ismét szembe kellett néznie vele. Ekkor érezte, hogy most kell hogy valami történjen. Valamit kell hogy cselekedjen. Eljött az a perc,

ami megismételhetetlen, s még ez is oly gyorsan elillan. Ahogy távolodott Endre az ágyával, úgy vetette rá Mária a tekintetét. Majd rámosolygott, mint búcsúzáskor szokás. Ebben a mosolyban annyi minden benne volt, a múlt emlékei, a jelen szánalmas tehetetlensége és a jövő felé vezető út, amely kiszámíthatatlan. Meglepetésére Endre visszamosolygott rá. Ez volt az utolsó üdvözlése, mintha azt mondta volna:

– Gondolj még rám. Ne mondj semmit, mert most el kell mennem, mert hívnak az angyalaim. Most ki kell lépnem ebből a világból, és be kell lépnem a halálomba.

Mária gondolatai feloldódtak Endre mosolyában. Megnyugodtak mindketten. Az ágy szélei már alig voltak láthatóak, amikor a folyosó végéhez ért Endre húga. Endre távozása hirtelen érte Máriát, mint a bejövetele is a váróterembe. Majd azon gondolkozott, hogy az élet is csak ilyen, mint egy hosszú váróterem, ahova belépünk, s nehezen találjuk meg belőle a kiutat. Igaza volt. A kezdetekkor nem tudni, hogy milyen lesz a vége. Az egész élet egy nagy utazás. A lényege is bizonytalan. Talán a megismerés, hogy részesei voltunk ennek a hosszú útnak. Mária erősnek érezte magát, mert mégiscsak megtette a magáét, hiszen integetett a búcsúzáskor, pedig nem búcsúzni jött ebbe a váróterembe. Mégis búcsúzás lett a vége a találkozásuknak, amikor Endre távozott a váróteremből.

Két hét elteltével Mária értesült Endre haláláról. Az orvosok is ennyit jósoltak még neki. Jóslatuk bekövetkezett. Endre ötvennégy éves volt. Halála azóta mindenben benne van. Benne van a mobiltelefonjában, a zakójában, az autójában, a családjában, a tavaszi szélben, a keresztjében a sírja tövében. Endre odaért a halálba. Mindenki tudja, hogy ott van. Miért ke-

ressük őt az élők közt, hiszen távozott. Ha lassan is, de most odaért. A halál sajnos nagy gazda, láthatatlan, de jelen van.

– Hol vagy, Endre? – kérdezte Mária.

Nem volt rá válasz. A halálra nincsen válasz. A halál állapot.

A feleslegesség alagútjában

Enikő nehezen gyűrte maga alá a hétköznapjait. Az ötvenes éveiben járt, még nem kellett volna érezze azt, hogy becsukódnak az ajtói, de sokszor ilyen érzéssel kellett megbirkóznia. Olyan érzései voltak néha, hogy egy titokzatos előszobába kerül, és lassan le kell mondania róla, amit életnek nevezünk. Álmaiban hallotta nagyanyja szavait:

– Ne félj, unokám! Ne félj!

És maradt minden a régi helyén. Egy kicsit elhízva, de lelkileg jócskán alultápláltan ebben az isten háta mögötti provinciában. Hiába, így érezte. Úgy érzete, hogy nem lett belőle senki, ha már csak az maradt, hogy a nyugdíjra gondoljon naponta, kevés a mentegetőzéshez.

– Semmire sincsen végső megoldás, sem a művészetben, sem a tudományban, miért is volna a saját életemben? – vonta le önreflexióként a következtetéseket ebben a témában. S el is fogadta őket.

– Lettem, ami lettem, amit megengedtek nekem, amit kiharcoltam magamnak.

– Miért is engedtem meg magamnak, hogy ne legyek senki?

Enikőnek vissza kellett mennie a hivatalába, mert lejárt az uzsonnaideje. Úgy érezte magát, mint egy öreg fa az őszi nap lemenő sugarai közt, amely még egy kis ideig beragyogja a lombjait, de gyorsan elköszön tőlük.

– Jöhetnek újabb tavaszok, hajthat még esetleg rügyet a lomb, de gyümölcsöt ő már nem terem – gondolta magában.

Hazafelé a munkahelyéről még eszébe jutott egy gondolat, hogy lassan a fészke is kiüresedik, hiszen félig elhagyták azok, akiket ringatott. Mindenki megy a maga útján, a fiai is Ljubljanába és Ausztriába, esetleg Londonba. Nyitott a tér mindenfelé. Ő itt marad a

feleslegesség alagútjában. Úgy érezte, mintha valamit kinőtt volna, mintha valamit elveszített volna, mintha már árnyékban pihenne meg, és nem tud innét már továbblépni. Mintha várna valamilyen megmentőre. Elhatározta, hogy ő nem akar többé senkivel semmilyen hatalmi drámát vívni, senkit nem akar megfélemlíteni, mint amit annyiszor megkapott az életében, senkit nem akar vallatni, mint amit annyiszor átélt a felemás barátnőitől, senkitől sem akar elzárkózni, és senkitől sem várja el, hogy „te szegény teremtés”-nek nevezzék. Döntéseit lassan hozta meg, s egy este kiöntött magának egy féldeci vörösbort, és megitta a saját egészségére. Így készülődött az öregedésre. Észrevétlenül, mint egy katicabogár, amely elbújik a tulipánok szirmai közt.

Kálvária, kereszthalál és feltámadás

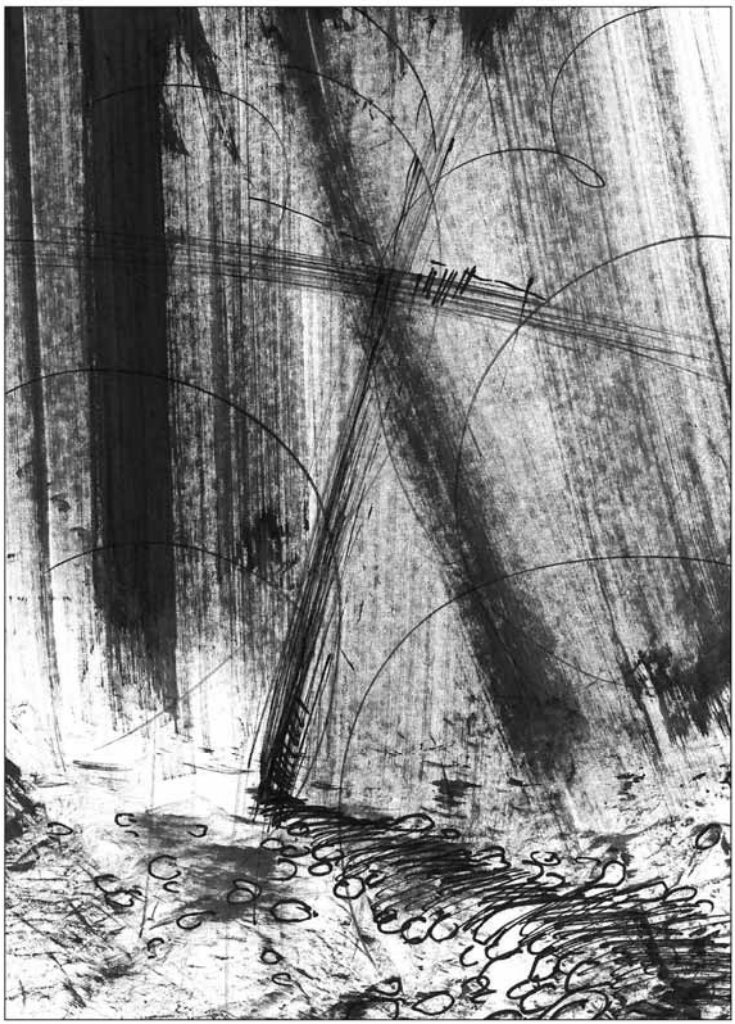

Amikor Tünde belépett Pilátus irodájába, ahova már előzőleg bejelentkezett, érezte, hogy baj lesz, hiszen a titkárnője várta, nem maga Pilátus, aki arra hivatkozott, hogy sajnos várnia kell a helytartóra.

– Legyen nyugodt, hamarosan jönni fog Pilátus, csak várjon türelmesen – tájékoztatta a titkárnő, aki kedves volt hozzá, elbeszélgetett vele, de ő sem tudta megmondani, mikor érkezik meg az elfoglalt helytartó.

Pilátus rezidenciája fényűző volt. Ki tudja, mi célból, de látni lehetett a helyiségen, hogy sok pénzt költöttek rá, hogy látszódjon, nem mindennapi irodáról van szó. Aztán betoppant Pilátus, aki meglehetősen zaklatott állapotban volt, feszült a dühtől. Tündének úgy tűnt, hogy már előtte felhergelte magát, mint ahogy a politikusok szokták magukat felhergelni, ha van rá valami okuk, ha meg nincsen, akkor pedig kitalálják. Tünde várakozó helyzetbe helyezte magát, hiszen ő akart ide jönni, most minek háborogjon. Pilátus közelebb lépett hozzá, és az asztalon belelapozott a tanulmánykötetbe, amelyeket azért tett oda, hogy könnyebben mutassa be a koncepcióját. Később arra is rádöbbent, hogy ez is felesleges volt, hiszen Pilátus már előzőleg eldöntötte, hogy bosszúból nem akarja őt meghallgatni. A lapozgatás még ingerültebbé tette Pilátust, aki ezt is megszokott pózként cselekedte, hiszen ő a helytartó, és azt csinál, amit akar. Ki is mondaná meg neki, mi a jó és mi a rossz cselekvés? Ő korlátlan és öntörvényű. Ő a 21. században él, amikor okostelefonokkal hálózzuk be a világot, vagy a világ minket.

– Mi az igazság? – kérdezte Pilátus izgatottan Tündétől.

– Az én igazságaim a könyveimben rejlenek, leírtam őket. Időre van szükségem, hogy ismertessem. Ez alapján szeretnék dolgozni, értékeket teremteni a

helytartó birodalmában, ahol születtem – válaszolta Tünde.

– A te világod nem illik bele a mi világunkba. Mit is akarsz tőlünk? Itt már kihalóban van a magyarság, porladozik, nem kell őket feltámasztani a poraikból. Egyébként is porból lettél, porrá válsz! Nem kellenek itt magyar könyvek és gyűjtemények, nincsen, aki olvassa őket – folytatta a mondanivalóját Pilátus.

– Felesleges itt megváltani a világot, mi megváltás nélkül is jól megvagyunk – bontotta ki a gondolatait Pilátus.

– Minek itt a prófécia? Nem értjük mi ezt. Miért is erőlteted ránk? – folytatta a mondanivalóját, s még levegőt sem vett, annyira izgalmasnak tartotta a beszélgetést, amelyben csak ő beszélt, szokása szerint.

– Mi mást akarunk, itt és most, jól élni és nem a keresztfán. Minek az evangélium? Csak megzavarja a gondolatainkat. Ki akar napokig szenvedni a keresztfán, a Golgotán? Ki volna ilyen hülye, s a két lator is csak kinevetné a Megváltót. Ez a világ nem a te oldaladon áll – fejezete be a beszédét Pilátus, a procurátori rangú helytartó.

Tünde nem jutott szóhoz, felállt, és némán távozott. Elkezdte járni a kálváriájának az útját. A feltámadása is késni fog, de ahhoz, hogy feltámadjon, előtte meg kellene halnia. Kint az utcán nagyot sóhajtott, és rossz döntésnek vélte a találkozást Pilátussal, habár a rómaiak idején még a néppel is szembesülnie kellett volna. Ebben az utcában egy holt lélekkel sem találkozott. Szerencséje volt.

Pilátus pedig látván, hogy semmi sem használ, hanem még nagyobb háborúság támad, vizet vévén, megmosá kezeit a sokaság előtt, mondván: Ártatlan vagyok ez igaz embernek vérétől; ti lássátok! – a Biblia szerint…*

* Mt 27 24 (http://szentiras.hu/KG/M%C3%A1t%2027,24)

Ami elkerülhetetlen

Meghitt volt az este a művelődési ház klubhelyiségében, ahol a hívők gyűltek össze, az egyházközösség tagjai, hogy találkozzanak a püspökkel, aki néhány perccel azelőtt még misézett a falu kápolnája előtt. Kivételes mise volt, hiszen erre az alkalomra a püspök is eljött a hitközösségbe, és meghitt prédikációt tartott a híveinek. Majd következett a megvendégelés és a meghittebb társalgás a művelődési ház klubjában, ahova a püspök is lassan beballagott a segédjével. A hívők is örültek ennek a kivételes találkozásnak. A püspök fáradtnak tűnt, de nagy kedve volt beszélgetni, mintha az utolsó szavakat kellett volna kiejtenie az életében. A művelődési egyesület elnöknője hirtelen levette a polcról az egyik helyi költőnő verseskötetét, és átnyújtotta a püspöknek, aki nagyon megörült az ajándéknak. Majd ahogy szokás, belelapozott. Ez a püspök kiválóan erős hitűnek, jó erkölcsökkel rendelkezőnek, jámbornak tűnt, aki bölcsességét, okosságát, emberi erényeit is ki merte mutatni, sőt érdeklődött a költészet iránt is, de nem véletlenül. Kánonjogi doktorátusa is volt, amelyet a Szentszék által jóváhagyott intézményben szerzett, és jártas volt a teológiai tudományokban. Ennek az embernek – nemhiába lett püspök – volt kisugárzása is. Beleolvasott a versekbe.

– Ez a vers az elmúlásról szól – jegyezte meg hirtelen. Majd felolvasta az első versszakot, és így folytatta:

– Nekem is lassan el kell mennem, hívnak odaátra. A gólyák visszatérnek, de én már nem leszek itt. Csak az emlékezetemben marad meg ez a föld, a Muravidék – mondta a püspök.

Hirtelen nagy csend lett. A hívők közössége nem tudott megszólalni. De a költőnőben mégis felmerült a gondolat, hogy jó volna empatikusnak

lennie, hiszen az ő verséről van szó, s megszakította a csendet:

– Egyszer mindannyian el fogunk menni. Mindenkinek lesz ebben része, kinek előbb, kinek utóbb. Ezt nem lehet elkerülni, sajnos – jegyezte meg bölcsen, felsóhajtva, majd folytatta:

– Elmegyünk ünnepélyesen, komolyan, szegényen vagy szánalmasan... Messzire attól a ponttól, ahol megszülettünk... Napról napra kerülünk egyre messzebbre a kezdetektől... S egyszer azon az utolsó napon...

Látszólag megnyugodott a püspök, de ugyanakkor el is szomorodott, hiszen felkavarta benne az érzéseket az elolvasott vers. Aztán fogyasztott egy keveset a megterített asztal finomságaiból, ivott a Lendva-hegyi borból, és társalgott a hívőkkel. Mielőtt befejeződött volna a társalgás, a püspök a költőnőhöz szólt:

– Ezek a versek mintha nekem üzennének. Lefordítom a gondolatait szlovén nyelvre, s leközöljük a Stopinje katolikus lapban. Hamarosan jelentkezem ez ügyben.

Amikor elhagyta a püspök és segédje az összegyűlt hívők társaságát, a költőnő még sokáig gondolkozott azon, hogy hol is van az a prédikációban említett szeretet temploma, ahova egyszer mindenki eljut, oda, ahol megáll az idő. Az örökkévalóságban talán? A püspök már készülődik erre az útra, és egy évszázad élettapasztalatát hagyja majd maga mögött. Ő megélte a 20. század teljes történelmét ebben a huzatos, határ menti sávban. Lassan fenti perspektívából fogja nézni ezt a tájat, a változó embereket, korosztályokat, a szlovén és a magyar nemzetiség kavalkádját. Jó volna tudni, hogy fog minket látni odafentről, abból a megálmodott birodalomból, ahova készülődik.

Péter Édenkertje

Ültetett az Úristen egy kertet Édenben, Keleten, és ott helyezte el az embert, akit formált. Sarjasztott az Úristen a termőföldből mindenféle fát, szemre kívánatosat és eledelre jót, az élet fáját is a kert közepén, meg a jó és a rossz tudásának fáját is. Az „Édenkert" vagy „Paradicsom" azon vidék neve, ahol a héber Biblia elbeszélése szerint az első emberpár, Ádám és Éva lakott a bűnbeesés előtt. A bibliai elbeszélés alapján tágabb értelemben az emberiség elképzelt ősi aranykorát, illetve az embert körülvevő érintetlen természetet is szokás paradicsomi állapotként jellemezni. Az Édennek nevezett terület a keleti részén helyezkedett el, és egy folyó öntözte, amely aztán négy ágra szakadt. A Biblia mind a négy folyót megnevezi, és megemlít néhány részletet az útvonalukkal kapcsolatban. Ez a leírás már régóta foglalkoztatja a tudósokat. Az alapján, amit ez a bibliai rész ír, sokan közülük megpróbálták kideríteni, hogy hol lehetett az ókorban ez a hely. Ám számtalan egymásnak ellentmondó nézettel álltak elő. Vajon ez azt jelenti, hogy az Édenről szóló földrajzi leírás a kerttel és a folyókkal nem is igaz, vagy csak jelképes értelmű?

Végül is ilyen volt Péter Édenkertje is, amely a háza mellett terült el, és valahogy körbenőtte többnyire az otthonát. Teli volt dísznövényekkel és kerti virágokkal is. Péter egyedül élt, de nem volt magányos, sok ismerőse és barátja volt. Kertjét egyedül ültette be dísznövényekkel, kerti virágokkal, árnyliliomokkal, szellőrózsákkal, hunyorokkal, szívlevelű bőrlevéllel, menyecskeszemmel, szegfűvel, szívvirággal, gyűszűvirággal, kasvirággal, gólyaorrral, napvirággal, sásliliommal, májvirággal, nőszirommal, levendulával, izsóppal, lángvirággal, léggömbvirággal, kankalinnal, leánykökörcsinnel, kövirózsával, ciklámennel, varjúhájjal, meténggel, rozmaringgal, zsályával és ürömmel. De cserjéket és kisebb növésű fákat is ültetett.

S lassan beleszeretett a maga megalkotta az Édenkertjébe. Akik nála jártak, többnyire megdicsérték, hogy milyen csodálatos virágok nőnek benne, mennyire szép, és megnyugtatja az ide látogatókat. De volt olyan látogató, aki észre sem vette a csodálatos Édenkertjét. Valószínű, hogy mások mást vesznek észre. Talán a jó márkájú kocsikat, csinos lányokat, elegáns férfiakat. Miért van ez így? Nem tudni.

Péter minden reggel kitekintett a teraszára, majd megpillantotta a csodálatos kertet. A kertjével ébredt fel, és este, amikor megöntözte a virágait, az utolsó tekintetét még a sötétedés beálltával a kertjére vetette. Az Édenkertje lassan hozzánőtt a szívéhez is, nemcsak a szemeihez. Lehetne azt is mondani, társa lett, élete részévé vált. Ilyen a szerelem is, egyszer csak beleesel, és részeddé válik, mint egy kényszerképzet, sosem hagy el, mindig veled tart, bárhol vagy, eszedbe jut. Péter szabadideje mintha csak a kert körül forgott volna. Mindig lehetett valamit kezdeni benne, vetni, ültetni, öntözni, aratni. A kert mindig hálás volt, hiszen jó termést hozott. Tavasszal szamócát, nyáron cseresznyét, ősszel szilvát. Télen pedig a cinkék pihentek meg a madáretetőkben, és tették hangulatosabbá a kert téli álmát. Péter Édenkertje kertbirodalom volt, hiszen minden percben életet sugárzott virágaival, madaraival, de a kártevőivel is. Péter teljes harmóniában élt ebben a kis kerti birodalmában, úgy, mint Ádám és Éva a Paradicsom-kertben. Idővel, amikor kezdett öregedni, már nem vágyakozott el innét idegen tájakra, drága turistautakra sem fizetett be, sem wellnesshétvégékre, hanem kiült a kis teraszára, és megpihent a kertjének a látványától. Barátai meg is jegyezték:

– Milyen boldog a mi Péterünk ebben a fantasztikus kis kertjében! Nem kell neki szinte semmi más,

csak néhány négyzetméter föld. Ez volna a harmónia egyik formája itt a Földön? Akkor miért képzeljük el az Édent valahol máshol, a halálon túli transzcendenciában?

Péter csak bölcsen hallgatta, amit a kertjéről megállapítottak. Majd halkan megjegyezte:

– Élni nehéz, de csodálatos és gyönyörűséges. Ha a kis kertemre tekintek, engemet megerősít a látványa. Én állítottam fel. Én ástam fel először a kemény földet benne. Én ültettem bele virágokat és dísznövényeket, cserjéket és kis fákat is. Az én teremtményem ez a kert, úgy, mint Istennek az ember. Az én kezeim gyümölcse. Önbizalmat ad. Ez a titka.

– Ha megcsodáljátok a kis Édenkertemet, az én munkámat csodáljátok meg benne! – mondta erőteljesebben, majd folytatta:

– Hinni kell a munkád erejében, s akkor a vörös rózsa akár a hó alól is kibújik, és bimbót bont. Rózsa a hóban, szép látvány, de ritka eset. Talán csoda, de megesik. Mitől boldog az ember, ha a szép kertjére gondol? Mennyi időt tud majd a kert gondozására fordítani, locsolni, gyomlálni, kapálni? Mekkora összeget tud a kert kialakítására szánni? Milyen építményeket szeretne a kertben használni? Milyen stílusú kertet szeretne egyáltalán? Melyik a kedvenc évszaka és színe? Van-e kedvenc növénye és virága? Melyik napszakban tudjuk majd használni és élvezni a kertet? A munka majd meghozza mindazt, amire vágysz, meghozza az Édenkertedet is.

Péternek megvolt már a saját Mennyországa itt a Földön, a kertje. Őt jó embernek tartották, hiszen megbékélve élt saját magával és az egész világgal. Kora délután, amikor hazajött a munkájából, tüstént kiült a teraszára, és a megszentelő kegyelem állapotába kerülve nemcsak képzeletében, hanem a valóságban

is beléphetett a saját maga alkotta Édenkertjébe. Ő nem várta a végítéletet követő feltámadást, hogy az Édenbe jusson. Ő önmaga által üdvözült, nem halálát követően, hiszen naponta beléphetett a saját Édenkertjébe. Péter valószínűleg boldog ember.

A pincér

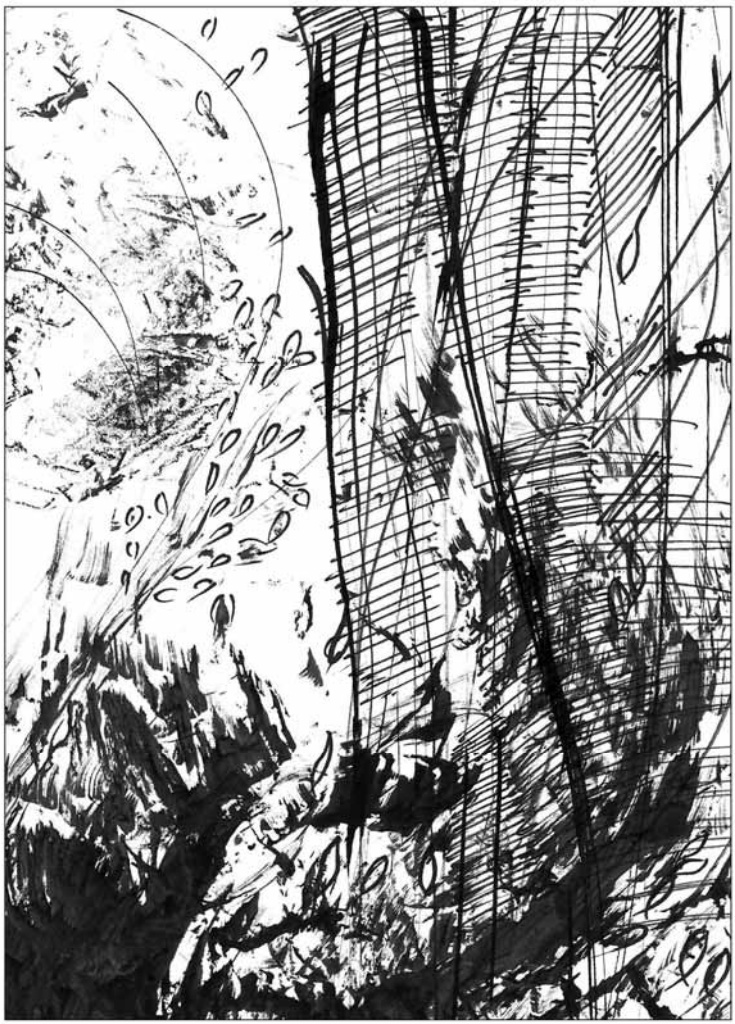

Átlagos napnak ígérkezett ez a hétfői munkanap. Violetta elindult, hogy beszerezze a szükséges ajándékkönyveket Muraszombatban, az Ifjúsági Központban, és hogy kioszthassa az olvasási verseny résztvevőinek. Korán kelt, hogy gyorsan elintézhesse a munkahelyi teendőit. Amikor megérkezett Muraszombatba, a muravidéki megyeszékhelyere, egy kis forgalmi dugóba került, hiszen útlezárás volt. Azt követően parkolóhelyet kellett találnia a megyei könyvtár környékén, a város központjában. Reggel fél nyolc volt az idő. Ébredezett a város és annak lakossága, de itt-ott a kávéházak előtt már kint ültek, és szürcsölgették a reggeli kávéjukat. Violetta megszólított egy kávézó embert.

– Jó reggelt kívánok! Érdeklődni szeretnék, hogy hol lehet egy parkolóautomatát találni – kérdezte.

– Nézzen csak odaátra, az úttest másik oldalán van egy belőle – mutatott az utca másik felére egy kedves fiatalember.

Violetta átment az úttesten, de közben kiderült, hogy nincsen aprópénze, hogy parkolójegyet vehessen, tehát elindult egy ott levő vendéglő felé, s közben szorongott egy kicsit, hogy mikor lesz ennek a forgalmi káosznak vége, kint a járdán és ott belül az ő lelkében. Még semmit sem csinált, és már problémákba ütközött. A vendéglő teraszán nem ült senki. A reggeli napsugár mégis csalogató volt. Violetta belépett a vendéglőbe, és egy szimpatikus fiatal pincért talált a pult mellett. Köszöntötte:

– Jó reggelt! Tudna-e nekem segíteni? Parkolási díjat kellene fizetnem, de nincsen apróm.

– Természetesen, mindjárt megoldjuk – válaszolta a fiatal pincér, aki nagy pénztárcájában kutatgatva előszedte az aprópénzt, majd hozzátette: – Fél óra parkolás ingyenes, nem szükséges fizetni, de ki kell tennie a parkolóóráját.

Violetta megörült a tájékoztatásnak. Mivel sietett, megköszönte a pincér figyelmességét és kedvességét néhány kedves szóval:

– Nagyon kedves, hogy tájékoztatott. Majd visszajövök, amikor elintézem a dolgaimat. Ritkán találkozom ilyen kedves pincérekkel.

A pincér elmosolyodott, Violetta szemébe nézett, és látszott a tekintetében, hogy tetszik neki a bók, Violetta megjegyzése és figyelmessége.

Aztán sikerült elintéznie a könyvek átvételét. Azt követően a muraszombati piacon vásárolt még néhány begóniát a terasza előtti virágágyásba. Majd eszébe jutott, hogy mit ígért a pincérnek. Lassan visszatért a vendéglőbe, és rendelt is egy Fanta üdítőt. A pincér beszédbe elegyedett vele, mintha száz éve ismerték volna egymást. Violetta mélyen a szőke pincér szemébe nézett, aki nem fordította el a tekintetét, sőt tetszett neki ez, majd Violetta mellé ült az asztalhoz, és érdeklődött, honnét jött, mi járatban van Muraszombatban. Violettát meglepte ez a nyitottság, de neki is imponált ez a közeledés. Közben érkeztek vendégek, és abba kellett hagyni az ismerkedést. Majd Violetta kihasználta az alkalmat, felállt, és lassan elindult a kocsija felé arra gondolva, hogy hamarosan lejár a parkolási ideje is. Az autóúton döbbent rá, hogy lehetséges, hogy ez a parkolási hercehurca mégsem volt hiába, hiszen felkeltette az érdeklődését a szőke és kékszemű pincérnek. Ha akkor nem akar parkolni, és nem megy be a vendéglőbe aprópénzért, talán sosem találkozott volna ezzel a férfival. Ott belül érezte, hogy még találkozniuk kellene, vágyott rá. Mikor is és miért jön újra Muraszombatba? Az autóúton volt ideje ezen még gondolkozni. Végül is nem nagy ügy, majd kitalálja, s felhangosította rádiót, amelyből áradt egy kedvenc zeneszáma. Általában így szokott kezdődni. Véletlenül.

Ki fog megvédeni?

Amikor Amanda kilépett az irodája ajtaján, nem volt kifejezetten feldobva. Hirtelen összeállt benne minden. Úgy érezte, hogy őt senki sem fogja megvédeni.

– Ilyen időket élünk... – gondolta Amanda. – Senkiben sem lehet megbízni.

A bizalom nagy szó. Ha nem tudsz megbízni valakiben, talán boldog sem lehetsz. Amanda felismerte, hogy a bizalomhoz még mindig két ember kell. Lehetséges, hogy eddig rossz helyen próbálkozott. Csak ez volt a hiba, a talaj, ami nem az ő lábaihoz való volt.

– És hol volnának azok az új helyek, ahol a reménytelennek tűnő helyzetből valami újat tudnál kihozni? – tette fel önmagának a kérdést. De válasz nem volt rá. Amanda tudta, hogy az őszinte kommunikáció talán a legjobb kiindulópont. És ezt elsősorban önmagának kellene elkezdeni.

– Itt nem fogok elakadni – bíztatta magát –, hiszen az erős emberek tisztában vannak a gyengeségeikkel – elmélkedett Amanda, s reménykedett abban, hogy fel lehet újra éleszteni a porrá égett bizalmat.

– De ki fog megvédeni? A diplomáim, a doktori disszertációm, a nyelvvizsgáim, szakmai bibliográfiám? A férjem, a gyerekeim? Apám, anyám? Öcsém? A főnököm, a munkatársam? Kik fognak megvédeni? Ez is sokszor reménytelennek tűnt neki. Aztán eszébe jutottak neki a pozitív tapasztalatok is, amikor Kanadába utazott egy tengeren túli konferenciára, ahol senkit sem ismert nyolcezer kilométer távolságban, és mégis segítették útbaigazítani, eljutni úti céljának a végpontjához, pedig ismeretlen emberek voltak, akik mégis meghallgatták és útba irányították. Kedvesek voltak hozzá, mert ez egy ilyen ország, ahol sosem tomboltak világháborúk, és közel hatvan különböző nemzetiség él együtt. Ha valakihez az emberek általában bizalommal fordulnak, az valószínűleg méltó lehet a bizalomra.

– Miért kell ennyi sziszifuszi utat megtenni, az emberi teljesítőképességet már-már meghaladó és hiábavaló munkát elvégezni, hogy kialakuljon a bizalom? És ha kialakul, miért hullik olyan gyorsan vissza a semmibe? Változik és elporlad, akárcsak a homok. Eléggé gyenge alap bármilyen szövetségnek – gondolkodott Amanda.

Amanda kilépett az utcára, és teljesen megnyugodott. Elhatározta, hogy ő nem lesz bizalmatlan az emberek felé, mert csak ezzel küzdheti ki magának azt az érzést, hogy mások is megbíznak benne.

– Ha adok, akkor talán kapok is valamit? Bizalmat bizalmatlanság helyett? – vonta le a végső konklúziót, de nem volt kinek elmondania.

A gazdag szegények, a szegény gazdagok

Miklós szegény embernek tartotta magát, mert már régóta nem dolgozott, nem volt munkahelye. A munkátlansága egy bizonyos idő után már nem volt számára rákfene és rendkívüli állapot, csak egy egyszerű tapasztalat. Az ő fazekában csak egyszerű eledelek rotyogtak. Egyszerű, igénytelen ételeket fogyasztott, kásás vagy rizses egytálételeket egy kis levessel, néha zöldséggel is, és túlélte a napjait. Apró vágyaival mindig Istenhez fordult, akivel bensőséges viszonyban volt, hiszen a földön nem fordulhatott szinte senkihez. Istenhez is csak apró dolgokért fordult, egy kis kajáért vagy melegebb ruháért, esetleg új cipőért. Amikor szembekerült a hatóságokkal, mert nem fizette a lakbérét vagy villanyszámláját, csak Istenhez fordulhatott. De ekkor is inkább reménytelen volt a helyzete, viszont a lelkének jólesett a fohászkodás. A szegények imája más, mint a gazdagoké.

Közben látta, hogy azok az emberek, akiket felelősnek tartanak a gazdasági válságért és az egyre növekvő társadalmi-szociális egyenlőtlenségekért, még mindig a maguk párhuzamos világaiban élnek: besöprik az osztalékokat, elrepülnek nyaralni a magángépeiken a magánszigeteikre, miközben a felebarátiság és jótékonykodás jegyében néha osztogatnak a népnek egy kis alamizsnát. De megtehetik, senki sem szól bele az életükbe. Ők gazdagok.

De azt is látta, hogy a vagyon megszerzése után az első stádium a rongyrázás. A gazdagsággal sokféleképpen hivalkodtak az évszázadok során, de a dolog lélektana nem sokat változott. Az ókor és a középkor rabszolgái, ágyasai, aranykincsei és várkastélyai helyébe ma a magánrepülők, a nyaralószigetek meg a futball- és baseballklubok léptek. Egyeseknek már ennyi is elég. Ők kerülik a reflektorfényt, behúzódnak a luxusvilláik magas falai mögé, s barátaik és tányérnyaló-

ik szűk körében élvezik diszkréten a nagy jólétet. Nem gazdasági válság van a világban, hanem szellemi válság. Amíg éheznek az emberek, addig hogy lehetnek a gazdagok boldogok? Csak úgy, hogy nem veszik észre a szegények éhezését.

Miklós arra is rádöbbent, hogy akárcsak az elmúlt századokban, a státuszszimbólumok önmagukban nem elegendők. Aki már jóllakott a gazdagsággal, valami többet, valami mást is akar. No, ez itt a kérdés! Mi az a többlet, aminek még nincsenek a birtokában?

Miklós egy alkalommal elmondta a tehetősebb szomszédjának, hogy a gazdagság csak ritkán teremti meg a lélek nyugalmát. A szupergazdagokat állandóan foglalkoztatja az a kérdés, hogy mi lesz holnap. Féltik a hagyatékukat és a gyerekeiket. Vajon, biztonságban lesz-e az általuk szerzett pénz az utódok kezében? Lehet, hogy semmivé válik az általuk elért társadalmi rang? Emelnek-e majd szobrot a tiszteletükre? Miklósnak nem volt vagyona, pénze, se rangja, tehát nem volt mit elveszítenie sem. Egyébként is minden vagyona, ha volna, itt maradna ezen a világon.

Miklós tudta azt is, hogy nem az a legmeghökkentőbb a jelenkorban, hogy szupergazdagok léteznek, hanem az, hogy csaknem minden országban jelen vannak. Létük valódi globális jelenség. A szakadékok nem a társadalmak között mélyülnek, hanem a társadalmakon belül. Az emberek máshogy néznek arra, akinek pénze van. A nagyon nagy gazdagsághoz félelem párosul. Ő nem félt, habár a körülményei meglehetősen reménytelennek bizonyultak, hiszen állandó pénzhiányban szenvedett. Ennek következtében mint ember olyan tartósan fennálló, hátrányos helyzetbe került, amelyből, a nélkülözés bűvköréből, saját ereje által nem tud kikerülni. Pedig nem volt iskolázatlan, s mégis egyre jobban elszigetelődött a világtól, szinte

semmilyen jellegű mobilitásra nem volt már alkalmas. Az élet szépségéről sem győzte meg senki, hogy az élet egy paradicsomkert. Látta a természet szépségét, de ettől nem lett boldogabb, hiszen, amikor a virágos cseresznyefa mellett látta elhaladni a BMW márkájú autót, már nem bűvölte el a természet, inkább rontani kezdte a hangulatát a virágzó cseresznyefa ága. Nem tudta elfogadni, hogy ami szép, az érdek nélkül szép. Mert a cseresznyefa látványától is csak az jutott eszébe, hogy miért nincsen neki ilyen szép kertje, mint a gazdagoknak.

Miklós az életet már nem szemlélte komolyan, mert minden komoly dolog végül is kicsúszott a kezéből. Neki sosem volt küldetése, és idővel feladta a vágyait is. Így ezt a szerencsétlen életét valahogy a játékra helyezte át. Voltak napjai, amikor jobban játszott, s voltak, amikor nem volt a játéka derűs. A saját viszonyát a világhoz a játékban vezette le. Ha napokon át nem is evett, a játékról nem mondott le. Néha bement egy játékautomatákat üzemeltető kis kaszinóba, s egy kis aprópénzt dobott az automatába. Boldogította a nyereség esélye, még ha el is veszítette a pénzt. Hát ez volt az ő szegény gazdagsága.

Faust doktor

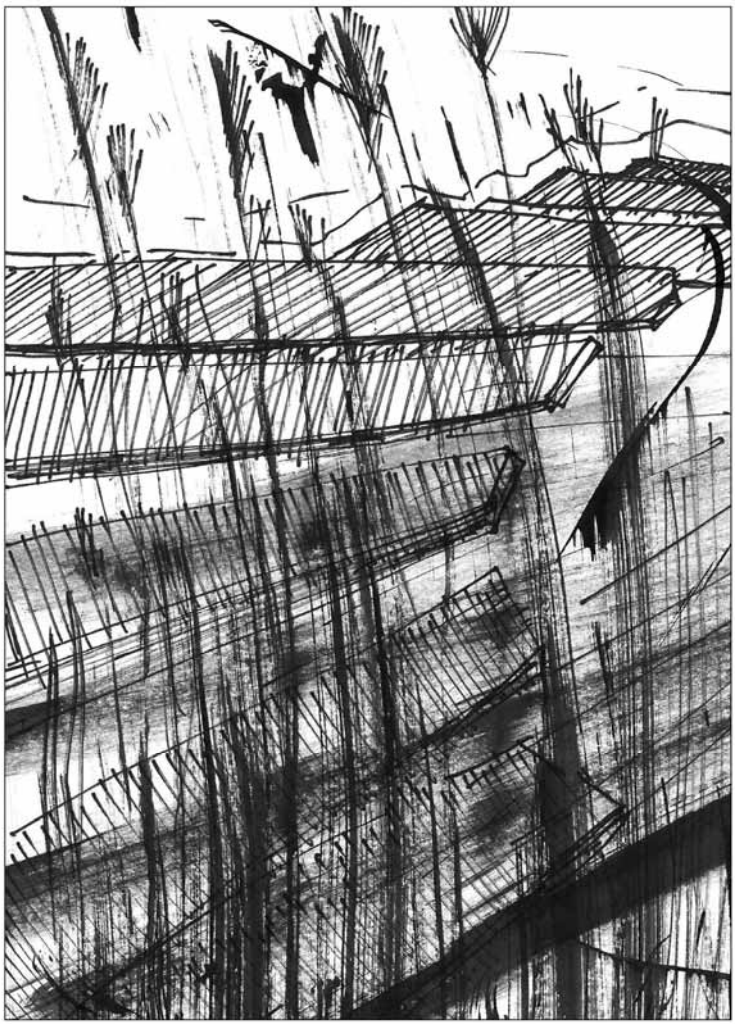

Buzgón búvárkodott a filozófiában, az orvostudományban, a teológiában, a jogtudományban, s mégis úgy állt tudatlan, mint ahogy elkezdte. Szorongás és kétely gyötörte. Se pénz, se vagyon, se hír, sem földi hatalom nem érdekelte. Magiszter, sőt doktor úr volt, tíz éve dolgozott. Tetőig érő könyvrakások, füstös papírlapok közt volt az otthona. Óh, jaj-jaj, ebben az átkozott odúban kuksolt. Limlomjaival megteltek a polcai. Néhány lombik, csontváz, koponya vette körül. Szikkadt agyveleje belefáradt a titokzatos tudományokba.

– El innen, tágas a világ! – gondolta. Összeroskadva lépett ki a laboratóriumából.

– Isten képmása vagyok, ki tudja, hogy miért? De szeretnem kellene ezt a képmást! De hát, ez a világ mi volna? Ember, lélek, csordult szívek titka? – Erre a kérdésre még nem felelhetett.

A tudásvágy útjait nagy buzgón követte. Sokat tudott immár, de mindent szeretett volna megismerni. Lám, beérte egy kis odúval, de a képzelet sebes szárnyán suhant, törekedvén az örökkévalóság felé. Békétlenül hánykolódott.

– Óh, jaj, az istenekhez nem hasonlíthatok, a föld porában kell meglelnem életem. Új álarcot kell öltenem.

Elhagyta tanítványait, mint igazságos tanár megkérte őket, hogy bocsássák meg tévedéseit. Kilépett a földi világba, öregasszonyok, katonák, diákok, lányok, parasztok, életunt hivatalnokok közé. Szívesen ült le a hárs alá, ahol parasztok, juhászok táncolták el cifrapántlikás búbánatukat. Ihaj, csuhaj, fel és alá perdült a tánc. A táncosok közé szökött, frissen csapolt sörrel oltotta szomját. Rónákon, fenyők szél verte fokán, erdőkön-mezőkön termékenyült a határ. A parasztok berúgtak, és százfelé futottak. Faust a homályba nézett, varázsköpenyébe bújt, s tovább repült. Sunyin ugrálva bámulta a földet, szégyenkezve nevetett.

– Tehát: kezdetben volt az értelem, ezt követte az erő, aztán a tett. No, de hát, légy óvatos, ez még nem minden.

Valóban nagy tettre volt kész, eltűnt a tűzben, hulló csillagok fényében, leszállt a pokolba, ahol a bűn, a romlás, a pusztulás született. Mefisztó, a boszorkánykirály köszöntötte őt.

– A pokolban nincsenek törvények, kedvesem. Ide azok kerültek, akik az életükben mindent megcsináltak, és maguknak ásták a vermüket. Vésőt, íróvesszőt, tollat ragadt, és aláírta Mefisztóval a szerződést. Tintájuk, egy csepp vér, szétfröccsent a papíron. Útnak indult a két csavargó, hogy felkutassák az emberi tudás kincseit, arcuk nem sírt és nem nevetett. Útjuk első állomása egy út menti kocsmában kezdődött. Kilenc diákra leltek, a tizedik eltört minden poharat, visszhangzott a boltozat. Az első diák az asztalra csapott:

– Urak, én tudom, hogy mi az élet! Mondjátok, hogy bolond vagyok, de hát a sok vén, öreg tudományát kellene elfelejtenem, bennünk maradt az iskolatébolyda, felejtenem kellene.

Savanyú bort ittak, koccintottak még, s egy ócska biciklin elszáguldtak a világ végére. Seprőnyélen érkezett a menyasszony. Hökkenten bámultak egymásra.

– Hol vannak a vőlegények? – kérdezte Mefisztó.

– Régóta alszanak, elvesztek végképp – válaszolta a boszorkány.

– Ennek a lánynak milyen szép arca van, vigyük magunkkal, Mefisztó! – ajánlotta Faust.

– Hadd várjon még egy-két évet, azután úgyis megöregszik, hehehe. Jaj, mindjárt beleőrülök, induljunk tovább! – mondta Mefisztó.

Vén boszorkányok rémült zenebonájára ébredtek.

– Sátán úrfit itt leljük, kezeidet csókoljuk, igyál híres kotyvalékunkból, mindjárt beléd szeretünk –

táncolták őket körül a boszorkányok különös mozdulattal. Üvegek csörömpöltek, üstök bongtak, furcsa volt a zenebona.

– Múlt héten láttalak a buszon, tíz évvel fiatalabb voltál, fekete volt a hajad, fehér szoknyád gyűrött sarkait lestem, izzadt a kezem, azóta is arra az el nem simogatott simogatásra gondolok – mondta Mefisztó. – Csodaszereddel töltsd meg színültig a poharamat, egy cseppet se pazarolj el! Az ördöggel igyál pertut! Egészségedre, kedves! A boszorkányszombaton én is ott leszek, az éjféli bulin lopjuk a napot, ha az ital átjárja a vénámat, minden nőben Helént látom.

Elmentek cigiért, az útleveleiket is magukkal vitték, még álmukban sem akartak visszajönni. Egy új város piszkos vonatállomásán kinéztek az expressz ködös ablakán. Margit ott állt a peronon, s nézett feléjük.

– Ő az, mit is mondjak neki, bolond fejem, talán épp most nincsenek otthon a szülei, leolvasom a homlokáról. Egy kis angyal, eltöltenék vele sok időt – sóvárgott utána Faust.

– Istennővé nem nőhet szívedben, rád sem ismerek, olvadva rogysz a lába elé, ne csináld *ezt* velem, kérlek! Reggel úgyis továbbmegyünk, reggel még pálinkát sem kapunk! Jaj, mi szegények! – vigasztalta Mefisztó.

Faust gondolkozott. Idegesen járkált, majd megszólalt:

– Vár rám a munkaszervezet, hát persze a munka, a reggeli hat óra, na jó, ilyen vagyok, ilyen is voltam, mindig feladom. Milyen boldogtalanok vagyunk! El innen! Ocsmány zülléstől óvakodjunk! Kössünk már ki valahol!

Továbbmennek. Nem volt hová letegyék fejüket, napjaik kissé csendesebbek, nem hagytak rájuk házat, kertecskét.

– Tudós vagyok, szívemet soha el nem ígértem, félek, hogy soha nem értenek meg. Induljunk, Mefisztó! – mondta Faust. Leszakított egy őszirózsát, a szélnek eresztette, a szirmok után kutatva elindultak. Hevertek a harmatos hegy éji hűsén. – Furcsa, hogy Margit elment. Sajgó várás az élete. Rám vár.

– Az isten megteremtette a paradicsomot, megteremtette Ádámot és Évát, a két szerelmes földi lényt, akik azóta is keresik egymást, sokáig bolyonganak még – mondta Mefisztó.

Faust érezte, hogy szívére nem hat semmi, arcára van írva, nincsen lélek, aki szeretné. Bármilyen szabad volt, erre megdermedt. Mennie kellett tovább. Nem jött egyetlen óra sem, hogy összeforrasztotta volna testét és lelkét. A hegyről lefelé tekintett, zöldült a völgy, az ezüstös búzatáblák ringatva várták a kaszát, a föld üdén párolgott a lába előtt. Virág és levél enyhén hullatta a gyöngyét. Gomolygó füstfelhő fedte el a várost, a gyárakat, az autóutak betonsztrádáját, az utakat, amelyek sehova nem vezettek. Szörnyen elvadult ez a világ, bárki bárkit letiporhat. A szellem nem bír a természet erejével. Egyszerű ez a logika, ez lenne minden.

Faust doktor így indult vissza laboratóriumába, egyedül. Abbamaradt kutatásait folytatva elzárkózott a világtól, az emberektől, s tovább dolgozott.

Menni vagy maradni

Hajnalban ébresztette őket Judit. Nem sokat ígért ez a hajnal Monte-Carlóban. Patrícia és Zoltán szomorúak voltak. Ádám fiuk sem örült a korai ébresztésnek. A Monacói Hercegség felhőkarcolóit még takarta egy-egy felhőfoszlány. Egy hét nyaralás után a fiatal házaspár már beilleszkedett a milliomosok világába, ami nem is volt nehéz, hiszen Judit mindent megtett, hogy jól érezzék magukat nála. Kedves volt, nyílt és gondoskodó. Patrícia csodálta őt nemcsak nagylelkűsége, hanem gazdag múltja miatt is, hiszen volt stewardess Rómában, színésznő Cannes-ban, diplomata a monte-carlói magyar nagykövetségen, étteremtulajdonos és üzletasszony, grófné és híres római lapok újságírója, de fotómodellként is dolgozott, s nem kevesebb, mint nyolc nyelven beszélt. Mozdulatai kifinomultak voltak, könnyű volt vele élni, ezért még nehezebb volt a búcsúzás.

– Ne izguljatok, sokkal rosszabb körülmények között is megtettem már a Monte Carlo és Budapest közötti utat. Ti mégis hárman vagytok – mondta nyugodtan Judit, miközben felkészítette kutyáját arra, hogy közösen kísérjék le a házaspárt a garázsig. Patrícia kilépett az ajtón a folyosóra. Zoltán Ádámot vitte a kocsihoz. Suttogva beszéltek, hogy fel ne ébresszék a gyereket.

– Maradjatok itt Monacóban, én segítek nektek munkát találni – kérte Judit Patríciát és Zoltánt. Eleinte tetszett az ötlet a házaspárnak, fontolgatták a lehetőséget.

– Életem első ajánlatát itt, a milliomosok városában kell megérnem, ahol még takarítónőnek sem felelnék meg, mert azok is négy nyelven beszélnek. Nekem magas ez a léc… – folytatta volna Patrícia, de Judit belefojtotta a szót:

– Nem, nem, minden lehetséges, amit elképzelsz. Itt mégis nagyobb biztonságban lennétek, Ádámkának is

több lehetősége lenne az életben, mint Lendván. Most kellene megtervezzétek az életét és a kettőtökét is. Bejáratos vagyok Albert herceghez, ha munkát találnánk, még sikerülne is az engedély.

– Amikor kétéves voltam, kikerültem Rómába a nagynénémhez. Szüleim Budapesten maradtak. Nehéz volt az életük, sokat nélkülöztek, a bátyám velük maradt. Ők döntötték el, hogy kint maradok. Sosem tudtam igazán megérteni ezt a döntésüket, de így visszatekintve tudom, hogy a nyomor és a túlélés között kellett dönteniük. A döntések pedig újabb döntéseket követeltek – próbált meggyőzőnek tűnni Judit, miközben kinyitotta a garázs ajtaját.

– Mi nem nélkülözünk, de itt mintha szabadabbnak érezném magam. Itt csak a milliomosok hierarchiája működik, meg a pénzé. Nincsenek filléres gondok. Itt senkit sem érdekel, honnan jöttél, ki vagy, milyen nemzetiségű vagy, csak pénzed legyen, meg havi 12 ezer márkád lakásra, és egy jó Mercid – tűnődött Patrícia, és a hátsó ülésre fektette Ádámot.

– Mit motyogsz? Te sosem szeretted a kötöttségeket, az autoritást élvező főnökeidet, a posztkommunista létet. Éltél már világvárosokban, de mindig visszajöttél abba az eldugott porfészekbe. Itt a lehetőség, maradj hát még egy hónapra. Mi elmegyünk. Én soha nem vágytam többre, mint ami adva volt – felelt Zoltán felesége kételyeire, és a volán mögé ült.

– Vagy mindhárman maradunk, vagy senki. Mi csak együtt lehetünk boldogok, bárhol is élünk, bármilyen körülmények között. Nem akarok elválni tőletek, de gondoljuk meg! Végül is ki vár ránk? A főnök? A munkatársak? A szomszéd? Nem, nem... Itt Judit lenne a főnököm, aki már a kezdetekben is segítőkész, nincsenek számításai, hisz a barátnőm.

– Nekem hiányozna apám, anyám, egy-két haver – mondta idegesen Zoltán, és beindította a kocsit. – Az emberek pótolhatatlanok. Vagy mégsem?

– Hányszor akarod még feltenni ezt a kérdést? – kérdezte Patrícia, majd folytatta: – Mindenki meg tud bántani, el tud hagyni, meg tud alázni, le tud nézni… De neked itt vagyok én, melletted vagyok. Mi ketten vagyunk egy egész, a többi pótolható. A jó emberek pótolhatók még jobb emberekkel. De mi pótolhatatlanok vagyunk egymásnak. Ígért neked valaha valaki többet? Szeretett valaki jobban? Miért ne kezdhetnénk éppen Monte-Carlóban egy új életet? Miért ne?

Zoltán a kocsival kihajtott a főútra, majd megállt egy pillanatra a Casino előtt, hogy még utoljára megcsodálja azt az épületet, amelyben a világ legtöbb pénze forog kockán, ahol egyetlen perc alatt milliomossá válhat valaki, vagy éppen nincstelenné. Nem volt beszélhetnékje. Ha nem adtak neki igazat, akkor hallgatott. Judit még integetett a szemben lévő ház erkélyéről. A kocsi lassan a sztrádára ért.

– Te mindig alkalmazkodni tudtál mindenhez és mindenkihez. Jó volt ez neked? Szerettek ezért, vagy kihasználtak? Itt is közkedvelt lennél! Miért nem próbálod meg, legalább fél évre? Monte-Carlo még Európa. Ide utazik hétvégére Pavarotti. Itt tölti a víkendet Madonna. Egy óra alatt Cannes-ba juthatsz, ahol mindig történik valami érdekes. Közel van Nizza, és mindenhol csodálhatod az azúr tengerpartot. Én mindig tenger mellett szerettem volna élni… – vélte Patrícia.

– Túl gyorsan feladod, túl elhamarkodottan döntesz. Mindig is impulzív alkat voltál. Mindent megcsodálsz, aztán egykettőre kiábrándulsz belőle. Igaz, sosem voltál kispolgár, mégsem illesz bele ebbe a társaságba. Nem tudsz sznobként viselkedni, partikra járni, reprezentálni – mondta Zoltán.

Monte-Carlo lassan ébredezett a kora hajnali órákban. Mire a házaspár Mentonba ért, már teljes pompájában tündökölt a napfényben. A pálmafák sűrű levelein átszűrődött a langyos fény. A kék tenger nyugodt volt, mint egy ifjú lány fehér keze. Szélcsend volt. Patrícia mégis ingerülten hagyta maga mögött a várost. Ádám a hátsó ülésen puha vánkosba süppedve aludt, csak éles kanyarokban szisszent fel, mintha álmából ijesztették volna fel. Különben mindketten hallgattak, s arra gondoltak, hogy legalább tizenkét órát kell így együtt kibírniuk, míg a szlovén határhoz érnek. Végül Patrícia halkan megjegyezte:

– Mondja meg végre nekem valaki, mi tulajdonképpen az otthon?

A kérdés költői volt, senki sem felelt. Zoltán a gázpedálra lépett, hogy le ne maradjon a márkás nyugati autók fergetegében. Ő mintha tudta volna a helyes utat...

Az öreg halász és a lány

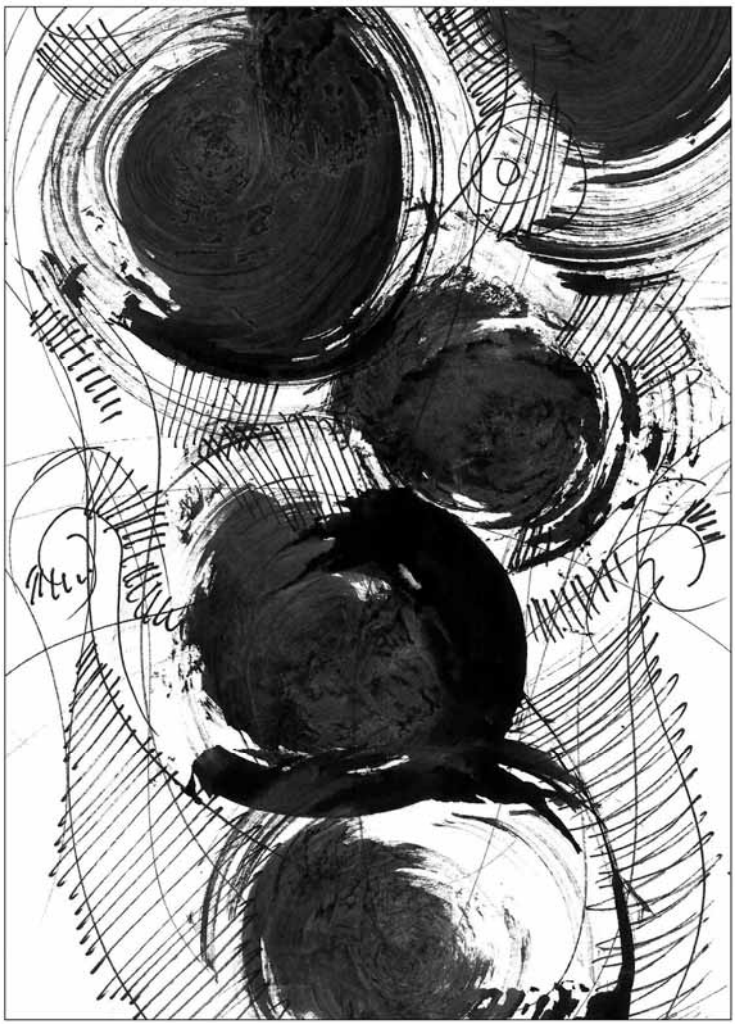

Szélcsend volt a kék tengeren, amikor Annamária a délutáni kánikula ernyeteg óráiban többórás gondolkodás és várakozás után megjelent a zsidó hitközösség otthona előtt, hogy felkeresse Leopoldot, az öreg, zsidó gondnokot. Két napja ismerték egymást, s ez még nem volt elég az igazi megismeréshez. Annamáriát nem éppen az öreg halász érdekelte, hanem az irodalomban való jártassága, hiszen több órán keresztül érdekfeszítően beszélgethetett vele irodalomról, költészetről, az élet apró, de fontos dolgairól. Az öreg ült az otthon előtt, és várta őt.

– Tudtam, hogy egyszer eljön, foglaljon helyet! Tudja, én öreg vagyok ahhoz, hogy udvaroljak, de meg tudom ebben a korban már becsülni a nőket, akiktől annyi mindent kaptam az életemben, akiknek annyi mindent köszönhetek.

Annamária a megszokott helyére ült a strandasztal mellé, és hallgatta az öreg halászt, aki annyi mindent el akart mondani neki, hogy nem is volt más választása, csak figyelt és tudatosan hallgatott. Az embernek meg kell tanulnia az életében hallgatni is. Tudta, hogy az öregnek tetszik ebben a kivágott fürdőruhájában, de nem zavarta, ebben a forróságban nem akart rövidnadrágba és trikóba bújni. Így egyszerűbb volt, de mégis kihívó és erotikus. Nem zavarta, tudatában volt annak is, hogy a test nagyon egyszerűen átlátható, megérthető, de a lélek sokkal bonyolultabb, kiismerhetetlenebb. Hát, az öreg lelke érdekelte, az aurája és a szellemisége. Leopold hetvenhat éves korában is mozgékony, finom, érzékeny ember volt, aki menekültként érkezett Pirovacba, egy kis tengermelléki faluba Šibenik mellett, hogy a front mögött meghúzódva túlélje a második „Holocaustját”, ahogy ő nevezte ezt a menekülési folyamatot, amely immár négy éve tartott.

– Amikor Szarajevóból menekülnöm kellett, én csak néhány könyvet és lemezt hoztam magammal. A többiek zavarukban nem tudták, hogy mit is vigyenek magukkal, ékszereiket, pénzüket és sok lényegtelen cuccukat szedték össze. Tudtam, hogy csak szellemi táplálékra lesz szükségem. Tudja, egy bizonyos idő után nekem már csak ez fontos. Németországi barátaim küldtek egy írógépet, azóta írok, íróvá váltam. Ez lett az életem. A családom is távol él tőlem, a feleségem is. Maga is nagyon magányos, mint költő. De ez ezzel jár. Kérem, ne adja fel. A vállalatnál, ahol száz mérnökkel együtt dolgoztam, csak én olvastam szépirodalmat. A fiaimat is természettudományi pályára küldtem, mert tudtam, hogy mi még egy életet sem élhetünk le egy következő háború nélkül. Ők legyenek olyanok, akik az egész világon érvényesülni tudnak, és ne kötődjenek csak egy nyelvhez, egy kultúrához. Hát, be is következett a tragédia. Az otthonunk porig égett, sajnos. Két hónapja nem jön a nyugdíjam Szarajevóból, napi három kunát költhetek magamra.

– Melyik háborút vészelte át jobban? Ezt, vagy a második világháborút? – kérdezte érdeklődve Annamária, majd hátradőlt a széken, és a nap felé fordította az arcát, napozni szeretett volna. Behunyta a szemét, ellazultak a végtagjai. Jól érezte magát ebben a helyzetben.

– Apámat Dachauba hurcolták el, majd megszökött. Ezt a háborút nehezebb volt átvészelni, mert nem egy idegen ország fasisztái támadtak ránk, hanem a szomszéd utca lakói, a közvetlen barátaink.

– Lehet, hogy az ember a saját bőrén éli meg a krisztusi keresztutat, kálváriát? Az olvasott, művelt emberek persze másképpen néznek erre – kapcsolódott be a beszélgetésbe Annamária, de csak reflektált,

nem akarta folytatni a szálak kibogozását: – Én mindig azt hittem, hogy a szerelem az, amelyet egyetlen kultúra sem utasított el. A szerelem az csodálat, valahova tartozás, faji, kulturális, nyelvi hovatartozás, meghatározás nélküli kötőanyag. Talán ebben még lehetne hinni. A szerelem megment a szomorúságtól, a csalódásoktól. Ha mindent elveszítünk, személyiséget, testet, érzelmeket, elismerést, bankszámlákat, barátokat, akadémiai címet, házakat, bútorokat, szülőket, gyerekeinket, de ha megmarad a szerelem, a mindenség energiája, még mindent újrakezdhetünk.

– Igen, megmenthet a szerelem is, de mit szól ahhoz, hogy a menekültek közül éppen egy tizennégy éves kislányt vittem el a fogorvoshoz, hogy szedje rendbe a fogait, amelyet a nemi erőszak során vertek ki a szerb katonák. Ő mit mondjon a szerelemről? – folytatta a témát Leopold.

– Valószínűleg az az ember, aki majd megszereti őt, az majd elé áll, és kifejezi a tiszteletét. Ebben egészen biztos vagyok. De neki szembesülnie kellett az igazi nehézségekkel. Még így is védenie kellene a szellemet. És el kell fogadnia a dolgokat olyannak, amilyenek valójában. A problémák feltárása a szellem magasabb szférájához tartozik – mondta Annamária, majd Leopold kérésére felmentek az otthon teraszára, ahol Leopold kávét főzött, s közben ide-oda járkált zavarában.

– Nézze, a férfiak mindig ügyetlenebbek, ha főzniük, tálalniuk kell, és lassúak is, de ebben a négy évben még nem volt nő a szobámban. A világgal csak a baráti levelezéseim által tartom a kapcsolatot. A legújabb kötetemet is a németországi barátaim adták ki, amelyben a levelezéseimet tárták a világ elé – mondta Leopold, majd ásványvizet öntött a poharakba a kávé mellé. Kezébe vett egy Rilke-kötetet, és felolvasott

belőle, majd lefordította horvát nyelvre. Így a versekben megtalálta a szerelem esszenciájára a megfelelő fogalmakat. – De – folytatta – tudja, Rilke is csak egyetlen éjszakát töltött azzal az igazi oroszországi szerelmével, akivel egész életében levelezett, és a levelei által ismerte meg igazán. Végül is ki tudja, a szerelem lenne a végső célunk? Érdemes volna érte meghalni? Nem lehet nélküle élni, mint szívverés vagy lélegzetvétel nélkül sem? Maga mit vár az élettől, Annamária?

– Várni talán nem kellene semmit, inkább valamit tenni, hiszen az élet a lehetőségek halmaza. Nekem mindig nehezek a választások, mert sok esetben kizárják egymást, és nincsen visszaút. Érdekelnek azok a folyamatok, amelyekben a lélek fejlődik. Talán ez az egyetlen fontos dolog az életben, a lehetőségek a lelki folyamatok érlelődésére. Ez nemcsak a szerelemre érvényes. Anyának lenni is lelki folyamat, néha tanárnak lenni is lelki folyamat. És végül művészet számomra, ha megadatik az, hogy az isteni szférával való egyesülésre készüljünk fel, vagy áhítozzunk iránta, vagy reménykedjünk benne. Ez is egy út. A háborúról nincsen véleményem. Úgy igazán csak arra emlékszem, hogy törés volt az életemben, lelki válság, amikor 1991 júniusában átléptem a határt, befejeztem az egyetemet. Hazajöttem. Másnap a rádióban bejelentették, hogy rendkívüli helyzet van, Szlovéniában háború van. Mások éppen akkor hagyták el az országot, úgy átmenetileg, hogy „bizonyítsák", mennyire szeretik ezt az országot, a szülőföldjüket. Én csak nevettem, mosolyogtam, nem tudtam felfogni, hogy drámai a helyzet, vagy még drámaibb lehet. Aztán felhívtak a barátaim, hogy menjek vissza Budapestre, mert most azt kell választanom. Másra nem tudok gondolni, számomra így múlt el a háború. Hát, én csak egy

magyar voltam, aki Szlovéniába tért vissza, a hazájába, szülőföldjére. Hát, ennyi... – mondotta Annamária, és ezzel lezárta a háborús élményeit, amelyek nagyon zavarosak voltak még benne, de nem is voltak igazán drámai élményei a háborúval kapcsolatosan.

Leopold a teraszról figyelte a strandoló fiatalokat, majd megjegyzéseket tett a fürdéssel kapcsolatosan, de gondolataiban újra visszatért az irodalomhoz.

– Tudja, ha valaki megérkezik az otthonunkba, sosem kérdezem, hogy honnét jött, kicsoda, szegény, vagy üldözött, beteg, vagy fizikailag legyengült személy. Számomra csak az a fontos, hogy megérkezett, és segítenem kell rajta, ahogy tudok. Van, amikor élelmet tudok adni, de az is megesik, hogy csak szép szavakkal, problémáik meghallgatásával tudom őket fogadni. Szerintem az embereket többnyire a munkájuk által lehet megismerni.

– Minden változik, alakul bennünk és a világban. Figyelmesnek kell lenni mindenre, ami lehetőségként tárul elénk. Ha nem vagy elég figyelmes, elmulasztasz sok szép percet. Figyelj magadra és másokra is! A másokra figyelés is éppen olyan fontos, mintha csak magunkra figyelünk – fejezte be lassan a gondolatait Annamária, de most már indulnia kellett vissza a nyaralójábaŁ¬ mert várta a férje és a gyereke. Vacsorát kellett főznie. Örült annak, hogy sok prózai beszélgetés után ebben a tíz napban végre jól eltársaloghatott valakivel, akit nem is ismert. A tengerparton még eszébe jutott Csontváry elmélkedése: „Az ember testi fejlődése száz éven alul marad, szellemileg halhatatlanná válhat. Az ember fejlődése úgy testi, mint szellemi tekintetben a természet törvénye alatt áll. Kifejleszteni magunkból csak az adott képességekkel fejleszthetünk ki valamit, betanult, utánozott vagy utánérzett képességekkel nem találjuk meg azt a valamit."

Annamária még a vacsora után is sokat töprengett azon, hogy miért kellett éppen Leopolddal találkoznia. Nem tudta ezt a kérdést megfejteni. Lehet-e valami az ember életében véletlen? Véletlenül találkoznak az írók? Ha igen, akkor biztosan nagy szerencséjük volt, mert olyan kevés az ilyen találkozás, az efféle őszinteség.

A zrínyifalvi erdő titka

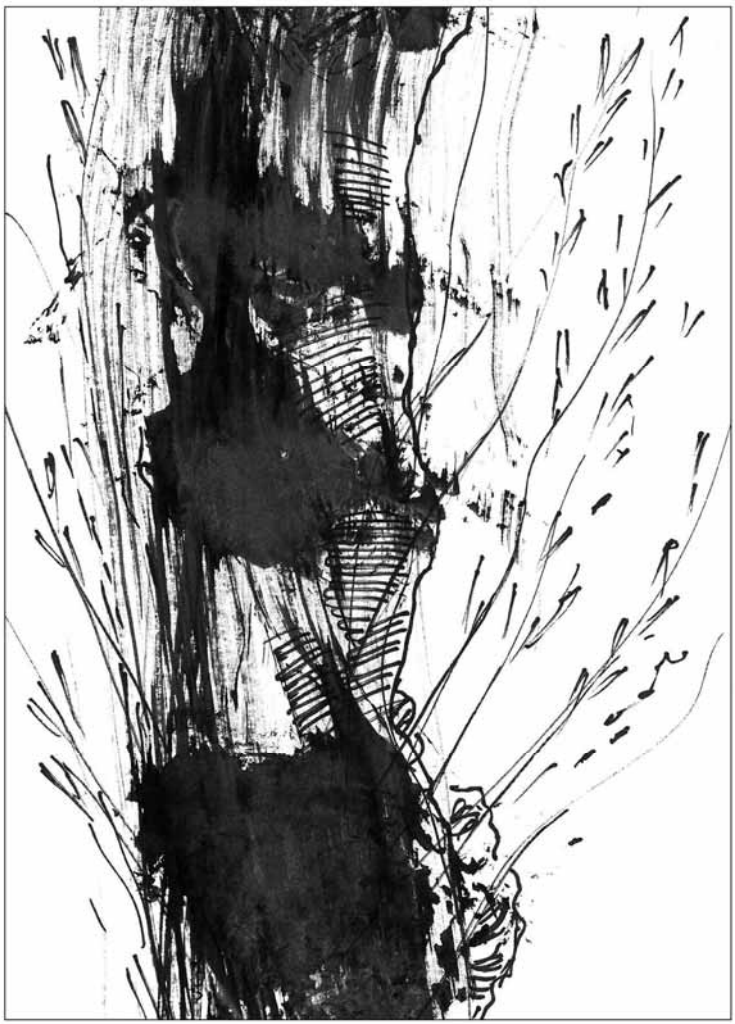

Amikor Ilona megérkezett Istvánnal együtt Kuršanecbe, ahogy a horvátok mondják, vagyis Zrínyifalvára, amely Horvátországban Muraköz megyében terül el, egy kicsit megnyugodott. A falu közigazgatásilag ma is Csáktornyához tartozik úgy, mint a Trianon előtti időkben is, de a falu magyar nevét már elfeledte az itt élő lakosság. Esetleg az idősebbek emlékezetében él még, de ők is csak az mondják, ez már régen volt. Az út nem volt ismeretlen Ilona számára. Útitársa egy orvos barátja volt. Mindketten nagy érdeklődéssel keresték fel a település központjában a Zrínyi-emlékoszlopot, amelyet Zrínyi Miklós tiszteletére emeltek, akit a település közelében elterülő erdőben gyanús körülmények között, egy vadkanvadászat közben érte 1664. november 18-án a baleset. Az 1664. november 18-i kuršaneci események nyomán születő – bécsi ügynökökről és orvlövészekről szóló – legendák talán éppen Zrínyi Miklós sokszínű életpályája tükrében érthetőek meg: a vadkantámadás nyomán ugyanis a nemzet egyszerre vesztette el legjobb hadvezérét, legtehetségesebb politikusát és legjobb tollú íróját. A sorscsapás, az ebből eredő fájdalom és a „mi lett volna, ha" kínzó kérdése pedig arra sarkallta az utókort, hogy mindenáron ésszerű magyarázatot találjon erre a végzetes eseményre. A tragédia helyén 1724-ben Pignatelli Belliguardo Anna grófné, Csáktornya urának, Althan grófnak a felesége Zrínyi emlékére obeliszket emeltetett, amelyet később az elhagyatott helyről a mai Felsőzrínyifalva központjába, vagyis Gornji Kuršanecbe hozták át, és egy parkban helyezték el. Ilonának a park környéke eléggé piszkosnak tűnt, gondozatlannak vélte, annak ellenére, hogy a közelében egy templom is található volt, amely szakrális helynek számított. Ilona rábízta magát a barátjára, aki érdeklődött egy közeli padon pihenő szemé-

lyektől, akik ápolatlannak, enyhén szólva lecsúszott munkanélkülieknek vagy alkoholistáknak tűntek, és sört ittak. A gyanús személyektől útbaigazítást is kaptak, amúgy kedvesek voltak hozzájuk, hiszen a Zrínyi-baleset színhelyét keresték. Ez a falu határában van, ahol most egy nagy vízgyűjtő kanális található, amelyet a múlt század 80-as éveiben építettek. Az erdőséget a vízgyűjtő megépítésével elöntötte a víz. Igazán már nem tudni pontosan, hol is volt a baleset színhelye, mert átalakult az erdő és vele minden, ami valamikor biztos pontnak számított ez ügyben. Pignatelli grófné kezdeményezésére állítottak emlékoszlopot Zrínyi Miklósnak Csáktornya közelében. Hát, íme, megérkezett a két érdeklődő személy Zrínyifalvára.

– Ha ezt látná ma Pignatelli Belliguardo Anna grófné, Csáktornya urának, Althan grófnak a felesége, hogy mennyire magányosan áll ez a Zrínyi-emlékoszlop itt Kuršanecen! – szólalt meg Ilona, majd folytatta: – Tudod, István, valamilyen feljegyzésben olvastam, hogy Althanné III. Károly szeretője volt, s a történet szerint a király nem tudott nemet mondani, amikor a szép grófné arra kérte, emeljenek emlékoszlopot a nagy magyar hős halálának a helyén. De lehetséges, hogy ez is pletyka, viszont feljegyzések vannak róla. S egyébként is, egy grófnőnek támogatókra volt szüksége. Miért ne támogatta volna éppen a szeretője?

– Szép történet, mégiscsak akaratos volt ez grófné. Ti nők mindig eléritek, amit szeretnétek – jegyezte meg István, majd kezdeményezte, hogy induljanak el azonnal a vízgyűjtő felé, a falu határába. Lassan kezdték elhagyni a falut, és kocsijukkal az ismeretlen mezőség felé vették az irányt. A valamikori hintókat itt az autók váltották fel, de ez csak a technika fejlődése.

– Az emberi természet úgysem változik – gondolta magában István, aztán elmondta Ilonának is a véleményét.

– Tudnod kell, hogy prózafordításban magyarul is megjelent az a felirat, amely az emlékoszlopba volt bevésve. Ezt Kazinczy egyik leveléből vettem, viszont az eredeti szöveg latinul volt bevésve az emlékoszlopba, valahogy így hangzott magyarul – közben István kezébe adta a levél fénymásolatát. – Kérlek, olvasd fel – mondta, majd lassan vezette a kocsit a kanális sánca felé.

– Itt halt meg a győzhetetlen Zrínyi, megölte a vadkan; vaddisznó prédája lett, bár inkább ellenség keze által kellett volna elesnie. A győztest, aki annyi ezer vad ellenséget elpusztított kardjával, vadállat győzte le. Itt fejezte be művét és élete gyötrelmeit; a szerencsétlen hazára szenvedések zúdultak. Az égből nézi szenvedésünket, romlásunk siratja meggyilkolását. „Jó szerencse, semmi más" őrizte meg a hadakozásban; elragadta a fátum, a rossz sors, semmi más. Mennyire közeli a végzet az emberi dolgokban, mindenki láthatja ebben a tükörben – olvasta a levelet István, és csodálkozott az egész történeten.

– És most mi itt ketten nyomozunk a régmúlt emlékei után. Van ennek értelme? – kérdezte Ilonát.

– Nem tudom, de mindenestre most itt vagyunk, és tavasziasan süt le ránk a nap, zöldellni kezdett a határ. Szép a panoráma is. Hát kutassunk és elmélkedjünk, veled mindig szívesen beszélgetek, elmélkedem, hiszen ismered a gondolkodásomat, kíséred az életemet – válaszolta Ilona, majd folytatta:

– Ki tudja, milyen lehetett a világ errefelé 1664. november 18-án. Szerintem akkor Zrínyifalván a jobbágyok nem sejthették, hogy ez a nap világtörténeti eseménynek fog számítani, hiszen Zrínyi Miklós tragikus körülmények közt itt lelte a halálát. Zúzmarás lehetett a határ, amikor a gróf kikocsikázott hintójával a főurak társaságában Zrínyifalvára. Olyan november közepi csendes hangulat lehetett, akár romantikus hintózás ismert

barátokkal. Úgy, mint te meg én most, közben beszélgetünk, keressük a kanálist, de még nem látjuk, és lassan beporosodik a kocsim is. De kijövünk majd november 18-án is, talán akkor megragadhatjuk az elképzelt hangulatot 353 év árnyékából és kíváncsiságából is akár. Remélem, eljössz majd velem.

– Remek ötlet. Olyan vagy, mint a Pignatelli grófné, érdekessé teszed ezt a témát, és kénytelen leszek eljönni, mert nem hagynál békén – válaszolta István.

– Igen, de szükségen van az intuíciódra, és hogy társalogjak is közben veled. Egyedül nehezebb lenne átélni azt a rettenetes, tél eleji megfigyelést – folytatta a terv megbeszélését Ilona, majd hozzátette a következő gondolatait is:

– Képzeld csak el, hogy a hintó a kora délutáni órákban érkezett meg Zrínyifalvára. Az ifjú erdélyi főúr, a huszonkét éves gróf Bethlen Miklós csak átutazóban volt akkor Csáktornyán, de ő is kijött a hintóval Zrínyi társaságával együtt. Vendég volt Zrínyi udvarában, aztán halálának lett közvetlen szemtanúja. Zrínyi is ezekben a napokban készülődött utazni, de halasztgatta a bécsi útját. Tárgyalásra készülődött a császárral, de meggondolta magát, és a tárgyalás előtt a főúri társaságával vaddisznóvadászatra indult. Ha tudta volna előre, hogy élete legrosszabb döntése volt ez, nem indult volna el vadászni.

A víztárolónál valahogy kiszélesedett a panoráma, a tó ilyenkor, tavasszal még friss, és idevonzza a szenvedélyes horgászokat és azokat is, akik velük jönnek, hogy megfigyelhessék és élvezhessék a tájat. Ilona és István visszaültek a kocsijukba, és elindultak a kanális mentén a főút felé, sejtették, hogy ez az út valahova vezet. Közben beszélgettek, és szemlélték a tájat.

– Zrínyi Miklós nyílván katona volt. Katonai pályafutását nyomon követve megállapítható, hogy számá-

ra dédapja, nagyapja és apja példája olyan mintát jelentett, amelyet egész élete során követni igyekezett. Halála után kiderült, hogy talán felül is múlta mindezt – folytatta a beszélgetést Ilona –, hiszen bátorságra tett szert, nagy tettekre vágyott, szomjazta a hírnevet. És mit adott meg mindehhez a kora, a történelem? Akkoriban Magyarországon nem voltak lehetőségek a katonai mesterségek kitanulásához. A hadtörténészek azt gondolják, hogy Zrínyinek nem volt alkalma tüzérséggel is ellátott, reguláris gyalogezredeket vezetni. Valószínű, hogy csak a könnyűlovas harcászatot ismerte. Ő végvári hadvezér volt, aki lehet, hogy hibákat is elkövetett a harctereken. De mindegy. Mégsem a harctereken esett el, pedig ott kellett volna. A vadkanbaleset számomra valahogy olyan tragikus véletlennek bizonyul.

– Igen, de nem tőlünk függ, hogy mikor halunk meg és hogyan – válaszolta az orvos.

– Zrínyi erőfeszítései nem bizonyultak hiábavalónak, katonai elgondolásait az idő igazolta. Az 1663–64. évi török háború a főpróbája volt a század végi visszafoglaló háborúnak, itt formálódott ki a nemzetközi szövetség elve és gyakorlata is, valamint az, hogy szükséges lesz felállítani egy állandó magyar hadsereget. Zrínyi Miklós ezt szorgalmazta ezeken a kanális melletti utakon 1664. november 18-án, élete utolsó napján is, amikor errefelé hozta a hintó. Láthatod, hogy mennyire bonyolult ez az út, most mi is nehezen találunk ki a főútra. Mindig sok az akadály és a káosz, de végül mégis sikerül. A végvári vitéz sokra vitte. A vadkan okozta halála túl brutálisnak, a bérgyilkos általi halálának a felvetése pedig túl bonyolultnak tűnik számomra. Minden, ami politika, az általában nekem gyanúsabb, mint bármi más. A politikai gyűlölet, megvetés is lehetséges kiindulópont ah-

hoz, hogy bérgyilkos vetett véget az életének – elmélkedett Ilona, közben fölfelé vezette az autóját a szűk mezei úton.

– Leveleiből kitűnik, hogy határtalanul ambiciózus volt, de élete mérlegét történelmi távlatból nehéz megvonni. Mégiscsak Csáktornyán élt, s akkor, a 17. században ez a hely nem volt a világ közepe, ma sem az. Habár, lehetett egy kis ékszerdoboz csodálatos barokk könyvtárával és fegyvertárával, kertjével, de nagyobb központ mégsem volt. Lehetséges, hogy ez volt a gond. A katona-költő Zrínyi ifjan őszinte lírai hangú szerelmes verseket írt a Violának nevezett Draskovich Mária Eusebiához, későbbi hitveséhez. 1650-ben elhunyt felesége emlékét idilljeivel és más rövidebb terjedelmű verseivel együtt az Adriai tengernek Syrenája gróf Zrínyi Miklós című kötetében örökítette meg, amelyet 1651-ben Bécsben adott ki. Érzelmei mélyek voltak. A kötetét a magyar nemességnek ajánlotta. De ki tudja, a magyar nemesség megértette-e az ő törekvéseit, érzelmeit? Zrínyi Miklós nem Budán vagy Bécsben született. De mi lett volna, ha Párizsban látta volna meg a napvilágot? – kérdezte István.

– Valószínű, hogy egészen más élettörténete lett volna. Habár halálának híre eljutott egészen Párizsig, a Napkirály udvarába, majd később Londonba is. Sőt Londonban már életében könyv jelent meg róla, és a francia titkosszolgálat is figyelemmel kísérte tetteit. A tudósok azt írták róla, hogy abban az időben rendkívül sikeres karriert futott be, ha csak a tisztségeit vesszük figyelembe. Ha a nádori jelölése sikerrel járt volna, akkor a Királyságon belül is magasabbra emelkedhetett volna. Nemzetközi porondon a század egyik legismertebb magyar államférfija lett. 1664 nyarán lélekben már meghalt az a Zrínyi Miklós, aki a családban hetedikként viselte a hős elől nevét, és úgy

érezte, 100 év után ő lesz Szigetvár védőjének örököse. A vadászbaleset november 18-án csak beteljesítette sorsát. Szerintem a tragikus halála sem vette el a mai napig a hírnevét – zárta le a gondolatait Ilona, aki lassan megtalálta a víztároló kanális melletti mezei útról felvezető utat, a Varazsdot Csáktornyával összekötő főútra. Fellélegzett, hiszen kiért a zrínyifalvi mezőkről egy ismertebb útra, amelyen már utazgatott többször is Zágráb felé. Majd folytatta az elmélkedését, mert annyi mindenre szeretett volna még választ kapni.

– Mégis úgy gondolom, hogy Zrínyi Miklós sorozatos kudarcai ellenére egy művelt főúr volt, arisztokrata, költő és hadvezér itt a csáktornyai végvárban, aki már az 1650-es években sejtette, és ez fennmaradt leveleiből is kitűnik, hogy az ország felkészületlen és erkölcsileg szétzilált ahhoz, hogy legyőzze a törököt. Reménytelennek ítélte meg ezt a helyzetet, de mégsem adta fel. Egyik levelében le is írta: „Ha veszni kell hazámnak (kell pedig), azon vagyok, rajtam kezdje el a veszedelmet." A jóslata beteljesült. Titokzatos körülmények közt, ebben a rettenetes erdőségben lelte halálát, amelynek a színterét most a kanális vize el is öntötte. A víz megtisztította és feloldotta átmenetét az örökkévalóságba. Mi után keresgélünk mi itt? Miért is keressük letűnt korok titokzatos nyomait? Minek ez az érdeklődés? – kérdezte Ilona Istvántól. De örült, hogy eljött vele erre a körútra, hiszen volt kivel megbeszélnie ezt a felvetést is, hogy milyen lehetett gróf Zrínyi Miklós utolsó napja itt, a zrínyifalvi erdőségben, majd folytatta:

– Szerintem az ember életében fontos tényező a küldetéstudat. Meggyőződésem, hogy Zrínyi Miklósnak volt küldetéstudata, amelyet be is teljesített. A vadkanbaleset csak a földi életének a lezárása. Se több, se kevesebb.

– Sic transit gloria mundi! Így múlik el a világ dicsősége! – válaszolta István.

– Kár, hogy Zrínyi Miklós nem a mi időnkben él, most, az Európai Unió birodalmában, amely szintén a konföderáció elvét vallja. Zrínyi Miklós a konföderációra lépő országok közös parlamentjét tervezte, amely rendezte volna a vitás ügyeket, és döntött volna a közös kérdésekben. Ezzel a tervével valójában 353 évvel előzte meg a korát. Az elvei ma is aktuálisak és élhetőek – fejezte be a gondolatait Ilona, és a gázra lépve Csáktornya felé vette az irányt, most már a főúton.

– A történelem megismételhetetlen, de tanulhatnánk belőle! Számunkra itt a szlovén–magyar–horvát határsávban Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér példaképünk lehetne, habár egész életében magára hagyták mint végvári vitézt, főurat és arisztokratát. Mindig egyedül maradt a sorsdöntő fordulatok közepette. Igazi, hűséges követői alig voltak, politikai törekvéseit nem értették meg, a bécsi haditanácsban többször is megrágalmazták, Kanizsa alól elparancsolták, a magyar nemesség sem értette meg törökverő harcait, terveit, hiába hirdette a törökellenes harcokat. Érdemes volt-e neki felépíteni Zrínyiújvárat, vagy ahogy mondják, az Új-Zrínyivárat, amelyet túlerővel és nagy boszszúval romboltak le a törökök? Érdemes volt-e vagyonát, javait, pénzét fegyverekre, katonákra költenie? Nem lett volna-e hasznosabb Itáliában maradnia, Velencében vagy Firenzében élnie könyvek, kristályok, agarak közt? Csak művészetre, vadászatra, irodalomra gondolnia? Érdemes volt-e emberekkel levelezni, akik cserbenhagyták? 1664. május 19-i levelében, amelyet Bonzi püspöknek írt, elpanaszolta, hogy nagyon várta a francia csapatokat, amelyek segítségül jöttek volna, mert szűkösek voltak az eszközei, amelyekkel legyőzhette volna a törököket Kanizsa alatt. Sajnos,

nem érkeztek meg a francia csapatok – bontotta ki végső gondolatait Ilona, amikor átmenetileg egy kicsit várakoznia kellett Csáktornyán egy villanyrendőr előtt.

– Zrínyi Miklós a korabeli elithez tartozott a régió három országában is: a Magyar Királyságban már gyermekkorától az egyik legfőbb méltóság, előbb királyi lovászmester, majd horvát–szlavón bán is volt, miközben e tisztségekkel egyidejűleg császári kamarás, tábornok és titkos tanácsos is lett. Így magyarként a bécsi Habsburg-udvar legbelsőbb köreinek tanácsadója, a korszak egyik legelismertebb magyar–horvát politikusa és katonája volt. Ami pedig még figyelemre méltóbb: az 1664 eleji téli hadjáratban 13 ezer magyar–horvát katona mellett a mintegy tízezer főnyi német–osztrák ármádiát is rábízta a bécsi hadvezetés, ami elsősorban azért történhetett meg, mert a császári udvarban is megbíztak benne, sőt elismerték hadvezéri képességeit, katonai szakértelmét és rátermettségét. Az újabb kutatások megcáfolták azt a korábbi elképzelést, miszerint Zrínyi Miklós a Habsburgok ellenére vagy tőlük függetlenül akarta volna felvenni a kesztyűt a törökkel szemben. Noha voltak komolyabb vitái a császári udvarral, Zrínyi Miklós alapvetően mindvégig lojális maradt mind az uralkodóhoz, mind a magyar és a horvát rendi nemzethez. Zrínyi Péter, az öccse mintha más jellemvonású lett volna, rebbellisebb – vetette fel méltatásként ezeket a tényeket is István.

– Politikai és irodalmi tevékenysége miatt kijelenthető, hogy noha Zrínyi Miklós a magyarsághoz állt a legközelebb, de elszakíthatatlan szálak fűzték Horvátországhoz éppúgy, mint a Habsburg Monarchiához, valamint általában az európai kultúra értékrendjéhez. Többes identitása és rendkívüli sokoldalúsága pedig segítette abban, hogy határokat átlépve különböző

országok, népek és kultúrák értékeit állítsa fontos ügyek szolgálatába. Zrínyi Miklós határok fölött próbálta összekötni az országokat, nemzeteket, politikusokat, tudósokat és a hétköznapi embereket. A hitelességéért, hogy elhiggyék neki, ki is volt igazán, rá-ment az élete. Viszont a halála továbbra is megmaradt titoknak, habár a halálának aktusa igazolja valójában az életét is. Talán minden muraközi faluban, de nemcsak ott, hanem a szélesebb régióban is lehetnének emlékoszlopai, hiszen emlékezete még mindig benne van a falusi emberek tudatában. Az is igaz, hogy a tudomány számtalanszor megcáfolta a halálról kialakult véleményeket és a felmerülő legendákat. A kegyelet gyertyáit mégis ezeken a helyeken kellene meggyújtani Zrínyi Miklós lelkének, hőstetteinek, irodalmi tevékenységének a tiszteletére. Halálának a helyét már nem lehet helyileg pontosan meghatározni, hiszen a zrínyifalvi erdőséget gazdasági okok miatt kivágták, és helyébe egy víztárolót hoztak létre, egy vízi erőmű működéséhez. De kell, hogy helyhez köthessük az iránta érzett tiszteletünket! Szerintem 1724-ben ezért állított Pignetelli Anna grófnő a tragédia színhelyére Zrínyi emlékoszlopot, mert helyhez akarta kötni a Zrínyi iránt érzett tiszteletét. Szerintem művelt nő volt, aki felismerte korának a kihívásait, nehézségeit, lehetőségeit, és meg akarta őrizni a dicső múlt magyar hagyományait. Zrínyi Miklós születésének és halálának körülményei többnyire tisztázatlanok maradtak, sőt már a szentilonai mauzóleumban elhelyezett holttestének a maradványait sem vélték felfedezni a régészek, helytörténészek, habár többször megkísérelték. A csontjai is elvesztek, földrengésben, tűzvészben, a kiszámíthatatlan időben a történelem viharai közepette. Egy biztos, Zrínyi Miklós gróf, költő, hadvezér, politikus nem volt középszerű

személy, életpályája sem tűnt annak, ezért kell hogy éljen még ma is a kultusza! Egyszerűen nem akart középszerű ember lenni. Közben kiváló költővé, íróvá, hadvezérré és élesen látó politikussá vált. S ráment az élete. Méltósággal viselte a csapásokat és a veszteségeket is. Így látom én. És mi volna, ha újra feléledne, mit tudnánk vele kezdeni a 21. század elején létrejött Európai Unió térségében? Adna-e tanácsot az európai népek konföderációjához, vagy megmaradna a régi problémák közepette? Lehet, hogy sikertelen lenne ez az összefogás most is, pedig ő akkor „Regnum Hungariae"-ról elmélkedett. Habár a határon túl élő magyarság számára örökös dilemma, hogyan lehet megélni az együvé tartozást, milyen keretek és együttélési szerkezetek közt. Ami meg engemet kifejezetten zavar, az az, hogy Zrínyi Miklós eposzát, a Szigeti veszedelmet nem olvassák a csáktornyai gimnazisták, pedig Zrínyi Péter, Zrínyi Miklós öccse két alkalommal is lefordította horvát nyelvre, és kétszer ki is adta a 17. század folyamán. Ezzel is erősíteni akarta a családi összefogás lehetséges irodalmi formáját, és azt, hogy az utókor horvátul is olvashassa bátyja híres barokk eposzát. Hogy mi valósult meg ebből a digitális világ lehetőségei közt? Szinte semmi, hiszen – míg Magyarországon érettségi tételnek számít – a horvát nyelvű változat még nem került be a horvát tankönyvekbe. Az is zavar, hogy a csáktornyai Zrínyi emlékoszlopról a Trianon utáni időszakban levakarták a magyar feliratokat, amelyek eredetiek voltak, és korhűek. A tavalyi Zrínyi emlékév kapcsán számos magyar–horvát delegáció kereste fel Csáktornyát, konferenciákat és díszfelvonulásokat tartottak, akár kormányzati szinten is, de ezek szerint senkinek sem volt hiányérzete az emlékhelyek felújításában, esetleges újragondolásában, pedig most lehetőség

lett volna rá – zárta le a hosszú beszélgetést Ilona Istvánnal, s kocsija kormányát Lendva irányába fordította.

Útközben hazafelé most már hallgattak inkább. Többféle érzés keveredett bennük. Úgy érezték, hogy a zrínyifalvi erdő titkának nincsen elegendő visszhangja a jelenben. A titkokról általában hallgatni szoktak.

Az utolsó vacsora

Amikor eljött az óra, asztalhoz telepedett az apostolokkal együtt, és ezt mondta nekik: „Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a húsvéti vacsorát. Mert mondom nektek, hogy többé nem eszem ebből a húsvéti vacsorából, amíg csak be nem teljesedik ez az Isten országában." Azután vette a poharat, hálát adott, és ezt mondta: „Vegyétek, és osszátok el magatok között. Mert mondom nektek, hogy nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa." És vette a kenyeret, hálát adott, megtörte és e szavakkal adta nekik: „Ez az én testem, amely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre." Hasonlóképpen vette a poharat is, miután megvacsoráztak, és ezt mondta: „E pohár az új szövetség az én vérem által, amely tiérettetek ontatik ki..." *

Valéria erre az idézetre gondolt a Bibliából, amikor férje tekintetét kereste az asztal másik oldalán, szemben vele, az étteremben, amely csendes és hangulatos volt aznap este.

– Miért is jöttünk el erre a vacsorára? – kérdezte meg elővigyázatosan a férjét, aki egyébként is szűkbeszédű, csendes férfi volt. Valójában nem is várt tőle választ. A férje mégis válaszolni akart neki a feltett kérdésre.

– Azért, hogy erőt adjak ahhoz, hogy könnyebben szülj meg a gyermekünket, mert holnap be kell vonulnod a szülészeti osztályra, Muraszombatba. Ez mindkettőnk számára megpróbáltatás lesz, neked, nekem is. De ne aggódj! Minden megoldódik. A gyermekünk megérett az életre, ki fog törni az anyaméhed burkából, és belép az életünkbe. Ez a természet titka, és a mi titkunk is. Nem csodálatos? – kérdezte a férje.

* Lk 22 14-20 (http://szentiras.hu/UF/Lk22)

– Holnap talán már hárman leszünk, és megszűnik a kettesben zajló életünk. Valaki be fog lépni a társaságunkba. Termést hoztunk a világra, aki kilenc hónapig érlelődött. Milyen lesz ez a termés? – folytatta a beszélgetését Valéria.

– Előre semmit sem lehet tudni, csak sejteni, hogy fiú lesz, mert ezt erősítette meg az ultrahang által a szülész-nőgyógyász szakorvos – mondta a férj.

– És ez a vacsora, amelyért az utolsó 20 eurónkat hagyjuk itt. Az ünnep előestéjén csak ennyire telik, de mégis telik egy ünnepi vacsorára. Reménykedjünk, hogy anyagilag jobb lesz a helyzetünk.

Aztán elfogyasztották a közös vacsorájukat, majd hazamentek. Valéria a másnapi kórházi bevonulására gondolt. Várta, hogy végre valahára történjen vele valami, mert már nem tudott egyik oldalára sem fordulni, nyomta a benne levő csecsemő súlya.

– Minden, ami élni akar, betört az életbe. Meg kell hogy szülessen, kitör az anyaméhből. Valaki jön valahonnét valami felé. Hamarosan belép az életünkbe. Várjuk őt – mondogatta magában, s lassan elcsendesedett benne minden gondolat.

Csillagos volt az éjszaka. A csillagok beragyogták az égboltot. Valaki készülődött a lenti világba, és Valériát választotta édesanyjának. A korai ősz szépnek ígérkezett.

A konferencia

Erzsébet fáradtan lépett ki a Maribori Egyetem rektori épületéből, ahol konferencia-előadása volt egy nemzetközi konferencia és workshop alkalmával. Fáradt volt, de ugyanakkor jó érzés töltötte el, hogy végre kiszabadulhatott az egész napos konferencia kötöttségeinek a gyűrődéséből. Aztán meghívta a tolmácsát egy közeli vendéglőbe, hogy együtt igyanak meg egy kávét, és megbeszéljék a lezajlott dolgokat. A beszélgetés is kellemes volt. A fiatal tolmácsnő kifejtette, hogy örül a találkozásnak és annak is, hogy megismerhette őt. Amikor elbúcsúztak, barátilag át is ölelte, sőt barátilag megcsókolta, ahogy Magyarországon szokás, de ebben a szlovén környezetben nem volt megszokott ez a baráti gesztus. Vagy mégis? De őszintének tűnt, még akkor is, ha csak először találkoztak a konferencia alkalmából. Még mielőtt kilépett volna Erzsébet a vendéglő kapuján, visszafordult, és visszaszólt a tolmács hölgynek, Ának.

– Azért mégis ajánlom, hogy forduljál Marija Šoltes fiatal adjunktushoz, hogy lesznek-e gyakorlati órák még az egyetemen, és ajánlkozzál, hogy szeretnél fordítástudományokat oktatni. Fiatal vagy és tehetséges. Ne hanyagold el ezt a területet sem, hiszen tudod, a megszerzett tudást át is kell adni. Nekem segített, szinte ismeretlenül is alkalmazott az egyetemen. Hitt abban, hogy tudományos fokozatom valamit jelent. Korrekt volt, behívatott, órát kellett tartanom, aztán jött a többi, ami sajnos most öt év elteltével lejárt. Kifutott a program. Akkor megbízott tanszékvezető volt, de most is segíthet neked.

– Igen, már találkoztam vele, ő is a Gráci Egyetemre járt. Talán most fog doktorálni, ismerjük egymást. Én is korrekt és jó embernek ismertem meg. Téged is jó embernek tartalak, majd küldök szövegeket, amelyeket magyarra kell lefordítani. Maradjunk kapcsolatban – felelte Ana.

Erzsébet kilépett az utcára. Arra gondolt, hogy ma legalább egy fontos dolgot tett, lehetőséget ajánlott egy fiatal kolleganőnek, mint annak idején neki is az egyik volt szlovéntanárnője tette ezt. Hátha bejön neki az ajánlat, hátha szerencséje lesz? Ez is bent van a pakliban! S az is, hogy mennyit tesz meg az ügyért, amiért meg kell küzdenie. Van, amikor jó pillanatban lépsz be egy jó ajtón, vagy jó pillanatban hívod fel azt a bizonyos személyt. A véletlenszerűségeknek is ezek szerint van jelentőségük. De még mennyire! A szinkronicitásoknak is van létjogosultságuk. Ilyen és hasonló gondolatokkal indult el Erzsébet az egyetemi rektorátus előtti ligetbe, hogy végigsétáljon benne, és eljusson a parkolóba, ahol a kocsiját hagyta. Hazafelé indult. Ekkor hirtelen egy padról magyarul szólította meg egy eléggé megviseltnek tűnt személy, aki roszszul volt öltözve, ápolatlan, sovány és olyan szegényes kinézetű volt.

– Várjál, várjál csak! Hát, te meg mit keresel itt? – szólította meg az elkeseredett munkanélküli Erzsébetet, és ezzel a kérdésével hívta fel magára a figyelmet.

– Egy fordítástudományi nemzetközi konferencián vettem részt a Maribori Egyetem rektorátusán. A muravidéki magyarság léthelyzetét és a nemzetiség nyelvét mutattam be. De most véget ért. Esteledik, mindenki elhagyta ezt az épületet, amely a hátunk mögött van – felelte Erzsébet, akinek nemigen volt hangulata beszélgetni ezzel a régi ismerősével, akit húsz éve nem látott, és régen beszélt vele, mert nem tudta, hogy hol is kezdje el, és különben is fáradt volt valamilyen mélyebb eszmecserére vele. A konferenciaelőadás után nem volt sem kedve, sem ereje a beszélgetéshez.

– Tudom, hogy doktor vagy, láttalak a tévében – folytatta a megviselt férfi. – Tudod, szeretném felven-

ni a magyar állampolgárságot. Hogyan lehetséges ez, kihez forduljak?

– Elmész a konzulátusra Lendván. Tudod, ott van a Népújság szerkesztősége mellett, abban az épületben, aztán bizonyítod, hogy a szüleid vagy az őseid közül valamelyik magyar származású volt – adta meg a választ röviden Erzsébet.

– Tudom, hogy hol van. Nem sokat járok Lendvára. Meghaltak a szüleim, nemrég halt meg az anyám – szomorodott el a férfi. – De tudod, jó volna élni akár Budapesten is, vagy Párizsban. Talán Párizsban még jobb volna.

Érdekesnek tűnt Erzsébet számára ez a rögtönzött beszélgetés, és megdöbbent azon is, hogy ez a szerencsétlen férfi mennyire vágyakozik valami másra. De nem akarta elvenni a kedvét. Régen is ilyen volt, mindig rengeteg ötlete volt mindenre, mondhatnánk úgy is, hogy intelligensnek tűnt, diplomás építészmérnök volt valamikor régen. Csak, mint mindig, a vágyaink eléréséhez lépéseket kell tenni. Aztán arra is gondolt, hogy ki tudja, kit hogy visel meg az élet, ne is ítélkezzünk. Habár Párizsban és Budapesten is megtalálhatod a szegényeket, munkanélkülieket vagy a kéregető koldusokat. A férfi közben valamit rakosgatott a hátizsákjába, mint ahogy a parkokban üldögélők szokták. Egyszer ide, majd máshova helyezik a holmijukat. Valamilyen mappában tárolt iratait rakosgatta. Majd felállt, és elindult az egyetem főbejárata felé, közben valamit mormogott magában szokásához híven. Régen is eléggé artikulálatlanul beszélt.

– Valamikor én is ide jártam, erre az egyetemre, régen volt – s folytatta lépteit, rakosgatva még mindig az iratait a hátizsákjában.

Amikor Erzsébet eljutott a parkolóig, felsejlett benne valami, amit talán ott az egyetem előtt kellett

volna elmondani a rég nem látott férfinak, de önmagába zárta. Végül is mindegy, ha az egyetem épületén belül egy előadóteremben, vagy azon kívül ülünk egy fapadon – így is, úgy is nehéz a helyzet, a kialakult kapitalizmus kegyetlen. A tudósok sem tudnak elmenekülni előle, habár azt mondják, hogy a fejlődés érdekében kutatnak, s azt tanítják, amiről meg vannak győződve, hogy hasznos és jó a társadalom számára. De a padon ülő munkanélküli, megviselt személy, a társadalom peremére szorult egyének sem ámíthatják magukat, hogy érdemes talán elutazni más országokba, ahol kellemesebb az élet. A kapitalizmus ott is utoléri őket. Habár, ki tudja, valamikor Nikola Tesla, a nagy tudós itt tengett-lengett Maribor utcáin, inkább a kocsmákat bújta tehetetlenségében, s aztán elindult Amerikába, hogy valóra váltsa az álmait. De ő kivételesen tehetséges volt, és a tettek embere. Aztán Erzsébet a gázpedálra lépett, mint aki jól végezte dolgát, kifelé tartott a városból. Talán igaz sem volt, hogy öt évig járt ide oktatni, mint óraadó tanár. De mit érezhetett Nikola Tesla, amikor el kellett hagyja Maribort egy évszázaddal ezelőtt? Valószínűleg reménytelennek érezte az életét és a megélhetését ebben a városban. Lehetséges, hogy ez a krízishelyzete hozta meg a fordulópontot az életében, hogy tovább kellett lépnie? Lehetséges, ki tudja? Erzsébet a muravidéki magyarság léthelyzetéről és a magyar nemzetiség nyelvéről adott elő a nemzetközi konferencián. Aztán indult hazafelé, hatvan km hosszan beszélik még ezt a nyelvet a szlovén–magyar határsávban, harminc vegyesen lakott kistelepülésen. „On the border", a határszél mindig is átmenetet jelentett, de már a határ sincsen. Mit jelent ez a terület most? Lehetőségeket? Kivándorlást? Nyelvvesztést? Kinek mit? És neki mit jelenthet a következő években? Erre nem találta meg

a választ. Kocsijával az autósztrádára ért. Ismerős volt az út hazafelé, hiszen öt évig utazott hetente egyszer vagy kétszer ezen az úton. Szerette ezt az utat, az utat a szlovének közé. És hol vannak a magyar utak? És hányféle van belőlük? Lehetséges, hogy mindig úton kell lennie két határszél, két város, két kultúra közt? Most gyorsan szeretett volna hazaérni. És hol van az otthona? Milyen irányban? Hol volt Nikola Tesla otthona? Az elektromosságban, a mágneses indukcióban, a több mint 280 szabadalmában? Hol volt ennek a szerb–horvát–amerikai fizikusnak, feltalálónak, villamosmérnöknek, gépészmérnöknek, filozófusnak az otthona? És hol van Erzsébet otthona?

Száz év boldogság

Zsófia bekopogott nagyapja kis szobájába. Amikor köszönt, felcsillant nagyapja szeme, hogy újra láthatta. Örült az unokája látogatásának, ezt érezni lehetett a tekintetéből. Mivel mindig sietős volt Zsófia dolga, tüstént rátért, hogy miért is jött, és mit akar tőle. Nagyapja mindig úriember volt a maga módján, soha senkit nem utasított el, senki előtt nem zárta be az ajtót, mindenkinek megadta a tiszteletet. Ez nála nem betanult dolog volt, hanem belső meggyőződésből fakadt. Mivel kilencvennyolc éves volt, lassan egy évszázadot fog megélni, rendkívül tapasztalt embernek számított. Zsófia kíváncsi volt arra, hogyan képzeli el nagyapja a boldogságot. Mi tette őt boldoggá? Leültek a teraszon az asztal mellé, s közben Zsófia bekapcsolta a diktafonját, hogy könnyebben emlékezzen vissza a beszélgetésre, ami fontos volt nagyapja számára is. Elkezdődött a beszélgetésük.

– Mikor voltál boldog az életedben? Életed megélt boldogságperceiről beszélj nekem! – kérte az unoka nagyapját. Közben csendben várakozott annak mondanivalójára, mivel ilyen jellegű, nehéz filozófiai kérdést még nem tett fel nagyapjának.

– 1926-ban már iskolába jártam, ott boldog voltam, mert a Doma Lajos tanító tanított harmadik osztályig, akkor jött a Császár tanító. Amikor befejeztem az elemi iskolát, boldog voltam, mert fiatal srácnak éreztem magamat, voltak kollégáim, barátaim. Tizennyolc évesen már elmentem a szomszéd falvakba is, és ott más kollégákat is találtam. Most már egyetlen barátom sem él, a Füle Vendel és a Gerencsér Feri komáim sem élnek, a Kovács Jóska sem, csak én.

– Ez egy közösségi boldogságérzés volt? – folytatta a következő kérdéssel Zsófia.

– Igen, az volt. Jó érzés volt, hogy valahová tartozhattam. 1939-ben bevonultam katonának. A katona-

éveim alatt voltam a legboldogabb, mert ott is voltak bácskai magyar kollégáim, majd egy katonai továbbképzésen is részt vettem, és felfelé jutottam a katonai ranglétrán. Káplári rangot kaptam. Nagyon boldog voltam, hogy megszerezhettem ezt a rangot. Közben nagyon lefogytam a sok gyakorlatozás miatt, lepusztult voltam. Mindennek megvolt az ára, ingyen nem adtak rangokat. Százharmincan voltunk a katonai akadémián, közülük csak öten kaptunk első minősítést. Köztük én is. Nagy mulatságot is rendeztek számunkra, húzta a rezesbanda a nótákat, mi meg táncoltunk és vigadoztunk. Boldog voltam, hogy hazajöhettem szabadságra – elevenítette fel az emlékeit a nagyapa.

– Itthon mi történt veled azt követően? – érdeklődött az unoka.

– Amikor megjöttem, nagyon szerelmes lettem a Margitba. Ő is szeretett engemet, de a család beleszólt a szerelmünkbe, nem engedélyezték a házasságunkat. Visszamentem katonának, ott a században elismertek, mint első káplárt. Kaptam tíz katonát, akiknek én kellett parancsoljak, hogy mit végezzenek el. Erdősítést végeztünk a határsávban. Majd egy raktárban lettem vezető, aztán egy civil sofőr mellé kineveztek vezetőnek, és szállítottuk az anyagot a raktárba. Sokat utaztunk egész Szerbia-szerte. Ekkor is boldog voltam, mert volt egy sofőr barátom, és jól meg is fizettek akkoriban. Jó közösségben voltam, jól éreztem magamat a katonaság köreiben.

– És a szerelem?

– Nem vettem feleségül Margitot, habár szerelmes voltam belé. 1942-ben mégis megnősültem. Egy falumbeli lánynak udvaroltam, majd megkértem a kezét, és összeházasodtunk. Ekkor is boldog voltam, Rozikával. Közben kitört a második világháború, Ro-

zika megbetegedett, mert gyenge volt a szervezete, gyógyszer nem volt, és lassan elsorvadt, meg is halt hamarosan. Egyedül maradtam, és boldogtalanná kezdtem válni, mivel egyedül kellett főznöm, mosnom a kétéves fiamra, egyedül kellett őt ellátnom, nevelnem. Akkor még csak harmincéves voltam. Újra elhatároztam magamat, hogy megnősülök, és elvettem a Rozika unokatestvérét feleségül, az Ilonát.

– Milyen boldogságélményed volt a gazdálkodás hosszú története alatt, ebben a 70 aktív évben, amíg dolgozni bírtál?

– Ismeretséget kötettem a Dragosics Istvánnal, aki mezőgazdasági mérnök volt, és rábeszélt engemet, hogy vegyek fel hosszú lejáratú kölcsönt, és építsek egy nagy új istállót, amelyben nagy marhaállományunk lehet. Én hittem neki, és meg is valósítottuk az építkezést, elkezdtük a modern mezőgazdaságot és állattenyésztést kialakítani a családunk birtokán. A fiamat is meggyőztem arról, hogy beindítjuk a családi vállalkozásunkat ezen a téren, és kaptunk hozzá anyagi segítséget is a Tito idejében. Isten nyugosztalja, Dragosics István is már meghalt, pedig jó barátságban voltunk nagyon sokáig. Kezdtem aktív lenni a Mezőgazdasági Szövetkezetben is, meg is választottak pénztárosnak, és számos közéleti tevékenységben vettem részt. Boldog voltam azok közt, akikkel együtt kellett működnöm és kiépítenünk a szövetkezeti életet. Tiszteltem a mezőgazdasági mérnököket és a magyar nemzetiségi politikusokat is, akik számtalanszor megfordultak nálam. Magyarországról sok delegációt fogadtam, és megmutattam nekik a családi birtokomat, és azt is, hogyan dolgozunk mi itthon családi összefogással a tíz hektár földünkön, meg még azon, amit béreltünk. A helyi közösségben is voltam elnök, majd vezetőségi tag, és együttműködtem Lendva Köz-

ség Tanácsával is. Elismert elöljáró voltam, aki tudott együttműködni a község vezetőivel is, nemcsak a magyarokkal, hanem a szlovénekkel is, akikkel országos szinten kellett együttműködnöm. Számos közös kiránduláson vettem részt Ausztriában, Olaszországban és Magyarországon is. Mindenhol találkoztam hasonló helyzetben levő földművesekkel, parasztokkal, gazdálkodókkal. Ez boldogított.

– És most, boldog vagy kilencvennyolc évesen? – érdeklődött az unoka kíváncsian.

– Most teljesen le vagyok égve, tehetetlen vagyok. Vasárnap már nem megyek el a dobronaki szentmisére, ahol az idősebbeknek feladja a plébános úr az utolsó kenetet. Félek, hogy esetleg elesek, amikor ki kell jönni a templomtérre, már nem látok rendesen, és magabiztosan sem tudok már lépkedni. Én most már nem megyek el olyan messzire. Majd megkérem a plébános urat, hogy itthon, a göntérházi kápolnában részesítsen engemet az utolsó kenetben. Ez egy hét múlva meg fog történni, szombaton este hat órakor lesz a mise. Már megbeszéltem vele. Végül is várom a halált, de az se érjen felkészületlenül, habár nem kötelező meghalni, de minden pillanatban bekövetkezhet. Hát, így van az élettel is – mondta rendületlen nagy ihlettel az élettörténetét a nagyapa, aki higgadt, de öntudatos maradt, mint mindig, amikor az unokájával beszélgetett.

Zsófia lassan elindult a kocsija felé, hogy folytassa az útját, de még visszanézett nagyapjára, aki szembenézett vele, s tudtára adta, hogy nem szeretné, ha a diktafonra mondott beszélgetést, amit vele készített, megírná az újságba. Zsófia megígérte, hogy nem lesz belőle interjú az újságban. De talán egy novellát megérne belőle írni. Egyébként sem újságíró, pedig régen azzal is foglalkozott. Nagyapjával akkor is meg tudta

beszélni a közéletben történteket. Nagyapja mindig elolvasta az újságcikkeit. Amikor kocsijában magára maradt, s elindult Lendva felé, gondolataiba merült. Most már volt ideje továbbgondolni a nagyapja megélt száz évét. Annyi kérdés merült fel még benne, de már nem tudta megkérdezni a nagyapját.

– Létezik-e egyéni boldogság? Van-e családi és közösségi boldogság? Ha visszatekintesz az életedre, boldog embernek tartod-e magadat, és ez minek az eredménye? Kitartó munkának? Szerencsének? Segítőtársaknak? Akartál-e nagy dolgokat? Az el nem ért dolgokat hogyan magyaráznád meg? Van-e valós képed a vesztességeidről? Most mi boldogít ebben a pillanatban? Kell-e, hogy minden nap legyen valami, ami boldogít? Mi az általános boldogság? Az emlékek összessége? Mi a legnagyobb kihívás a boldogságban? – kérdezte volna még, de valójában ezekre a kérdéseire is megkapta már nagyapjától a választ. Zsófia arra gondolt, hogy nagyapja mégiscsak boldog ember, pedig nehéz életútja volt. A nagy szerelme elérhetetlen volt számára, fájdalmas boldogság, de sosem adta fel. Továbbra is kereste a szeretetet. Korán elhunyt az felesége is. A szegényparaszti léthelyzetből munkával nagy parasztgazdaságot alakított ki, s ezt nem törtetéssel tette, hanem együttműködve a mezőgazdasági szakemberekkel és a családjával. Mindig a családjával dolgozott együtt, innét indult kifelé a nagyvilágba, de el tudta fogadni mások véleményét is. S végül elfogadta a sorsát, hiszen nem akart több lenni, mint amit a sorsától kapott, de ami volt, abban viszont hiteles volt, hiszen tisztelték a falujában, a környéken, ahol él, és szerették, szeretik a mai napig. A vesztességei is megerősítették, és tisztában volt vele, hogy élni nehéz, de csodálatos és gyönyörűséges. Még csodálatosabb, hogy el tudja fogadni a halált is. Zsófia

rádöbbent, hogy ennek az erős embernek a kezét nagyon régen nem fogta meg, talán gyermekkorában utoljára. De már nem fordult vissza a kocsijával Göntérháza felé. Lehetséges, hogy egy következő alkalommal megteszi ezt, ha még lesz rá alkalma. Nagyapja száz éve vár erre a kézfogásra, és a végleges búcsúzásra. Még várakozik.

Gondolatok Zágorec-Csuka Judit: A szív akkumulátora című novelláskötetéről

Az élet vagy vakmerő kaland, vagy semmi. (Helen Keller)

Már a huszonöt novellát magába foglaló kötet címe, *A szív akkumulátora* is arra buzdítja az olvasót, hogy elgondolkozzon azon, melyek azok az okok, ösztönző erők és indítékok, amelyek az emberi életet mozgatják. Melyek azok a motiváló erők, amelyek az egyént céltudatosan egy bizonyos irányba vezérlik? Mi buzdít bennünket arra, hogy nap mint nap kitartóan megküzdjünk az élet nehézségeivel, és ne adjuk fel? Honnan keletkezik bennünk a teremtő erő, a feltétel nélküli szeretet, a megértés, az empátia? Mitől leszünk boldogtalanok, elkeseredettek, bosszúállók? Sőt néha még öngyilkos gondolatok is terhelik elménket. A bölcsek azt mondják, hogy az ember a természet csodája, de néha ez a csoda ilyen vagy olyan szépséghibával érkezik a Földre. Mindenkinek van hibája, legalább egy.

Zágorec-Csuka Judit novelláinak szereplői, akik teljesen hétköznapi emberek – mint bárki más –, természetesen szintén rendelkeznek hibákkal. Megismerjük a szerencsétlen budapesti Biljanát, akit azért hagyott el a szerelme, mert három hónapra Trogirban vállalt munkát azzal a céllal, hogy keressen valamit. De itt van a jelentéktelen hivatalnok, Dávid, aki nagyon nehezen tud kapcsolatot teremteni, és csak arról ábrándozik, hogy Helenával csókolózzon. Vagy itt van Marianna, akit a kocsija hagyja cserben, mintha csak a lelkét lehelte volna ki. Ez döbbenti rá arra, hogy a szív akkumulátora is egyik percről a másikra felmondhatja a szolgálatot, és mindennek vége lesz... A novellák hősei első olvasatra átlagos kisemberek, a

kapcsolataik a bonyolult hétköznapjainkat tárják elénk, amelyek teli vannak számos olyan problémával, amit mindannyiunknak egyedül kell megoldania, hiszen a társadalom, amelyben élünk, igencsak önző, nem érezhetők a meghitt, meleg emberi kapcsolatok, úgy tűnik, embertársaink egyszerűen nem érdekelnek bennünket. Néhány szereplőben van annyi erő, hogy az irányítást a saját kezébe vegye, de mások inkább megijednek, bizonytalanok, a felsőbb erőknek engedve azt gondolják, majd csak megoldja valaki a problémát helyettük.

A szerző hősei bíznak az őrangyalokban, akik a sorsunkat irányíthatják (A bóra és Biljana), reménykednek a halál utáni életben (Az ajtócsapódás), elfogadják Jézus hívását (Jézus menyasszonya), hisznek egy irányt mutató kéz sorsszerűségében, amely döntően befolyásolja az egyén életét (Az út), elfogadják a sugallatot mint tényt (Endre távozása), de legtöbb elbeszélése igen valósághű, sőt önéletrajzi elemeket is megtalálhatunk bennük (Március 15., Az életet nem lehet megúszni, A pincér, Menni vagy maradni, A konferencia, Az utolsó vacsora, Száz év boldogság...).

Az olvasó könnyen azonosul azon novellák hőseivel, amelyek szociális kérdéseket boncolgatnak: az öngyilkos Lajossal, akinek a gyógykezelés után vissza kell térnie a saját „értelmetlen, üres" életébe; az 53 éves Zsolttal, aki a szlovén–magyar határ megszűnésével (és ezáltal a spedíció megszűnésével is) „felesleges" emberré vált; Péterrel, akinek az egyetlen örömforrása az „Édenkertje", vagy a munkanélküli Miklóssal, aki keserű ízzel veszi tudomásul, hogy a gazdagok és a szegények közötti szakadék egyre csak mélyül, és egyre inkább átjárhatatlan.

Érdekesek a Kálvária, kereszthalál és feltámadás és Az utolsó vacsora című novellák is, amelyek bibliai

motívumokra épülnek. Az első (Jézus és Pilátus, ill. a könyvtáros és a helyi politikus) a helyi politikai viszonyokra céloz, a második pedig az apostolok utolsó vacsoráját a házastársak fiuk születése előtti utolsó vacsorájukkal hozza párhuzamba. Az érdemi összehasonlítás indokoltságát döntse el az olvasó!

A szerző előszeretettel merít a prózájában (és lírájában is) világirodalmi és történelmi motívumokból is (Faust doktor, A zrínyifalvi erdő titka).

Zágorec-Csuka Judit novelláiban érdekes a szerző elbeszélésmódja is: a főszereplők belső monológjai a nyitott kérdésekre figyelmeztetnek, a feleleteket viszont az olvasónak magának kell megkeresnie. A szöveg nem okító, inkább figyelmeztető szándékú, sok benne az olyan aktuális kérdés, amelyek napi szinten foglalkoztatnak bennünket, de nincs senki, aki sikeresen megoldaná azokat (munkanélküliség, lelki elhidegülés, az emberek elszigetelődése, a társadalom peremére való taszítása, az anyagi és lelki szegénység, az együttérzés hiánya…).

A köteten keresztül végig érezhető a vezérfonal, amely összefogja az „élettörténeteket" bemutató novellákat. A szerző maga az Endre távozása című novellájában ezt így fogalmazza meg: „…az élet is csak ilyen, mint egy hosszú váróterem, ahova belépünk, s nehezen találjuk meg belőle a kiutat. (…) Az egész élet egy nagy utazás. A lényege is bizonytalan."

Lendva, 2017. június 24.

Olga Paušič

A szerzőről

Dr. Zágorec-Csuka Judit (PhD) könyvtáros, könyvtörténész, költő, író, műfordító, nemzetiségkutató (Muraszombat / Murska Sobota, 1967. március 24.) Göntérházán nevelkedett. 1986-ban fejezte be Lendván a Kétnyelvű Középiskola Pedagógiai Szakirányú Gimnáziumát. Az ELTE BTK-n 1991-ben középiskolai magyartanári és könyvtáros diplomát, 2006-ban doktori (PhD) fokozatot szerzett könyvtártudományokból. Disszertációjának a címe: A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig. Témavezetője dr. Sebestyén György (Széchényi Ferenc-díjas professzor emeritus) egyetemi tanár volt. 1991–1994 között Lendván a Népújságnak, a szlovéniai magyarok hetilapjának az újságírója, 1996-tól 2000-ig magyar szakos tanár a Kétnyelvű Középiskolában, Lendván. Jelenleg könyvtáros és magyartanár az 1. Számú Lendvai Kétnyelvű Általános Iskolában. 2007-től a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság tudományos titkára, 2006-tól a Magyar Tudományos Akadémia köztestületének külső tagja, 2010-től tagja a Muravidéki Akadémiai Tudósok Uniójának (Pomurska Akademsko Znanstvena Unija, PAZU). 2011-ben doktori bizottsági tag az ELTE BTK Könyvtártudományi Tanszékén. 2011-től a Maribori Egyetem Fordítástudományi Tanszékén habilitált magyar lektor, 2013 óta óraadó tanár. Mint költő a múlt század 80-es éveitől publikál, eddig nyolc önálló verseskötete jelent meg és egy levélregénye. 2007–2009 között a Lindua multikulturális folyóirat felelős szerkesztője volt. Kapcán él családjával. 2015 júniusától a Magyar Írószövetség tagja.

Cím: Kapca, Alsó út 1, SLO-9220 Lendva / Lendava, Szlovénia; e-mail: zcs.judit@gmail.com

Írásai folyóiratokban, napilapokban jelennek meg rendszeresen:
Muratáj, a szlovéniai magyarok folyóirata (Lendva), Lindua, társadalomtudományi, szépirodalmi, multikulturális folyóirat (Lendva), Pannon Tükör (Zalaegerszeg), Hitel (Budapest), Napkút (Budapest), PoLíSz (Pomáz), Bárka (Békéscsaba), Esztergom és Vidéke (Pilisvörösvár), Palócföld (Salgótarján), Zalai Hírlap kulturális rovata (Zalaegerszeg), Dialogi (Maribor), Paralele (Ljubljana) stb.

Önálló szépirodalmi kötetei:
1997: *Viharverten* : versek barátaimnak, Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet – Top-Print, 1997. 76 p., illustr.
2001: *V ognjenem kresu*, verseskötet, szlovén nyelvű fordításkötet, fordította: Majanca Mihelič, Murska Sobota, Solidarnost, 2001. 62 p.
2002: *Gábor Zoltán festőművész portréja* – monográfia, Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2002. 197 p.
2003: *Slepci na zemljevidu* : verseskötet, szlovén fordításkötet, fordította: Maria Millas, Murska Sobota, Franc-Franc, 2003. 95 p.
2003: *Kiűzve az Édenből* : versek, Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2003. 95 p.
2005: *Kettős hangzat* : verseskötet Kardos Ferenc társszerzővel, Zalaegerszeg–Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet : Zala Írók Egyesülete, Pannon Tükör sorozat, 2005. 99 p.
2010: *V sebi zate*, Murska Sobota, Franc-Franc, 2010. 140 p. (Knjižna zbirka Mostovi na meji, prevod Gabriella Bence Utroša, izbor poezije, proze, esejistike), gyűjteményes mű szlovén nyelven, versek, próza, esszé.

2011: *Sivatagi szélben*, verseskötet, Pilisvörösvár–Kapca, Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület – Kapcai Helyi Közösség, 2011. 111 p.
2013: *Új horizontok. Válogatott versek / Novi horizonti. Izbor pesmi / Neue Horizonte. Ausgewählte Gedichte.* Pilisvörösvár, Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület, 2013. 127 p.
2015: *A fény győzelme*, levél-regény, Pilisvörösvár, Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület, 2015. 185 p.
2015: *Ismeretlen vadászmezők*, versek és műfordítások, Pilisvörösvár–Kapca, Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület – József Attila Művelődési Egyesület, 2015. 111 p. + 8 színes tábla

Tartalomjegyzék

Előszó 5
A bóra és Biljana 9
A csók 15
A szív akkumulátora 21
Az ajtócsapódás 25
Március 15. 29
Jézus menyasszonya 35
A kukás fiú 47
Az út 53
Csilla csillámló szeme 59
A munkanélküli álma 63
Endre távozása 69
A feleslegesség alagútjában 75
Kálvária, kereszthalál és feltámadás 79
Az életet nem lehet megúszni 83
Péter Édenkertje 87
A pincér 93
Ki fog megvédeni? 97
A gazdag szegények, a szegény gazdagok 101
Faust doktor 107
Menni vagy maradni 113
Az öreg halász és a lány 119
A zrínyifalvi erdő titka 127
Az utolsó vacsora 141
A konferencia 145
Száz év boldogság 153
Gondolatok Zágorec-Csuka Judit: A szív akkumulátora című novelláskötetéről 161
A szerzőről 164

Támogatók

Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat
Nemzeti Kulturális Alap
Lendva Község / Občina Lendava
Muravidéki Magyar Tudományos Társaság /
Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov
in raziskovalcev

Zágorec-Csuka Judit: A szív akkumulátora – novellák

Recenzensek: Olga Paušič, Zadravec Szekeres Ilona,
Dr. Domokos Áron

Kiadó: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület,
Pilisvörösvár, 2017
E-mail: muravidek@freemail.hu
www.muravidek.eu

A novellacímekhez illesztett rajzokat Császár
Szebasztiján készítette

Borítóterv: Németh Csongor, Császár Szebasztiján
Kút a vörös tengerben című festménye felhasználásával
Nyomdai előkészítés: ANGRÁF Bt., Budapest

ISBN 978-615-5750-06-9
ISBN 978-615-5750-07-6 (online, PDF)

Amíg szívünk akkumulátora működik, addig minden rendjén van. Addig semmi sincs elveszve, addig még minden lehetséges, még minden jóvátehető. Addig újrakezdhetünk minden kapcsolatot, minden ölelést, csókot, barátságot, szerelmet...

Zadravec Szekeres Ilona

Már a huszonöt novellát magába foglaló kötet címe, A szív akkumulátora is arra buzdítja az olvasót, hogy elgondolkozzon azon, melyek azok az okok, ösztönző erők és indítékok, amelyek az emberi életet mozgatják. Melyek azok a motiváló erők, amelyek az egyént céltudatosan egy bizonyos irányba vezérlik? Mi buzdít bennünket arra, hogy nap mint nap kitartóan megküzdjünk az élet nehézségeivel, és ne adjuk fel?

Olga Paušič

Zágorec-Csuka Judit novellái egyedi hangulatot árasztanak, együtt olvasva olyanok így, mint egy finoman megrajzolt könyvjelzősorozat. Némi Kundera-hangulatot is éreztem bennük. Rövid életfelvillantások.

Dr. Domokos Áron

OBČINA LENDAVA
LENDVA KÖZSÉG
BUDAVÁRI ÖNKORMÁNYZAT